

Analiza štampanih medija u Srbiji
Oktobar - Decembar

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

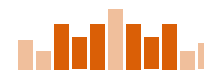
04|2015

Godina 1, Broj 4/2015
ISSN 2406-2707

Analiza štampanih medija u Srbiji
Oktobar - Decembar

Kvartalni **MEDIJAMETAR**

04|2015

MEDIJAMETAR

KVARTALNI MEDIJAMETAR

Analiza štampanih medija u Srbiji

Godina I, Broj 4/2015

ISSN 2406-2707

Izdavač

Institut za javnu politiku Beograd

Kneza Miloša 68

E-mail: office.bg@publicpolicyinstitute.eu

Web: www.publicpolicyinstitute.eu

Za izdavača

Vladimir Popović

Urednici

Nikola Samardžić

Velimir Čurgus Kazimir

Redakcija

Milana Brisić

Vladimir Abramović

Aleksandra Milićević

Marija Benke

Dizajn korica i priprema za štampu

Pavle Farčić

Štampa

grafoNiN d.o.o. Beograd

Sadržaj

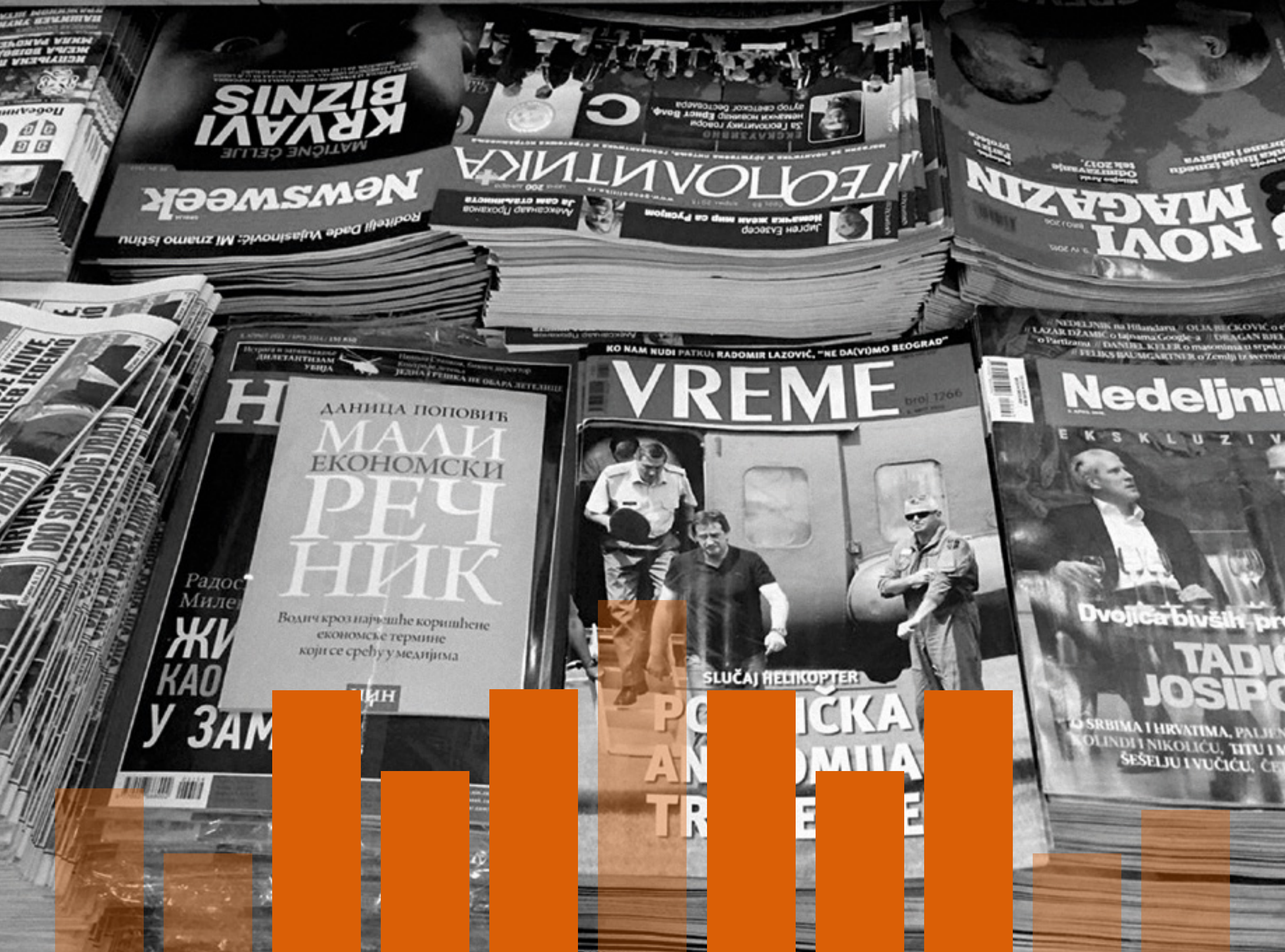
- 1** Velimir Čurgus Kazimir:
UVOD
- 2** Isidora Jarić, Danica Laban:
UZORAK
- 3** Isidora Jarić, Danica Laban:
REZULTATI ISTRAŽIVANJA
- 4** Dejan Vuk Stanković:
DISKURZIVNA ANALIZA
- 5** **O AUTORIMA**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

659.3

KVARTALNI medijametar: analiza štampanih medija u Srbiji / urednici Nikola Samardžić, Velimir Čurgus Kazimir. - God. 1, br. 1 (2015) - . - Beograd : Institut za javnu politiku, 2015- (Beograd : Grafonin). - 24 cm

Tromesečno. Ima izdanje na drugom jeziku: Quarterly mediameter = ISSN 2406-274X
ISSN 2406-2707 = Kvartalni medijametar
COBISS.SR-ID 215060236

KRYVAVI BIZNIS

Newsweek

Roditelji Dade Wujasinović: Mi znamo istinu

TEHNOLOGIJA

Loren Escep
Nemačka želi mir sa Rusijom

NOVI MAGAZIN

НОВОСТИ

ДАНИЦА ПОПОВИЋ МАЛИ ЕКОНОМСКИ РЕЧНИК

Водич кроз најчешће коришћене
економске термине
који се срећу у медијима

Радос
Миле
ЖИ
КАО
У ЗАМ

KO NAM NUĐI PATKU: RADOMIR LAZOVIĆ, "NE DA(V)IMO BEOGRAD"

VREME

broj 1266

SLUČAJ HELIKOPTER

ПО АН ТРЕ

Nedeljnik

EKSKLUZIV

Dvojica bivših prv...

TADIĆ JOSIPO

O SRBIMA I HRVATIMA, PALJEN
KOLINDI I NIKOLIĆU, TITU I
ŠEŠELJU I VUČIĆU, ČE

Uvod

VELIMIR ČURGUS KAZIMIR

Uvod

Mediji i društvena stabilnost

Godinu dana, koliko pratimo i analiziramo štampane medije u Srbiji, a posebno najuticajnije dnevne novine, mogu izgledati kao prolazni i neuhvatljivi zbir događaja koji su se igrom slučaja našli na naslovnim stranama novina. Kad će se šta desiti, ako govorimo o neplaniranim spontanima događajima, nije, naravno, u rukama novinara i urednika. Poplave, požari, saobraćajne nesreće, smrti... sve je to deo života koji se odvija sam od sebe, bez obzira koliko će pažnju tome da posvete novine. Postoji, međutim, red stvari koji nije samo posledica igre slučaja i redosleda događaja, već promišljene i ciljane uređivačke politike.

Kao i u prethodna tri tromesečja, u analizi empirijske građe primenjen je isti metodološki pristup. Za jedinicu analize uzet je jedan tekst. Sama analiza predstavlja kombinaciju dva istraživačka metoda: (a) analize sadržaja, koja je bila usmerena „određenim teorijsko-hipotetičkim okvirom... kojim se stvara objektivna i sistematična iskustvena građa o sadržaju društvenog komuniciranja, koja omogućuje izvođenje relevantnih zaključaka o društvenom kontekstu u kojem se komuniciranje odvija”,¹ i (b) diskurzivne analize, koja nam je omogućila da različite, epistemički i metodološki nesamerljive,² autorske interpretativne strategije i uređivačke politike koje odražavaju predstave različitih, pre svega ideoloških i političkih, diskurzivnih realnosti, razumemo kroz analizu njihovih specifičnih diskurzivnih značenja.

U interpretativnom smislu, radi lakše organizacije teksta, analiza je, baš kao i u slučaju prethodnih izveštaja, podeljena u dve celine koje se odnose na: (a) analizu kvantitativnih pokazatelja prikupljenih uz pomoć analize sadržaja, i (b) diskurzivnu analizu kvalitativne građe izvučene iz tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja.

Sloboda medija, koja nije uslov samo za raznovrsnost i demokratiju nego i stabilnost i snagu jednog društva, predstavlja živ i uzbudljiv izazov, kako za ljude iz medija, tako i za one koji su na javnoj sceni. Nesporazumi i nerazumevanja između medija i vlasti ne predstavljaju ništa novo. Reč je najčešće o različitim vrstama prioriteta koji se često ne mogu uskladiti i pored najbolje volje učesnika. Naše analize bi trebalo da pomognu u razumevanju, ne toliko suprotstavljenih stavova, koliko prirode medijske profesije, kao i njene društvene odgovornosti. Ponekad ni sami novinari nisu svesni onoga što različito plasirane informacije mogu da izazovu. Ovde, naime, nije reč o ličnom uverenju ili političkom opredeljivanju, već o pravilima profesije.

1 S. Gredelj, *S onu stranu ogedala*, Beograd: Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, 1986, 19.

2 G. Couvalis, *The Philosophy of Science*, London, Sage Publications, 1997.

Za godinu dana i četiri broja *Medijametra*, koji su pokrili četiri kvartala, iz blizu sedam i po hiljada novinskih tekstova objavljenih na naslovnim stranama sedam dnevnih novina može se steći snažan utisak o raznovrsnom pristupu i oblikovanju medijskih priča. Politički život je tema koja je najprisutnija bez obzira na sve razlike. Bez obzira kakvi bili događaji, na primer migrantska kriza, događaji u Srebrenici ili slučaj zaštitnika građana Saše Jankovića, unutrašnji politički život predstavlja okosnicu svih naslovnica dnevnih novina. Čak i kad novine ulaze u međusobne napade i obračune, koji umeju da “oboje” određene periode, ipak je unutrašnji politički život ono što se stalno održava kao vodeća tema. Ovakva politizacija medija svakako ima svoje društvene i političke razloge, ali ostaje dosta snažan utisak da se na taj način izbegavaju ili marginalizuju teme koje su i direktnijoj vezi sa svakodnevnim potrebama i interesima prosečnih građana Srbije.

Posebno je to uočljivo u ovom, četvrtom *Medijamtru* koji se poklapa sa otvaranjem prvih pregovaračkih poglavlja u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Broj i raznovrsnost objavljenih članaka u novinama teško da odgovara značaju ovog događaja. Stiče se utisak kao da postoji određena rezerva prema ovoj temi, jer “to ne interesuje čitaoce”. Takva vrsta zaključivanja odavno je prisutna u našim medijima, i to ne samo u štampanim. “Čitanje” onoga šta žele čitaoci vodi se uporedo sa formiranjem ukusa i vrednosti. Na taj način se sve više sužava društveno i političko vidno polje. Čini se da naši mediji sve više promovišu život izvan konteksta savremenog sveta. Samodovoljnost i samozaljubljenost postaje smisao postojanja sve većeg broja medija. Kriza medija više nije samo finansijske prirode. Ona se prenosi na polje poverenja, koje je osnov svakog društvenog odnosa. Poverenje u to da će se pravila očuvati bez obzira na okolnosti predstavljaju verovatno najsnažniji oslonac civilizovanog i demokratski organizovanog društva. Ta pravila su, naravno, uzajamna – kako onih ko se bave proizvodnjom i plasmanom informacija tako i onih koji te informacije koriste. Vlast i opozicija predstavljaju stožer demokratskog sistema u kojem mediji kritikuju, propituju i traže odgovore.

U Srbiji ovakvo ustrojstvo postoji, ali se ono ponekad dovodi u pitanje. Javnost ne bi morala da bude samo kvalitetnije informisana, nego i uvažavana. To je preduslov da se ponovo uspostavi opšte poverenje kao garant društvene stabilnosti.

Uzorak

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

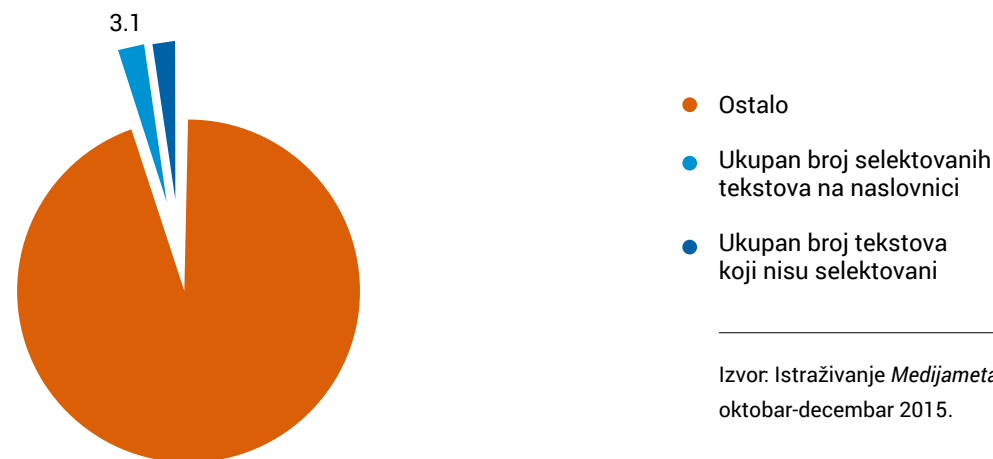
Uzorak

Kao što je navedeno u prethodnim izdanjima, osnovna ideja projekta *Medijametar* je da pokuša da rekonstruiše medijsku realnost dnevnih štampanih medija u Srbiji, onako kako se ona može definisati iz tekstova koji su pozicionirani (u celosti ili delimično) na naslovnici, a govore na različite načine o aktuelnim političkim događajima i prilikama u Srbiji i svetu. Uzorak dnevnih novina sačinjen je u odnosu na dva kriterijuma selekcije – najveću čitanost i reputaciju štampanih medija. Podaci o čitanosti dnevnih novina preuzeti su iz istraživanja IPSOS-a¹. Naslovna strana je deo dnevnih novina koji čitaoci najviše povezuju sa identitetom/prepoznatljivošću jednog medija. Ona je često odgovorna za prvi utisak, našu potencijalnu naklonost ili odbojnost koju formiramo o nekom štampanom izdanju. Sa naslovnom stranom u kontakt ne dolaze samo čitaoci određenog lista, već i ljudi koji te dnevne novine možda nikada neće uzeti u ruke. Preko novinskih i televizijskih reklama i izloga prodavnica štampe, naslovna strana dolazi u dodir sa auditorijumom širim od onog koji tvori čitalačku publiku bilo kojih pojedinačnih dnevnih novina, formirajući tako, na izvestan način, javnu sliku novina koja simboliše njihovu uređivačku politiku, vrednosnu orijentaciju i usmerenost ka određenoj čitalačkoj publici. Zbog svih ovih gore pomenutih razloga, naslovne stranice dnevnih novina iz našeg uzorka našle su se u fokusu analize projekta *Medijametar*.

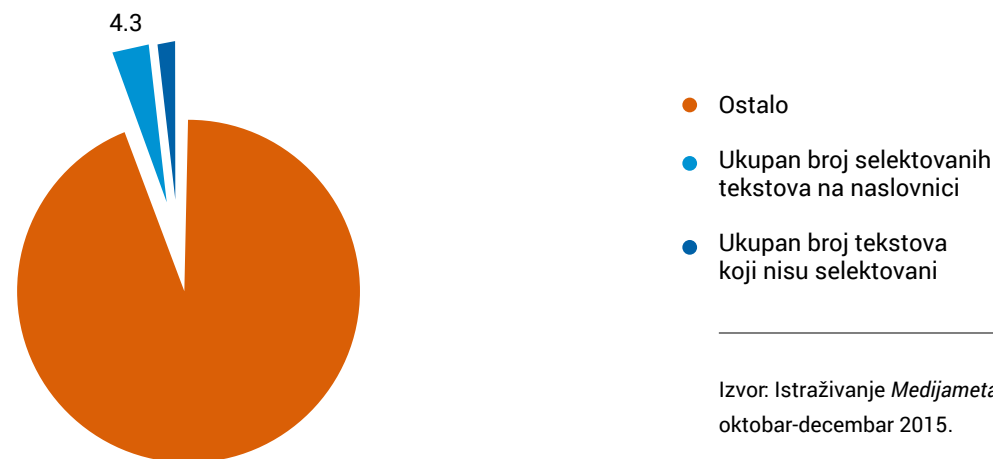
Tekstovi sa naslovnica najbolje oslikavaju koordinate uređivačkih politika dnevnih štampanih izdanja. Iako je to procentualno mali broj tekstova, kroz poruke plasirane na naslovnim stranama najlakše je rekonstruisati uređivački identitet dnevnih novina. Odnos ukupnog broja tekstova u svakom dnevnom izdanju pojedinačno i broja tekstova sa naslovnih strana koji su ušli u uzorak našeg istraživanja za period od 1. oktobra do 31. decembra 2015. godine, prikazan je u grafikonima 1-7.

¹ Istraživanje prosečne čitanosti dnevne štampe rađeno je za period 1.9.2015 – 30.9.2015, populacija: total 12+

Grafikon 1. – Večernje novosti²

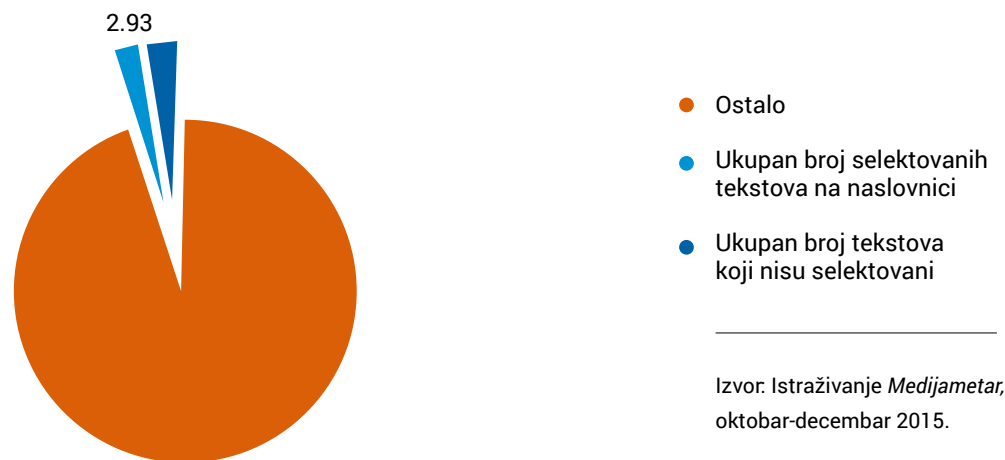
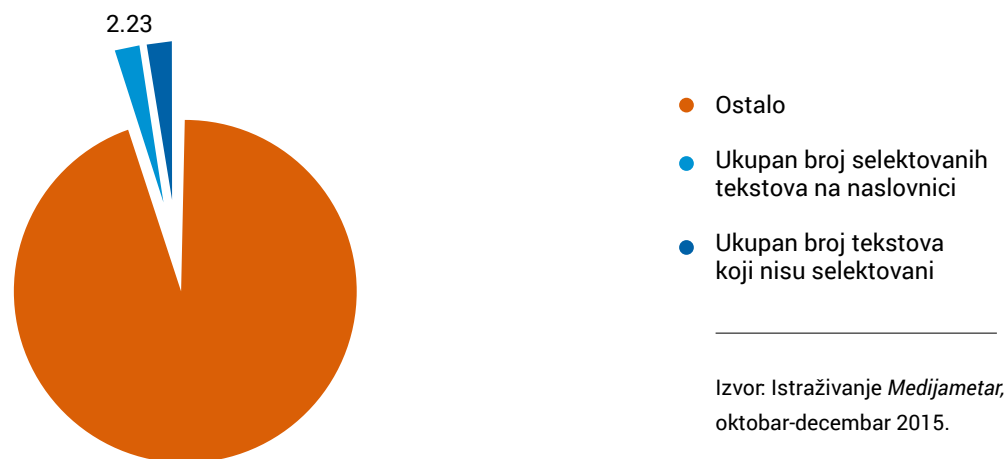
Grafikon 2. – Informer³

² Za više informacija videti Tabelu 149 u Apendiksu.

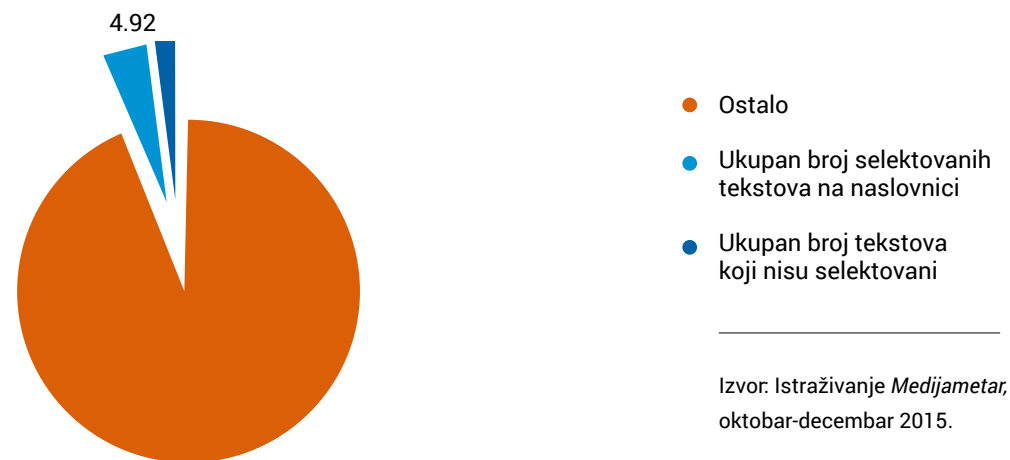
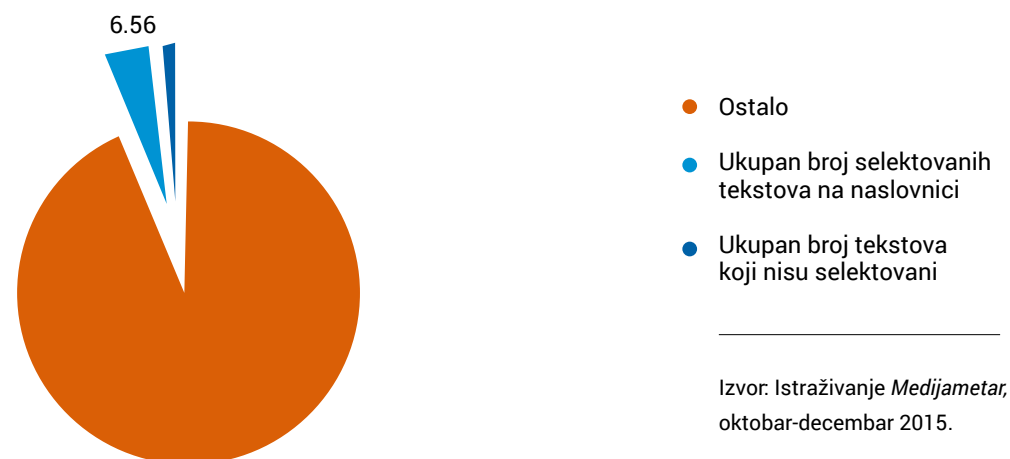
³ Za više informacija videti Tabelu 150 u Apendiksu.

Grafikon 3. – *Alo*⁴Grafikon 4. – *Blic*⁵

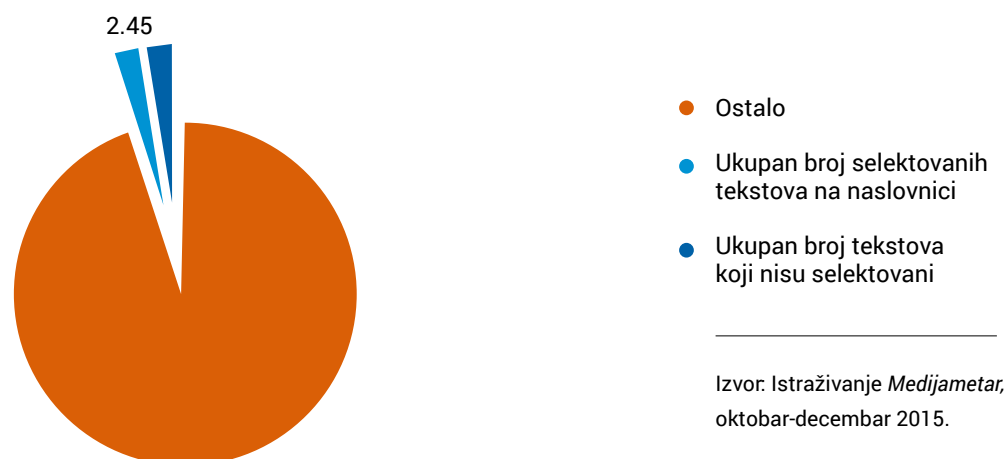
4 Za više informacija videti Tabelu 151 u Apendiksu.

5 Za više informacija videti Tabelu 152 u Apendiksu.

Grafikon 5. – *Politika*⁶Grafikon 6. – *Danas*⁷

6 Za više informacija videti Tabelu 153 u Apendiksu.

7 Za više informacija videti Tabelu 154 u Apendiksu.

Grafikon 7. – Kurir⁸

Ukupan broj analiziranih tekstova u svih sedam medija koji su ušli u uzorak našeg istraživanja je 2177, i taj broj čini prosečno 64.16% tekstova sa naslovnica i 3.57% od ukupnog broja tekstova.

8 Za više informacija videti Tabelu 155 u Apendiksu.

Tabela 1. – Večernje novosti

Novine: Večernje novosti / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Hronika	75	20	55
Društvo	118	94	24
Politika	93	93	0
Ekonomija	51	37	14
Aktuelno	37	27	10
Reportaža	34	15	19
Kultura	23	7	16
Intervju	20	15	5
Svet	15	13	2
Život plus	20	0	20
Sport	18	5	13
Novosti Beograd	14	2	12
Dodatak doktor u kući	14	1	13
Spektakl	7	1	6
BGD 011	1	1	0
Beogradske priče	6	0	6
Sport plus	0	0	0
Terorizam u Francuskoj	13	5	8
TV Novosti	0	0	0
Sudbine	3	1	2
Region	0	0	0
Feljton	0	0	0
Akcija	0	0	0
Ispovest	0	0	0
Druga strana	6	2	4
Događaj	5	4	1
In memoriam	0	0	0
UKUPNO	573	343	230

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015

Tabela 2. – *Informer*

Novine: <i>Informer</i> / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Udarne vesti	190	187	3
Vesti	92	64	28
Showtime	66	9	57
Zabava	1	0	1
Sport	33	9	24
UKUPNO	382	269	113

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 3. – *Alo!*

Novine: <i>Alo!</i> / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Aktuelno	101	96	5
Vesti	190	98	92
VIP	115	10	105
Sport	64	7	57
Svet	2	2	0
UKUPNO	472	213	259

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 4. – *Blic*

Novine: <i>Blic</i> / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
100 najmoćnijih žena	4	4	0
50 najmoćnijih na estradi	1	0	1
Aktuelno	10	9	1
Arhiv	3	0	3
Beograd	1	0	1
Dosije	2	2	0
Društvo	56	32	24
Ekonomija	22	19	3
Fenomen	1	0	1
Hronika	53	15	38
Kultura	9	4	5
Politika	46	45	1
Sport	32	0	32
Sudbine	12	1	11
Svet	13	13	0
Tema dana	101	97	4
Tema nedelje	8	3	5
U fokusu	1	1	0
Vremeplov	0	0	0
Zabava	63	4	59
UKUPNO	438	249	189

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 5. – Politika

Novine: Politika / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Svet	95	90	5
Društvo	92	52	40
Ekonomija	75	73	2
Politika	57	55	2
Događaji dana	61	57	4
Kultura	34	12	22
Hronika	40	35	5
Dnevni dodatak	22	4	18
Beograd	10	3	7
Srbija	19	8	11
Čitaonica	13	0	13
Sport	22	3	19
Tema nedelje	13	11	2
Ličnosti	12	12	0
Region	34	34	0
Naslovna	13	11	2
Spektar	7	1	6
Pogledi	10	8	2
TV dodatak	17	1	16
Feljton	6	1	5
Potrošač	0	0	0
Beogradska hronika	1	0	1
Dosije	1	0	1
UKUPNO	654	471	183

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 6. – Danas

Novine: Danas / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Beograd	2	0	2
Dijalog	1	1	0
Dodatak biznis	20	18	2
Danas specijalni dodatak	22	4	18
Danas dodatak	2	2	0
Danas vikend	40	22	18
Događaj dana	0	0	0
Društvo	71	64	7
Ekonomija	50	50	0
Globus	66	60	6
Kultura	42	7	35
Intervju	0	0	0
Naslovna	5	3	2
Zdravlje	4	0	4
Politika	156	153	3
Periskop	0	0	0
Pravo danas	0	0	0
Scena	5	0	5
Sport	24	4	20
Tema	17	8	9
Terazije	6	4	2
UKUPNO	533	400	133

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 7. – Kurir

Novine: Kurir / rubrika	Ukupan broj tekstova na naslovnici	Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	Ukupan broj tekstova koji nisu selektovani
Društvo	41	33	8
Ekonomija	8	8	0
Hronika	40	15	25
Kultura	0	0	0
Planeta	22	20	2
Politika	62	62	0
Sport	15	2	13
Stars	60	9	51
Tema dana	91	83	8
Ukupno	339	232	107

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, jul-septembar 2015.

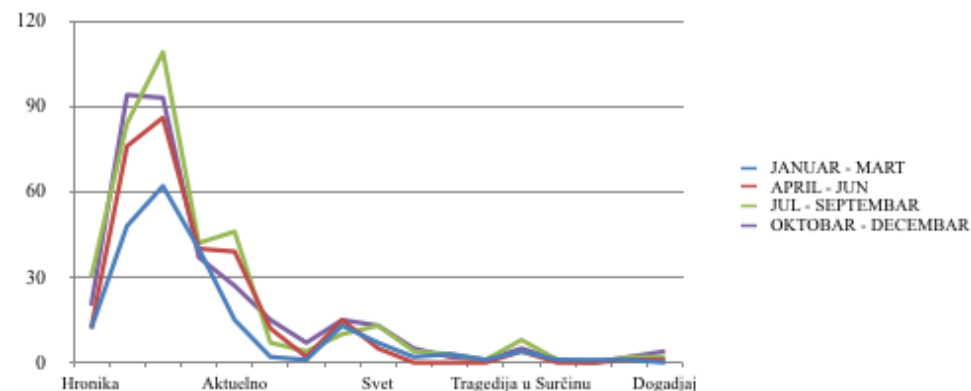
Uvidom u prikazane tabele 1-7 i dalje je uočljivo da struktura analiziranih dnevnih novina prati dve različite logike. Odnosno, *Večernje novosti*, *Politika*, *Danas*, *Blic*, pa čak donekle i *Kurir*, prate klasičnu strukturu dnevnih novina, dok izdanja *Informer* i *Alo!* značajno odstupaju od ove matrice. U ova dva izdanja *vesti* su dominantna rubrika, koja objedinjuje različite oblasti, a posebna pažnja pridaje se sadržajima zabavnog karaktera, poput informacija o poznatim ličnostima, estradi i sportu, koje sve više dobijaju društveno-politički karakter. Uređivačke strategije koje su utvrđene u prethodna tri izdanja *Medijametra* u potpunosti su uočljive i u četvrtom kvartalu, što se jasno može primetiti u grafikonima 8 – 14. Jedino značajno odstupanje primetno je u grafikonu 12, koji govori o strukturi uzorka selektovanih tekstova u listu *Politika* i odnosi se na poslednja dva kvartala 2015. godine. Tu uočavamo veliki porast broja izabranih tekstova u rubrici *Svet*, kojih je u prvom i drugom kvartalu bilo 40 (od 95 raspoloživih tekstova iz pomenute rubrike najavljenih ili započelih na naslovnoj strani), odnosno 42 (od 80). U trećem kvartalu čak 92 od 103 teksta je uvršteno u uzorak, a u poslednjem, četvrtom, 90 od 95 tekstova iz ove rubrike se našlo u uzorku istraživanja. Ovo je rezultat, pre svega, nastojanja redakcije *Politike* da tokom trećeg tromesečja pokuša da objasni i rekonstruiše globalne uzroke nastanka „migrantske krize“, koja je zahvatila Evropu i našu zemlju, a koja se intenzivirala u navedenom periodu. U četvrtom kvartalu *Politika* nastoji da informiše, objasni i politički i socijalno kontekstualizuje posledice terorističkih akata Islamske države sa kojima se svet suočio u poslednjem kvartalu 2015. godine, kao i sled okolnosti koji je nastao ruskom intervencijom u Siriji.

U ovoj analizi sadržaja „proučavamo u stvari način na koji su ideje i slike izražene, odnosno reprezentovane... Proučavanje reprezentacije nema za cilj da ispituje „istinitost“ konstatacija... Ono se ne ograničava na komentar o tome da li skup iskaza tačno odgovara ili opisuje ono što mu je navodno cilj. Zapravo, otkad se istraživači usredsređuju na proces reprezentovanja postalo je očito da bavljenje tačnošću odvođi na pogrešan put. Proučavanje reprezentacije jeste, doslovce, proučavanje reprezentovanja produkcije, odnosno, konstrukcije... u narativnoj formi.“⁹

9 L. Rolend, *Masovne komunikacije*, Clio, Beograd, 1998, 258-259

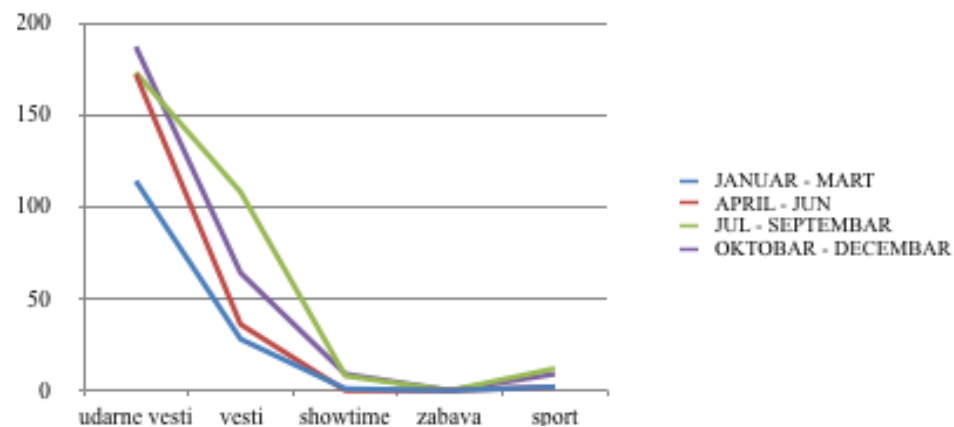
Poređenje sva četiri tromesečja

Grafikon 8. – Večernje novosti

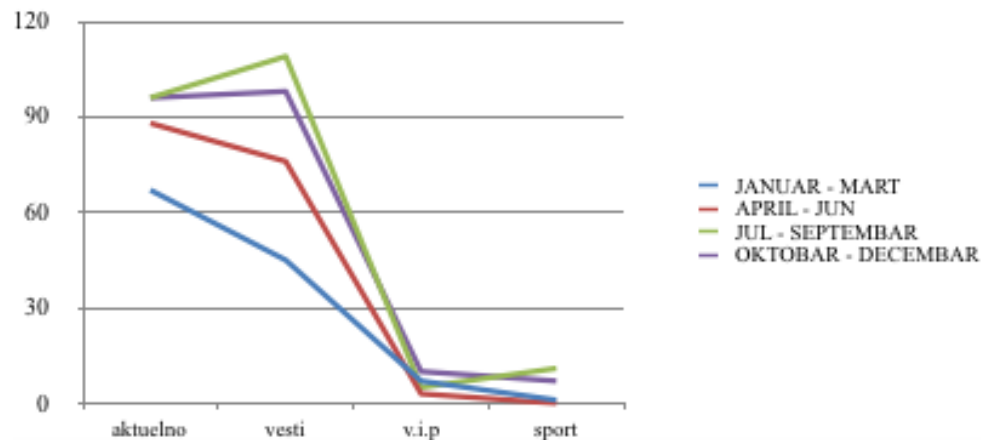
Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Grafikon 9. – Informer

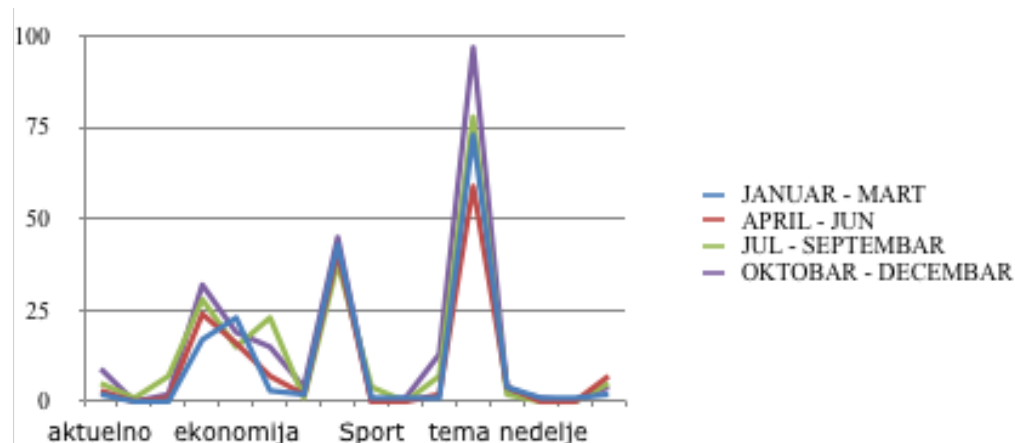
Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Grafikon 10. – *Alo!*

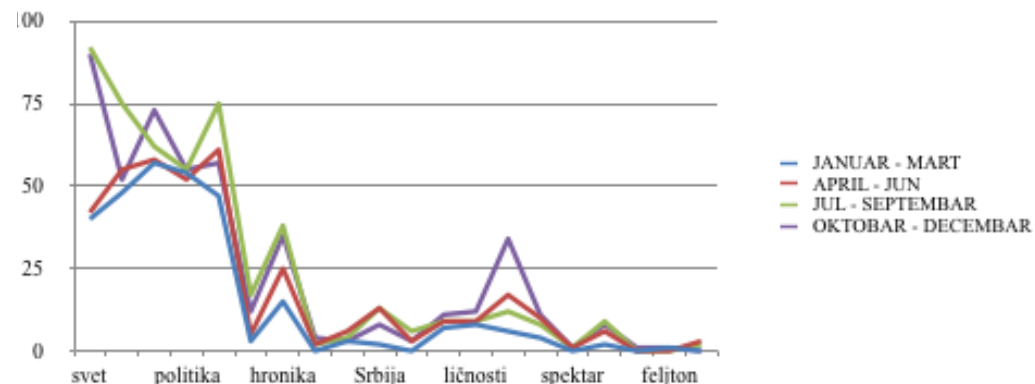
Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Grafikon 11. – *Blic*

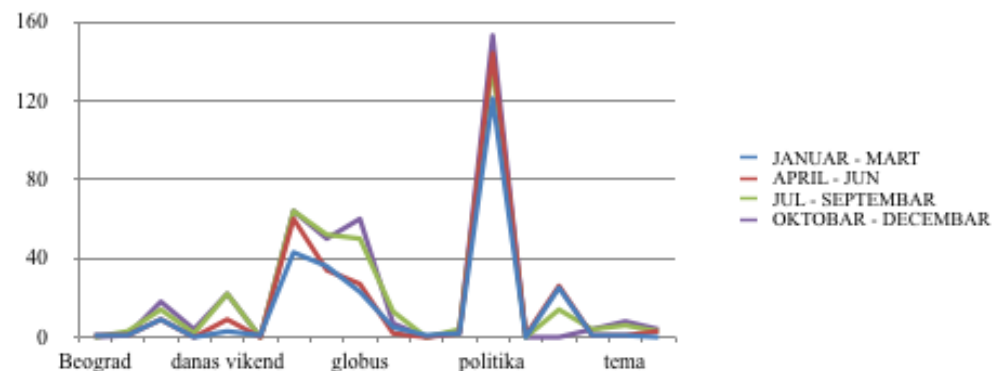
Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Grafikon 12. – *Politika*

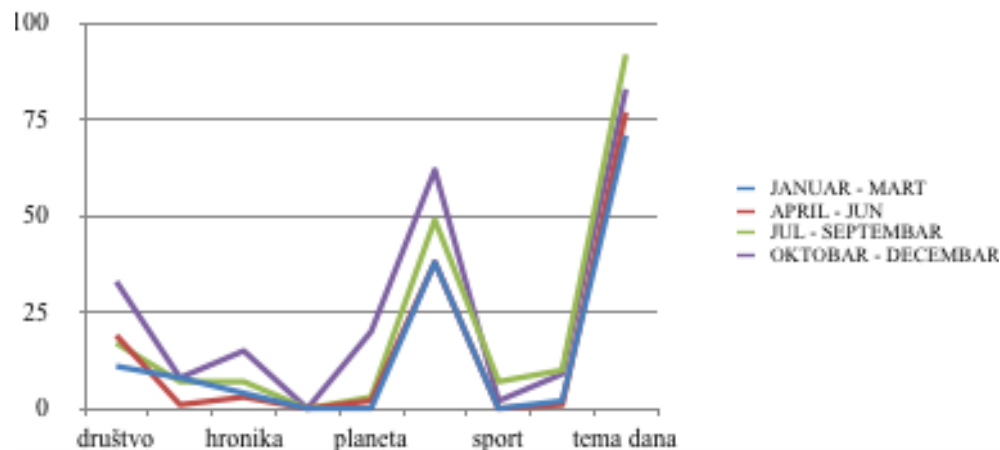
Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Grafikon 13. – *Danas*

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Grafikon 14. – Kurir

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Ukoliko uporedimo sva četiri kvartala, u trećem i četvrtom tromesečju uočavamo izuzetno veliki porast broja selektovanih tekstova. U prvom tromesečju taj broj je iznosio 1360, u drugom 1673, dok su u poslednja dva kvartala odabrana 2172 teksta (u trećem) i 2177 tekstova (u četvrtom). Uvećanje ukupnog broja selektovanih tekstova sa naslovnih strana u četvrtom kvartalu 2015. godine, u odnosu na prvi kvartal iste godine je tako oko 60%, dok uvećanje u odnosu na drugi kvartal iznosi oko 30%. Osim očiglednog većeg broja dana u trećem i četvrtom tromesečju (92 u trećem i 92 u četvrtom, u odnosu na 91 u drugom i 90 u prvom), u prvom kvartalu novine nisu štampane četiri dana (objavljen je trobroj za 31. decembar 2014 i 1. i 2. januar 2015, dvobroji za 6. i 7. januar, kao i za 15. i 16. februar), u drugom tri (dvobroj 11. i 12. aprila, trobroj 30. aprila, 1. i 2. maja), dok u trećem i četvrtom tromesečju nije bilo neradnih dana, odnosno državnih i verskih praznika tokom kojih novine nisu objavljivane.

Drugi razlog povećanja broja tekstova svakako je pojava više unutarpolitičkih i spoljnopolitičkih relevantnih događaja, koji su se odvijali tokom trećeg i četvrtog kvartala 2015. Ti događaji su zaokupili medijsku pažnju i potisnuli druge teme. To je posebno uočljivo u **Tabeli 8**, kada se posmatra dnevni list *Politika*, gde je gotovo dvostruko uvećano procentualno učešće broja tekstova koji su obuhvaćeni uzorkom (od 2.7% u prvom i 3.4% u drugom, do 5.2% u trećem i 4.9% u četvrtom kvartalu).

Tabela 8. – Poređenje procentualnog učešća tekstova koji su ušli u uzorak istraživanja, u odnosu na ukupan broj tekstova u svim analiziranim medijima u sva četiri kvartala

Medij	% izabranih tekstova			
	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
Večernje novosti	3.1	2.8	2.7	1.7
Informer	4.3	3.9	3.4	2.5
Alo!	2.9	2.7	2.4	2
Blic	2.2	1.9	1.6	1.6
Politika	4.9	5.2	3.4	2.7
Danas	6.5	5.5	4.4	4.1
Kurir	2.4	2	1.7	1.6

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

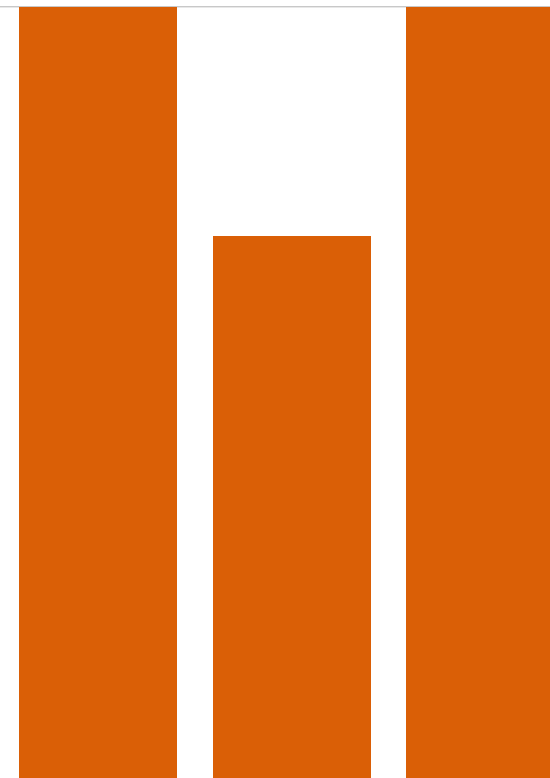
Treba napomenuti i treći uočeni trend koji se tiče politizacije različitih tradicionalno “nepolitičkih” tema poput sporta i estrade, što je takođe dovelo do značajnog povećanja učešća odabranih tekstova sa naslovnih strana, u odnosu na one koji nisu ušli u uzorak. Preciznije, teme koje su u prethodnom periodu bile “oslobođene” društveno-političkog konteksta, u trećem i četvrtom tromesečju dobijaju i to, novo ruho, što se posebno može uočiti kroz politizaciju sporta ili plasiranje brojnih afera kojima se, na primer, povezuju takozvane “starlete” i predstavnici različitih struktura vlasti ili političkih stranaka. Ovaj trend se može pratiti i prema broju tekstova sa naslovnih strana koji nisu uzeti za uzorak, a koji je u konstantnom padu u svim medijima tokom sva četiri kvartala (videti **Tabelu 9**).

Tabela 9. – Poređenje broja tekstova koji nisu uzeti za uzorak u svim medijima, tokom sva četiri kvartala 2015.

Medij	Tekstovi koji nisu uzeti za uzorak			
	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
Večernje novosti	230	208	267	323
Informer	113	151	185	179
Alo!	259	259	269	267
Blic	189	188	221	228
Politika	183	180	233	271
Danas	133	101	148	183
Kurir	107	148	140	157
Total	1.214	1.235	1.463	1.608

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015 i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

3

Rezultati istraživanja

ISIDORA JARIĆ, DANICA LABAN

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Zastupljenost novinskih žanrova

U skladu sa trendovima iz prethodnih kvartala, i u četvrtom tromesečju 2015. izveštaj je najzastupljenija forma novinskog izražavanja. Ovaj žanr zabeležen je u 69.36% ili u 1510 od 2177 analiziranih tekstova. Najveće učešće izveštaja uočeno je u *Kuriru* – 83.62%, dok je ovaj žanr najmanje zastupljen u *Politici* – 51.58%. Naredna forma prema prisutnosti je članak sa 8.82% ili 192 napisa (najzastupljeniji u *Politici* – 22.72%, najmanje prisutan u listu *Alo!* – 0.94%), a zatim sledi intervju sa sličnim učešćem - 8.50% ili 185 tekstova. Dnevni list *Danas* tradicionalno objavljuje najveći broj intervjuja – 58 ili 14.50%, dok se u ovoj formi najmanje izražava *Informer* – 3.35%. Vest je tek četvrta forma prema zastupljenosti sa 136 ili 6.25% tekstova (najzastupljenija u *Informeru* – 17.47%, najmanje zastupljena u *Kuriru* – 1.72%), dok je komentar prisutan u sličnom obimu, u 6.02% ili u 131 tekstu, od čega su listovi *Politika* i *Danas* objavili 62, odnosno 52 komentara, dok se u *Večernjim novostima* i *Alo!* mogu pročitati samo po dva teksta u ovom žanru. Reportaža i ostale novinske forme čine samo oko 1% tekstova (više informacija u **Tabelama 10, 11 i 12**).

Tabela 10. – Pojedinačno učešće žanrova u izveštavanju sedam medija iz uzorka

Žanr	ukupan broj	% učešća
izveštaj	1510	69.36
članak	192	8.82
intervju	185	8.50
vest	136	6.25
komentar	131	6.02
reportaža	12	0.55
ostale forme	11	0.51
Total	2.177	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015

Tabela 11. – Distribucija novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	<i>Blic</i>	<i>Kurir</i>	<i>Večernje novosti</i>	<i>Alo!</i>	<i>Informer</i>	<i>Politika</i>	<i>Danas</i>	Total
Izveštaj	197	194	264	175	201	242	237	1510
Članak	17	19	24	2	3	107	20	192
Vest	13	12	35	10	9	48	58	185
Komentar	15	4	10	24	47	10	26	136
Intervju	3	3	2	2	7	62	52	131
Reportaža	0	0	8	0	0	2	2	12
Ostale forme	4	0	0	0	2	0	5	11
Total	249	232	343	213	269	471	400	2177

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 12. – Učešće novinskih formi u tekstovima iz uzorka, prema medijima

Žanr	<i>Blic</i>	<i>Kurir</i>	<i>Večernje novosti</i>	<i>Alo!</i>	<i>Informer</i>	<i>Politika</i>	<i>Danas</i>	Total
Izveštaj	197	194	264	175	201	242	237	1510
Članak	17	19	24	2	3	107	20	192
Vest	13	12	35	10	9	48	58	185
Komentar	15	4	10	24	47	10	26	136
Intervju	3	3	2	2	7	62	52	131
Reportaža	0	0	8	0	0	2	2	12
Ostale forme	4	0	0	0	2	0	5	11
Total	100	100	100	100	100	100	100	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Ukoliko uporedimo rezultate istraživanja iz četvrtog kvartala sa prethodnim periodima, prvenstveno možemo uočiti dalje povećanje broja izveštaja za 5.73% ili 128 tekstova u odnosu na treći kvartal, gde je zabeleženo 63.63% ili 1382 izveštaja, dok je u četvrtom kvartalu objavljeno čak 678 tekstova više u formi izveštaja nego u prvom periodu. Kada je ova novinska forma u pitanju, beležimo konstantan rast broja tekstova u čitavoj 2015. godini (dodatne informacije o broju i procentu učešća izveštaja u prethodnim kvartalima nalaze se u **Tabeli 13**).

Tabela 13. – Učešće izveštaja u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj izveštaja u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr - izveštaj	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	69.36	63.63	60.96	61.18
broj	1510	1382	1020	832

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015. i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Tabela 14. – Učešće vesti u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj vesti u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr - izveštaj	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	6.25	8.70	11.89	12.72
broj	136	189	199	173

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015. i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Zastupljenost ostalih relevantnih novinskih formi tokom sva četiri kvartala 2015. predstavljena je u **Tabelama 15, 16 i 17**.

Tabela 15. – Učešće članaka u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj članaka u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr - izveštaj	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	8.82	10.59	9.50	7.50
broj	192	230	159	102

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015. i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Tabela 16. – Učešće intervjuja u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj intervjuja u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr - izveštaj	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	8.5	7.78	9.21	10.96
broj	185	169	154	149

Izvor: Istraživanje *Medijametar* januar-mart 2015, *Medijametar* april-jun 2015, *Medijametar* jul-septembar 2015. i *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Tabela 17. – Učešće komentara u odnosu na ukupan broj tekstova i ukupan broj komentara u tekstovima iz uzoraka po kvartalima

Žanr - izveštaj	IV kvartal	III kvartal	II kvartal	I kvartal
%	6.02	8.01	7.05	6.62
broj	131	174	118	90

Izveštaj

Povećanje broja izveštaja beležimo u skoro svim dnevnim novinama, a najveći porast broja

tekstova napisanih u ovoj formi uočavamo u *Kuriru* – 83.62% (10.71% više izveštaja u odnosu na treće tromesečje) i *Alo!* (82.16% - povećanje od 9.77%), dok *Blic* (79.12%), *Večernje novosti* (76.97%) i *Politika* (51.38%) takođe objavljuju 4-7% više tekstova u formi izveštaja u odnosu na prethodni period. Samo je u listu *Danas* objavljeno 59.25% izveštaja, odnosno oko 1% manje nego u prethodnom kvartalu.

U svim analiziranim dnevnim listovima prisutni su vrednosno obojeni¹ izveštaji, odnosno u tekstu je uočljiv jasan stav novinara. Međutim, broj vrednosno konotiranih izveštaja varira od 79.61% u *Informeru*, do 16.04% u *Danasu*. Stav novinara prisutan je u oko 22% izveštaja *Politike* i *Večernjih novosti*, u *Blicu* je 33.5% tekstova pisano u ovoj formi, dok u *Kuriru* i *Alo!* 52.06%, odnosno 53.71% tekstova ima vrednosni sud – pozitivan ili negativan. Ukoliko poredimo rezultate sa nalazima iz prethodnog kvartala, najveća razlika uočljiva je u izveštavanju *Blica*, čiji su tekstovi pisani u ovoj formi znatno neutralniji. Ovaj medij objavio je 21.56% manje vrednosno obojenih izveštaja

¹ U analizi koju predstavljamo, načine prezentovanja određenih tema ili aktera u pojedinačnim tekstovima iz našeg uzorka kodirali smo na tri različita načina, uzimajući u obzir kako tekst, tako i opremu teksta (nadslov, naslov i podnaslov). *Neutralnim* prezentovanjem određenih tema ili aktera označili smo one tekstove u kojima autori tekstova/novinari ne zauzimaju vrednosni stav prema određenom akteru ili temi, već nastoje da na relativno neutralan, odmeren način, poštujući profesionalne standarde, prezentuju određene činjenice koje su predmet teksta. Kao *pozitivne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasne simpatije i pozitivan odnos prema njima. Kao *negativne* označili smo one interpretacije u kojima novinari načinom prezentovanja određenih tema ili aktera iskazuju jasnu antipatiju i negativan odnos prema njima.

u odnosu na prethodno tromesečje. Novine tradicionalne strukture, povećale su broj neutralnih tekstova za 9.18% (*Danas*), 8.75% (*Politika*) i 3.41% (*Večernje novosti*), dok je u *Kuriru* povećan broj vrednosno obojenih izveštaja za oko 6%. Dnevni list *Alo!* smanjuje broj vrednosno konotiranih tekstova, ali i dalje više od 50% napisa ima vrednosni kontekst (**Tabela 18**).

Tabela 18. – Struktura izveštaja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Izveštaj medij	vrednosni kontekst u odnosu na temu		
	pozitivan %	neutralan %	negativan %
Informer	10.95	20.40	68.66
Alo!	7.43	46.29	46.29
Kurir	2.58	47.94	49.48
Blic	2.54	66.50	30.96
Politika	3.31	77.27	19.42
Večernje novosti	4.55	77.65	17.80
Danas	1.27	83.97	14.77
Total	4.50	62.05	33.44

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Većina izveštaja (30.46%) objavljenih u sedam medija iz uzorka u četvrtom kvartalu, osim u dnevnom listu *Danas*, je nebalansirana² (na primer, izveštaji sadrže izjavu samo jednog aktera, odnosno čitav tekst je zasnovan na stavu jednog sagovornika ili stavovima različitih sagovornika koji nastupaju sa istog stanovišta), i to je trend koji je prisutan i u prethodna tri tromesečja 2015. Najviše jednostranih, necelovitih izveštaja objavio je *Informer* – 93.03% (povećanje od oko 2% u odnosu na prethodni kvartal), a za njim slede *Kurir* i *Alo!* sa 89.69%, odnosno 87.43% nebalansiranih izveštaja. *Politika* objavljuje oko 13% više balansiranih izveštaja u odnosu na prethodni kvartal (29.34% u četvrtom, naspram 16.67% u trećem kvartalu), dok *Blic* i *Večernje novosti* objavljuju 34.52%, odnosno 40.91% celovitih tekstova u ovoj formi. Dnevni list *Danas*, kao i u prethodnim kvartalima, ima najveće učešće balansiranih izveštaja – 66.24%.

Tabela 19. – Balansiranost izveštaja u sedam medija iz uzorka

Izveštaj medij	balans %	
	da	ne
Total	30.46	69.54

² Balans predstavlja način na koji novinar pristupa temi. Balansiran tekst podrazumeva uravnotežen i objektivni pristup temi i sagovornicima i celovitost informacija.

Izveštaj	balans %	
Informer	6.97	93.03
Alo!	10.31	89.69
Kurir	12.57	87.43
Blic	29.34	70.66
Politika	34.52	65.48
Večernje novosti	40.91	59.09
Danas	66.24	33.76
Total	30.46	69.54

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Ostale novinske forme

Od 192 napisa, objavljenih u formi članka, više od polovine – čak 107 (55.73%) zabeleženo je u *Politici* (**Tabela 11**). *Politika* je tako objavila oko 5% više članaka u odnosu na prethodni kvartal (22.72% u četvrtom naspram 17.79% u trećem periodu). Povećanje broja članaka vidljivo je i u *Blicu* (za oko 2.5%), dok *Večernje novosti*, *Kurir* i *Danas* objavljuju manji broj tekstova u ovom žanru u odnosu na prethodno tromesečje (*Večernje novosti* i *Kurir* za oko 10%, *Danas* – za oko 2% manje članaka). Listovi *Informer* i *Alo!* se i dalje u zanemarljivom obimu izražavaju u formi članka – u tri, odnosno dva teksta (**Tabela 20**).

Tabela 20. – Struktura i broj članaka u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Članak medij	broj	vrednosni kontekst u odnosu na temu					
		pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Politika	107	2	1.87	65	60.75	40	37.38
Večernje novosti	24	2	8.33	19	79.17	3	12.50
Danas	20	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Kurir	19	1	5.26	12	63.16	6	31.58
Blic	17	0	0.00	14	82.35	3	17.65
Informer	3	1	33.33	0	0.00	2	66.67
Alo!	2	0	0.00	1	50.00	1	50.00
Total	192	6	3.13	131	68.23	55	28.65

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Vrednosni kontekst prisutan je u 31.78% objavljenih članaka. Svih 20 tekstova napisanih u ovom žanru u dnevnom listu *Danas* su neutralni, dok je u *Blicu* takođe većina, tačnije 82.35% članaka vrednosno neutralna (preostalih 17.75% je negativno). *Večernje novosti* i *Politika* takođe imaju neutralan kontekst u preko 60% objavljenih tekstova u ovoj novinskoj formi (u *Politici* beležimo 37.78% negativnih i 1.87% pozitivnih tekstova, a u *Večernjim novostima* 12.5% negativnih i 8.33% pozitivnih članaka). Novine *Informer* sva tri objavljena teksta vrednosno boje, dok *Alo!* objavljuje po jedan neutralan i negativan članak.

Najveći broj tekstova napisanih u ovom žanru u četvrtom kvartalu nema balans (76.04%), što se posebno odnosi na *Kurir*, *Alo!* i *Informer*, gde su svi tekstovi jednostrani ili neceloviti. *Politika*, koja je i objavila najviše članaka takođe nema balansirani pristup – 85.98% ili 92 teksta je nebalansirano. U *Blicu* 70.59% nema balans, dok u *Večernjim novostima* beležimo tačno 50% celovitih i srazmerno objektivnih tekstova. Drugačiju praksu tokom čitave 2015. godine ima list *Danas*, koji je i u četvrtom kvartalu objavio 70% članaka koji imaju balans.

Tabela 21. – Balansiranost članaka u sedam medija iz uzorka

Članak	balans %	
	da	ne
medij		
Kurir	0	100.00
Alo!	0	100.00
Informer	0	100.00
Politika	14.02	85.98
Blic	29.41	70.59
Večernje novosti	50.00	50.00
Danas	70.00	30.00
Total	23.96	76.04

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Intervju je u četvrtom kvartalu treći žanr prema zastupljenosti, i to prvenstveno zahvaljujući tekstovima u *Danasu* (58 napisa – 14.5%), *Politici* (48 – 10.19%) i *Večernjim novostima* (35 – 10.2%). U tri navedena dnevna lista beležimo porast broja tekstova u toj formi, što svakako govori i o samom uređivačkom konceptu ovih medija tradicionalne strukture. Oko 84% tekstova iz uzorka u žanru intervju je u neutralnom vrednosnom kontekstu, međutim u *Politici* i *Informeru* više od trećine tih tekstova ima negativnu konotaciju (u *Politici* je prisutno i 4.17% pozitivnih tekstova). Vrednosni kontekst je prisutan i u 16.67% intervju u *Kuriru*, 11.43% u *Večernjim novostima* i 7.69% u *Blicu*. Listovi *Danas* i *Alo!* nisu objavljivali vrednosno konotirane intervjuje (**Tabela 22**).

Tabela 22. – Struktura intervjuja u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Članak	vrednosni kontekst u odnosu na temu		
	pozitivan %	neutralan %	negativan %
medij			
Politika	4.17	58.33	37.50
Informer	0	66.67	33.33
Kurir	0	83.33	16.67
Večernje novosti	2.86	88.57	8.57
Blic	0	92.31	7.69
Alo!	0	100.00	0
Danas	0	100.00	0
Total	1.62	83.78	14.59

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Kao što je prethodno navedeno, **vest** je, iako je u pitanju bazična novinarska forma, sve manje zastupljena na analiziranim naslovnim stranama dnevnih novina. Ponovo su vesti najprisutnije na naslovnicama *Informer* (17.47% tekstova na prvim stranama ovih novina su vesti), ali su za oko 9% manje zastupljene nego u prethodnom kvartalu. U ovom mediju je samo 6.38% vesti vrednosno neutralno, dok je 93.62% interpretirano. U dnevnom listu *Alo!* 11.27% tekstova je pisano u žanru vesti (oko 4% manje nego u trećem kvartalu), od kojih 29.17% ima jasan vrednosni kontekst. U *Danasu* je 6.5% vesti (oko 2% manje nego u trećem periodu), a vrednosna konotacija prisutna je u 11.54% ovih tekstova. *Blic* je objavio oko 8% manje vesti nego u prethodnom periodu (6.02% naspram 14.01% u trećem tromesečju), od čega 20% tekstova ima jasnu vrednosnu konotaciju. *Večernje novosti* su, za razliku od prošlog kvartala (kada nije objavljena nijedna vest), na naslovnim stranama objavile 2.92% vesti (10% u negativnom kontekstu), dok *Kurir* i *Politika* objavljuju 4, odnosno 10 neutralnih vesti.

Tabela 23. – Struktura vesti u odnosu na vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka

Vest	vrednosni kontekst u odnosu na temu		
	pozitivan %	neutralan %	negativan %
medij			
Informer	0	6.38	93.62
Alo!	8.33	70.83	20.83
Blic	0	80.00	20.00
Danas	0	88.46	11.54
Večernje novosti	0	90.00	10.00
Total	1.47	57.35	41.18

Vest	vrednosni kontekst u odnosu na temu		
Kurir	0	100.00	0
Politika	0	100.00	0
Total	1.47	57.35	41.18

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Više od 68% vesti iz uzorka nije balansirano i to od 30% u *Večernjim novostima*, pa sve do 97.87% u *Informeru* (Tabela 24), što takođe pokazuje tenedenciju ka interpretiranju sadržaja objavljenih u ovoj formi.

Tabela 24. – Balansiranost vesti u sedam medija iz uzorka

Vest	balans %	
medij	da	ne
Informer	2.13	97.87
Alo!	20.83	79.17
Blic	33.33	66.67
Kurir	50.00	50.00
Politika	50.00	50.00
Danas	69.23	30.77
Večernje novosti	70.00	30.00
Total	31.62	68.38

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Komentar (kolumna, uvodnik) je i u četvrtom kvartalu najprisutniji na naslovnica *Politike*, ali je zabeleženo skoro dvostruko manje tekstova (62 u četvrtom prema 129 u trećem tromesečju), tako da je učešće komentara u odnosu na ostale forme u *Politici* sada 13.16%. Veći broj komentara objavio je još i list *Danas* (52 - 13%), dok je u *Informeru* prisutno sedam, *Blicu* i *Kuriru* po 3, a *Večernjim novostima* i *Alo!* po 2 komentara.

Reportaže i ostale forme prisutne su u ukupno 23 ili 1.06% tekstova. Iako postoji velika razlika u broju selektovanih tekstova sa naslovnih strana, prema kvartalima (od 1360 u prvom do 2177 u četvrtom tromesečju), kada govorimo o upotrebi žanrova i interpretaciji sadržaja, isti trendovi su prisutni tokom čitave 2015. godine. Učešće i brojnost izveštaja konstantno se povećavala, dok se prisustvo vesti smanjivalo. Učešće intervjua, komentara i članaka je variralo, tako da su se ove tri forme preplitale shodno uređivačkim politikama i potrebama medija da informacije prikazuju iz različitih uglova ili uz pomoć više ili manje kredibilnih sagovornika. Međutim, sve forme su bile podložne interpretaciji, o čemu najbolje govore podaci

za sva četiri kvartala o balansiranoosti i vrednosnom kontekstu izveštaja, kao najzastupljenijeg novinskog žanra, i vesti, osnovne forme novinskog izražavanja.

U izveštajima, balans u prvom tromesečju nije bio prisutan u 67.67%, u drugom u 69.02%, u trećem 73% i četvrtom 69.54% tekstova pisanih u ovom žanru, dok je jasan vrednosni kontekst bio uočljiv u 37.74% izveštaja u prvom, 38.04% u drugom, 44.43% u trećem i 37.95% u četvrtom kvartalu. Sličan nalaz je zabeležen i kada su u pitanju vesti, koje su takođe bile podložne interpretacijama – u prvom kvartalu je u 40.46%, u drugom 49.25%, u trećem 49.21% i u četvrtom tromesečju u 42.65% vesti jasno vidljiv stav, odnosno vrednosni kontekst koji novinar/medij zastupa. Takođe, balans nije prisutan u 63% vesti u prvom, 70.35% u drugom, 67.72% u trećem i 68.38% u četvrtom kvartalu.

Akteri

Mediji u Srbiji se, bar sudeći prema analizi empirijskog materijala prikupljenog sa naslovnica, pretežno bave političkim događajima unutar Srbije. Čak 46.86% od ukupnog broja aktera o kojima govore selektovani tekstovi sa naslovnica, čine (individualni i kolektivni) politički akteri koji zauzimaju različite pozicije unutar političkog života Srbije (videti tabelu 25 i tabele 26-31, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih i tabele 42, 44, 46 i 48, koje govore o distribuciji učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih političkih aktera). Ukoliko ovom broju pridružimo i tekstove koji govore o inostranim političkim akterima, procenat učešća političkih aktera u ukupnom broju aktera na naslovnica raste do 73.11%. Ako se, pak, ovom procentu priključe i tekstovi koji se pozivaju na neimenovane izvore, koji takođe obrađuju teme iz političkog života, najčešće društva Srbije, učešće ovih tekstova u ukupnom broju tekstova iz našeg uzorka penje se na čak 77.35%. Druga grupa po učestalosti pojavljivanja su različiti društveni akteri koji čine 18.48% našeg uzorka. Privredni i ekonomski akteri su protagonisti tekstova sa naslovnica tek u 4.15% slučajeva (videti tabelu 25).

Tabela 25. – Ukupna distribucija aktera koji se pojavljuju u tekstovima koji su ušli u uzorak istraživanja (izražena u apsolutnim brojevima)

Akteri					
Politički akteri	7812	Unutrašnji	5007	Individualni	4101
				Kolektivni	906
		Inostrani	2805	Individualni	2273
				Kolektivni	532
Privredni/ ekonomski akteri	444	Unutrašnji	408	Individualni	305
				Kolektivni	103
		Inostrani	36	Individualni	13
				Kolektivni	23
Drugi društveni akteri	1975	Unutrašnji	1951	Individualni	1688
				Kolektivni	263
		Inostrani	24	Individualni	21
				Kolektivni	3
Neimenovani izvor					453
Total					10684

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

U tabelama 26-31 data je distribucija učestalosti pojavljivanja pojedinih individualnih političkih aktera koji delaju unutar političke scene društva Srbije. Individualni politički akteri – članovi i članice Vlade Srbije (51.67%) i akteri političkih stranaka pozicije (9.90%) značajno su prisutniji na naslovnica (61.57%) u odnosu na 5.77% predstavnika državnih agencija i institucija, 2.92% predstavnika vojske i policije, 18.58% opozicionih aktera i 8.80% onih koji ne pripadaju ni aktuelnoj vladi Srbije, niti strankama pozicije i/ili opozicije.

Tabela 26. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije**

Vlada RS i predsednik RS	broj	%
Aleksandar Vučić	717	33.84
Ivica Dačić	238	11.23
Tomislav Nikolić	231	10.90
Nebojša Stefanović	163	7.69
Zorana Mihajlović	120	5.66
Aleksandar Vulin	118	5.57
Bratislav Gašić	117	5.52
Kori Udovički	65	3.07
Nikola Selaković	60	2.83
Rasim Ljajić	50	2.36
Jadranka Joksimović	38	1.79
Srđan Verbić	35	1.65
Zlatibor Lončar	35	1.65
Dušan Vujović	30	1.42
Željko Sertić	29	1.37
Ivan Tasovac	29	1.37
Aleksandar Antić	23	1.09
Velimir Ilić	8	0.38
Snežana Bogosavljević Bošković	7	0.33
Vanja Udovičić	6	0.28
Total	2119	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2015.

Tabela 27. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera iz pozicije

Pozicija: individualni akteri	broj	%
Branko Ružić	42	10.34
Zoran Babić	30	7.39
Vladimir Đukanović	27	6.65
Milutin Mrkonjić	21	5.17
Milovan Drecun	20	4.93
Đorđe Milićević	16	3.94
Dušan Bajatović	16	3.94
Igor Mirović	14	3.45
Dragan Marković Palma	13	3.20
Aleksandar Jovičić	12	2.96
Dijana Vukomanović	12	2.96
Vuk Drašković	12	2.96
Goran Knežević	10	2.46
Ivan Mrkić	9	2.22
Momir Stojanović	9	2.22
Veroljub Arsić	9	2.22
Milan Krkobabić	7	1.72
Oliver Antić	7	1.72
Aleksandar Martinović	6	1.48
Dragomir Karić	6	1.48
Marijan Ristićević	6	1.48
Meho Omerović	6	1.48
Aleksandra Đurović	5	1.23
Marija Obradović	5	1.23
Miodrag Linta	5	1.23
Momo Čolaković	5	1.23
Nevena Adžemović	5	1.23
Novica Tončev	5	1.23
Igor Bečić	4	0.99
Neđo Jovanović	4	0.99
Srđan Dragojević	4	0.99
Total	406	100

Pozicija: individualni akteri	broj	%
Žarko Obradović	4	0.99
Aleksandar Čotrić	3	0.74
Aleksandra Tomić	3	0.74
Đorđe Čabarkapa	3	0.74
Goran Vesić	3	0.74
Gorjana Marinković	3	0.74
Igor Novaković	3	0.74
Ištvan Pastor	3	0.74
Ivan Bošnjak	3	0.74
Katarina Rakić	3	0.74
Vladimir Marinković	3	0.74
Ostali*	20	4.93
Total	406	100

*"U tabelama su prikazani akteri koji su u četvrtom kvartalu prisutni u tri ili više tekstova, dok su akteri sa dva ili jednim pojavljivanjem svrstani pod 'ostali'."

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2015.

Tabela 28. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika državnih agencija i institucija

Državne agencije i institucije: individualni akteri	broj	%
Marko Đurić	48	18.90
Siniša Mali	47	18.50
Maja Gojković	33	12.99
Oliver Potežica	17	6.69
Radomir Nikolić	16	6.30
Slavica Đukić Dejanović	12	4.72
Stanislava Pak	12	4.72
Veljko Odalović	11	4.33
Tanja Mišćević	8	3.15
Miloš Vučević	6	2.36
Jorgovanka Tabaković	6	2.36
Saša Mirković	5	1.97
Svetomir Marjanović	5	1.97
Nenad Ivanišević	4	1.57
Zoran Stanković	4	1.57
Total	254	100

Državne agencije i institucije: individualni akteri	broj	%
Ivica Kojić	4	1.57
Dragana Kalinović	3	1.18
Goran Vesić	3	1.18
Novak Nedić	3	1.18
Zoran Đorđević	3	1.18
Ostali	4	1.57
Total	254	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2015.

Tabela 29. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera **predstavni-ka vojske i policije**

Vojska i policija: individualni akteri	broj	%
Ljubiša Diković	24	20.00
Milorad Veljović	15	12.50
Predrag Bandić	14	11.67
Ranko Živak	13	10.83
Aleksandar Đorđević	11	9.17
Veselin Milić	6	5.00
Biljana Popović Ivković	4	3.33
Srđan Paskvali	4	3.33
Vladimir Rebić	4	3.33
Dragan Kecman	3	2.50
Jovan Krivokapić	3	2.50
Jovica Draganić	3	2.50
Milosav Simović	3	2.50
Veljko Mijailović	3	2.50
Ostali	10	8.33
Total	120	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015

Tabela 30. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **opozicije**

Opozicija: individualni akteri	broj	%
Bojan Pajtić	130	17.06
Boris Tadić	98	12.86
Vojislav Šešelj	65	8.53
Borislav Stefanović	64	8.40
Sanda Rašković Ivić	39	5.12
Dragan Šutanovac	38	4.99
Čedomir Jovanović	32	4.20
Zoran Živković	22	2.89
Vojislav Koštunica	21	2.76
Aleksandra Jerkov	18	2.36
Janko Veselinović	17	2.23
Nenad Popović	14	1.84
Saša Mirković	14	1.84
Nenad Čanak	12	1.57
Gordana Čomić	11	1.44
Saša Radulović	10	1.31
Marko Đurišić	9	1.18
Dušan Petrović	8	1.05
Miroslav Vasin	8	1.05
Nataša Vučković	7	0.92
Vjerica Radeta	7	0.92
Aleksandar Đurđev	6	0.79
Aleksandar Senić	6	0.79
Boško Obradović	6	0.79
Bojan Kostreš	5	0.66
Konstantin Samofalov	5	0.66
Radoslav Milojević Kena	5	0.66
Slobodan Homen	5	0.66
Aleksandar Lipkovski	4	0.52
Balša Božović	4	0.52
Dejan Čokić	4	0.52
Total	762	100

Opozicija: individualni akteri	broj	%
Dragoljub Mićunović	4	0.52
Jovo Ostojić	4	0.52
Petar Jojić	4	0.52
Sulejman Ugljanin	4	0.52
Dejan Nikolić	3	0.39
Dragan Maršićanin	3	0.39
Goran Bogdanović	3	0.39
Goran Ješić	3	0.39
Vladimir Todorić	3	0.39
Ostali	37	4.86
Total	762	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2015.

Tabela 31. – Distribucija učestalosti pojavljivanja **drugih** individualnih političkih i društvenih aktera

Drugi individualni društveni akteri	broj	%
Slobodan Milošević	55	15.99
Roditelji Predraga Gojkovića	31	9.01
Mlađan Dinkić	23	6.69
Emir Kusturica	21	6.10
Zoran Đinđić	21	6.10
Sladana Stanković	19	5.52
Jovica Stepić	19	5.52
Dragan Đilas	15	4.36
Igor Mikić	15	4.36
Mira Marković	14	4.07
Mirko Cvetković	13	3.78
Nebojša Krstić	11	3.20
Goran Veselinović	10	2.91
Vuk Jeremić	10	2.91
Miodrag Rakić	8	2.33
Nevena Veselinović	7	2.03
Total	344	100

Drugi individualni društveni akteri	broj	%
Branko Lazarević	6	1.74
Dragica Nikolić	6	1.74
Joška Broz	6	1.74
Stiven Sigal	6	1.74
Vesna Pešić	6	1.74
Božidar Đelić	5	1.45
Siniša Milić	5	1.45
Bogoljub Karić	4	1.16
Mihalj Kertes	4	1.16
Vladimir Beba Popović	4	1.16
Total	344	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar - decembar 2015.

Kada govorimo o vrednosnom kontekstu, najveći broj negativnih tekstova među predstavnicima Vlade Srbije beležimo kada je u pitanju Bratislav Gašić – 24, dok je najveće učešće negativno konotiranih tekstova uočeno kod Snežane Bogosavljević Bošković (28.57%). Kada su stranke pozicije u pitanju, najveće učešće negativno konotiranih tekstova odnosi se na Gorjanu Marinković. Izraženo u apsolutnom broju, o Branku Ružiću je napisano najviše – 11 negativnih tekstova. Od opozicionih aktera, kao i u proteklom kvartalu, najviše negativno konotiranih napisa objavljeno je o Bojanu Pajtiću, ukupno 28. U **tabelama 32, 33, 34, 35, 36 i 37** prikazan je vrednosni kontekst unutar kojeg se pojedini individualni politički akteri sa političke scene Srbije pojavljuju u selektovanim tekstovima sa naslovnica.

Tabela 32. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **Vlade Republike Srbije i predsednika Republike Srbije**

Vlada RS i predsednik RS	total	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Vučić	717	24	3.35	670	93.44	23	3.21
Ivica Dačić	238	3	1.26	227	95.38	8	3.36
Tomislav Nikolić	231	2	0.87	208	90.04	21	9.09
Nebojša Stefanović	163	2	1.23	147	90.18	14	8.59
Zorana Mihajlović	120	0	0.00	97	80.83	23	19.17
Aleksandar Vulin	118	0	0.00	110	93.22	8	6.78
Total	2119	37	1.75	1902	89.76	180	8.49

Vlada RS i predsednik RS	total	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bratislav Gašić	117	3	2.56	90	76.92	24	20.51
Kori Udovički	65	0	0.00	56	86.15	9	13.85
Nikola Selaković	60	0	0.00	52	86.67	8	13.33
Rasim Ljajić	50	0	0.00	47	94.00	3	6.00
Jadranka Joksimović	38	1	2.63	33	86.84	4	10.53
Srđan Verbić	35	1	2.86	25	71.43	9	25.71
Zlatibor Lončar	35	1	2.86	25	71.43	9	25.71
Dušan Vujović	30	0	0.00	28	93.33	2	6.67
Željko Sertić	29	0	0.00	26	89.66	3	10.34
Ivan Tasovac	29	0	0.00	22	75.86	7	24.14
Aleksandar Antić	23	0	0.00	22	95.65	1	4.35
Velimir Ilić	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Snežana Bogosavljević Bošković	7	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Vanja Udovičić	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Total	2119	37	1.75	1902	89.76	180	8.49

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 33. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz stranaka pozicije

Pozicija: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Branko Ružić	42	0	0.00	31	73.81	11	26.19
Zoran Babić	30	0	0.00	24	80.00	6	20.00
Vladimir Đukanović	27	0	0.00	23	85.19	4	14.81
Milutin Mrkonjić	21	0	0.00	20	95.24	1	4.76
Milovan Drecun	20	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Đorđe Milićević	16	1	6.25	15	93.75	0	0.00
Dušan Bajatović	16	0	0.00	11	68.75	5	31.25
Igor Mirović	14	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Total	406	0	0.00	356	87.68	48	11.82

Pozicija: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dragan Marković Palma	13	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Aleksandar Jovičić	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Dijana Vukomanović	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Vuk Drašković	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Goran Knežević	10	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Ivan Mrkić	9	0	0.00	7	77.78	2	22.22
Momir Stojanović	9	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Veroljub Arsić	9	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Milan Krkobabić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Oliver Antić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Aleksandar Martinović	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dragomir Karić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Marijan Ristićević	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Meho Omerović	6	1	16.67	5	83.33	0	0.00
Aleksandra Đurović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Marija Obradović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Miodrag Linta	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Momo Čolaković	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Nevena Adžemović	5	0	0.00	2	40.00	3	60.00
Novica Tončev	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Igor Bečić	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Nedo Jovanović	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Srđan Dragojević	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Žarko Obradović	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Aleksandar Čotrić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	406	0	0.00	356	87.68	48	11.82

Pozicija: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandra Tomić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Đorđe Čabarkapa	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Vesić	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Gorjana Marinković	3	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Igor Novaković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ištvan Pastor	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivan Bošnjak	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Katarina Rakić	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Vladimir Marinković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	20	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Total	406	0	0.00	356	87.68	48	11.82

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 34. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika državnih agencija i institucija

Državne agencije i institucije: individualni akteri	total	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Marko Đurić	48	0	0.00	48	100.00	0	0.00
Siniša Malí	47	1	2.13	34	72.34	12	25.53
Maja Gojković	33	1	3.03	28	84.85	4	12.12
Oliver Potežica	17	0	0.00	13	76.47	4	23.53
Radomir Nikolić	16	0	0.00	14	87.50	2	12.50
Slavica Đukić Dejanović	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Stanislava Pak	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Veljko Odalović	11	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Tanja Mišćević	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Miloš Vučević	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Jorgovanka Tabaković	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Total	254	2	0.79	219	86.22	33	12.99

Državne agencije i institucije: individualni akteri	total	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Saša Mirković	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Svetomir Marjanović	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Nenad Ivanišević	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Zoran Stanković	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivica Kojić	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Dragana Kalinović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Vesić	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Novak Nedić	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Zoran Đorđević	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Total	254	2	0.79	219	86.22	33	12.99

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 35. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera predstavnika vojske i policije

Vojska i policija: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ljubiša Diković	24	0	0.00	20	83.33	4	16.67
Milorad Veljović	15	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Predrag Bandić	14	3	21.43	11	78.57	0	0.00
Ranko Živak	13	2	15.38	11	84.62	0	0.00
Aleksandar Đorđević	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Veselin Milić	6	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Biljana Popović Ivković	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Srđan Paskvali	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Rebić	4	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Dragan Kecman	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jovan Krivokapić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jovica Draganić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milosav Simović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	120	6	5.00	103	85.83	11	9.17

Vojska i policija: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Veljko Mijailović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Total	120	6	5.00	103	85.83	11	9.17

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 36. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih političkih aktera iz **opozicionih stranaka**

Opozicija: individualni akteri	total	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bojan Pajtić	130	0	0.00	102	78.46	28	21.54
Boris Tadić	98	0	0.00	81	82.65	17	17.35
Vojislav Šešelj	65	1	1.54	58	89.23	6	9.23
Borislav Stefanović	64	0	0.00	56	87.50	8	12.50
Sanda Rašković Ivić	39	0	0.00	38	97.44	1	2.56
Dragan Šutanovac	38	0	0.00	34	89.47	4	10.53
Čedomir Jovanović	32	0	0.00	28	87.50	4	12.50
Zoran Živković	22	0	0.00	19	86.36	3	13.64
Vojislav Koštunica	21	0	0.00	19	90.48	2	9.52
Aleksandra Jerkov	18	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Janko Veselinović	17	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Nenad Popović	14	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Saša Mirković	14	0	0.00	10	71.43	4	28.57
Nenad Čanak	12	0	0.00	8	66.67	4	33.33
Gordana Čomić	11	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Saša Radulović	10	0	0.00	6	60.00	4	40.00
Marko Đurišić	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Dušan Petrović	8	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Miroslav Vasin	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Nataša Vučković	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Vjerica Radeta	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Total	762	2	0.26	661	86.75	99	12.99

Opozicija: individualni akteri	total	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Đurđev	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Aleksandar Senić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Boško Obradović	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Bojan Kostreš	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Konstantin Samofalov	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Radoslav Milojević Kena	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Slobodan Homen	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Aleksandar Lipkovski	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Balša Božović	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Dejan Čokić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Dragoljub Mićunović	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Jovo Ostojić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Petar Jojić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sulejman Ugljanin	4	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Dejan Nikolić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Maršićanin	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Bogdanović	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Goran Ješić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Todorić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	37	1	2.70	34	91.89	2	5.41
Total	762	2	0.26	661	86.75	99	12.99

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 37. – Vrednosni kontekst pojavljivanja drugih individualnih političkih i društvenih aktera

Drugi društveni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Slobodan Milošević	55	0	0.00	53	96.36	2	3.64
Roditelji Predraga Gojkovića	31	0	0.00	31	100.00	0	0.00
Mlađan Dinkić	23	0	0.00	13	56.52	10	43.48
Emir Kusturica	21	1	4.76	20	95.24	0	0.00
Zoran Đinđić	21	0	0.00	21	100.00	0	0.00
Slađana Stanković	19	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Jovica Stepić	19	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Dragan Đilas	15	0	0.00	11	73.33	4	26.67
Igor Mikić	15	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Mira Marković	14	0	0.00	13	92.86	1	7.14
Mirko Cvetković	13	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Nebojša Krstić	11	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Goran Veselinović	10	0	0.00	3	30.00	7	70.00
Vuk Jeremić	10	1	10.00	9	90.00	0	0.00
Miodrag Rakić	8	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Nevena Veselinović	7	0	0.00	3	42.86	4	57.14
Branko Lazarević	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dragica Nikolić	6	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Joška Broz	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Stiven Sigal	6	2	33.33	2	33.33	2	33.33
Vesna Pešić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Božidar Đelić	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Siniša Milić	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Bogoljub Karić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Mihalj Kertes	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Beba Popović	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Total	344	4	1.16	294	85.47	46	13.37

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Kao i u prethodna tri tromesečja, najzastupljeniji akter na naslovnim stranicama dnevnih novina u Srbiji bio je premijer Srbije Aleksandar Vučić, o kojem mediji iz našeg uzorka izveštavaju pretežno neutralno (u čak 93.44% slučajeva). O njemu je napisano još i 3.35% pozitivnih (nešto manje nego u prethodnom kvartalu) i 3.21%³ tekstova sa negativnom konotacijom. Kao protagonista tekstova na naslovnica, premijer se pojavljuje čak 717 puta, što je značajno više od prvog sledećeg rangiranog aktera (što je "neimenovani izvor" koji se, kao "protagonista" tekstova sa naslovnica, pojavljuje 453 puta). Najveću frekvenciju pojavljivanja Aleksandra Vučića, izraženu u apsolutnim brojevima, beležimo u dnevnim listovima *Politika* (146), *Danas* (126) i *Večernje novosti* (114) (videti tabelu 39). Međutim, izraženo u relativnim brojevima procentualnog učešća tekstova u kojima se on pojavljuje kao akter, u odnosu na ukupan broj selektovanih tekstova iz istih pojedinačnih novina, vidimo da je on kao akter najzastupljeniji u *Kuriru* (čak se u 42,67% tekstova iz našeg uzorka govori o Vučiću) i dnevnom listu *Alo* (36,15% tekstova) (videti tabelu 39). Procentualno, najveće učešće pozitivnih tekstova o njemu beležimo u dnevnim novinama *Alo!* (11.69% ili 9 tekstova), a zatim sledi dnevni list *Informer* (gde nalazimo 9.76% ili 8 tekstova sa naslovnica u kojima se on pojavljuje, a koji su pozitivno konotirani). Najviše negativnih napisa, opet, kao i u prethodnom tromesečju, beležimo u listovima *Danas* (9.52%, odnosno 12 negativno konotiranih tekstova u četvrtom tromesečju 2015. godine) i *Kurir* (8.08% ili 8 tekstova) (videti tabelu 38).

Tabela 38. – Aleksandar Vučić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Aleksandar Vučić	pozitivan		neutralan		negativan		Total	
Medij	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Blic	2	2.74	71	97.26	0	0.00	73	100
Kurir	1	1.01	90	90.91	8	8.08	99	100
Večernje novosti	4	3.51	110	96.49	0	0.00	114	100
Alo!	9	11.69	67	87.01	1	1.13	77	100
Informer	8	9.76	74	90.24	0	0.00	82	100
Politika	0	0.00	144	98.63	2	1.37	146	100
Danas	0	0.00	114	90.48	12	9.52	126	100
Total	24	3.35	670	93.44	23	3.21	717	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.³ Gotovo dvostruko više u odnosu na 1.77% negativno konotiranih tekstova koliko ih je bilo u prethodnom kvartalu.

Tabela 39. – Broj pojavljivanja Aleksandra Vučića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Aleksandar Vučić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
Politika	146	471	31.00
Danas	126	400	31.50
Večernje novosti	114	343	33.24
Kurir	99	232	42.67
Informer	82	269	30.48
Alo!	77	213	36.15
Blic	73	249	29.32
Total	717	2177	32.94

Izvor: Istraživanje *Medijametar* oktobar-decembar 2015.

Drugi individualni politički akter sa političke scene Srbije koji se najčešće pojavljivao na naslovnicama analiziranih dnevnih novina je predsednik Republike Srbije Tomislav Nikolić, koji je protagonist 10.61% analiziranih tekstova (videti **tabelu 26**). Najveći broj tekstova u kojima je akter predsednik Srbije objavio je dnevni list *Danas* (44), ali najveće učešće u odnosu na ukupan broj tekstova u mediju ima *Kurir* – 15.52% (**tabela 40**). Najviše negativno konotiranih tekstova o Tomislavu Nikoliću beležimo u dnevnom listu *Alo!* (7), koji čine 23% tekstova u kojima je on protagonist, a koji su objavljeni u ovom dnevnom listu (videti **tabelu 41**).

Tabela 40. – Broj pojavljivanja Tomislava Nikolića u odnosu na ukupan broj tekstova u pojedinim dnevnim novinama

Tomislav Nikolić prema medijima	broj pojavljivanja	ukupan broj tekstova	% učešća u odnosu na ukupan broj tekstova
Danas	44	400	11.00
Politika	42	471	8.92
Kurir	36	232	15.52
Večernje novosti	35	343	10.20
Alo!	30	213	14.08
Blic	26	249	10.44
Informer	18	269	6.69
Total	231	2177	10.61

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 41. – Tomislav Nikolić: Vrednosti kontekst u odnosu na medij

Tomislav Nikolić Medij	pozitivan		neutralan		negativan		Total	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Blic	1	3.85	24	92.31	1	3.85	26	100
Kurir	0	0.00	35	97.22	1	2.78	36	100
Večernje novosti	0	0.00	35	100	0	0.00	35	100
Alo!	0	0.00	23	76.67	7	23.33	30	100
Informer	1	5.56	13	72.22	4	22.22	18	100
Politika	0	0.00	40	95.24	2	4.76	42	100
Danas	0	0.00	38	86.36	6	13.64	44	100
Total	2	0.87	208	90.04	21	9.09	231	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Značajno je manje onih tekstova koji se bave određenim kolektivnim političkim akterima važnim za političku scenu Srbije, koji su među unutarpolitičkim socijalnim akterima zastupljeni sa manje od 18.09%. U **tabelama 42 – 49** izlistani su svi akteri klasifikovani u ovu kategoriju iz našeg uzorka zajedno sa frekvencijama i vrednosnim konotacijama njihovog pojavljivanja.

Tabela 42. – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: državni organi i institucije

Državne agencije i institucije: kolektivni akteri	broj	%
Vlada Srbije	178	35.67
Ministarstvo unutrašnjih poslova	50	10.02
Narodna skupština Republike Srbije	25	5.01
Ministarstvo finansija	22	4.41
Ministarstvo odbrane	22	4.41
Ministarstvo spoljnih poslova	20	4.01
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	17	3.41
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	13	2.61
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	11	2.20
"srpske vlasti"	11	2.20
Narodna banka Srbije	10	2.00
Total	499	100

Državne agencije i institucije: kolektivni akteri	broj	%
Ministarstvo zdravlja	9	1.80
Agencija za privatizaciju	8	1.60
Kabinet predsednika Srbije	8	1.60
Ministarstvo privrede	8	1.60
Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu	8	1.60
Poreska uprava	8	1.60
Agencija za privredne registre	7	1.40
Ministarstvo kulture i informisanja	7	1.40
PIO fond	7	1.40
Predsedništvo Srbije	7	1.40
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	6	1.20
Agencija za restituciju	4	0.80
Kabinet predsednika Vlade Srbije	4	0.80
Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Srbije	4	0.80
Ministarstvo pravde	4	0.80
Ministarstvo rudarstva i energetike	4	0.80
Republički geodetski zavod	4	0.80
Republički zavod za statistiku	3	0.60
Vladina Komisija za davanje saglasnosti za novo zapošljavanje	3	0.60
Ostalo	7	1.40
Total	499	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 43. – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: **državni organi i institucije**

Državne agencije i institucije: kolektivni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vlada Srbije	178	2	1.12	171	96.07	5	2.81
Ministarstvo unutrašnjih poslova	50	3	6.00	46	92.00	1	2.00
Total	499	11	2.20	467	93.59	21	4.21

Državne agencije i institucije: kolektivni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Narodna skupština Republike Srbije	25	0	0.00	25	100.00	0	0.00
Ministarstvo finansija	22	0	0.00	20	90.91	2	9.09
Ministarstvo odbrane	22	0	0.00	22	100.00	0	0.00
Ministarstvo spoljnih poslova	20	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	17	0	0.00	17	100.00	0	0.00
Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja	13	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
srpske vlasti	11	4	36.36	6	54.55	1	9.09
Narodna banka Srbije	10	1	10.00	8	80.00	1	10.00
Ministarstvo zdravlja	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Agencija za privatizaciju	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Kabinet predsednika Srbije	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ministarstvo privrede	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu	8	1	12.50	6	75.00	1	12.50
Poreska uprava	8	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Agencija za privredne registre	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Total	499	11	2.20	467	93.59	21	4.21

Državne agencije i institucije: kolektivni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ministarstvo kulture i informisanja	7	0	0.00	6	85.71	1	14.29
PIO fond	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Predsedništvo Srbije	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Agencija za restituciju	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Kabinet predsednika Vlade Srbije	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Srbije	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ministarstvo pravde	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ministarstvo rudarstva i energetike	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Republički geodetski zavod	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Republički zavod za statistiku	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladina Komisija za davanje saglasnosti za novo zapošljavanje	3	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Ostalo	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Total	499	11	2.20	467	93.59	21	4.21

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 44. – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **vojska i policija**

Vojska i policija: kolektivni akteri	broj	%
BIA	18	30.51
Vojska Srbije	14	23.73
Vojni disciplinski sud	7	11.86
Uprava kriminalističke policije	5	8.47
Vojni sindikat Srbije	4	6.78
SBPOK	3	5.08
Sindikata zaposlenih policije	3	5.08
Ostalo	5	8.47
Total	59	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 45. – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: **vojska i policija**

Vojska i policija: kolektivni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
BIA	18	0	0.00	16	88.89	2	11.11
Vojska Srbije	14	1	7.14	13	92.86	0	0.00
Vojni disciplinski sud	7	0	0.00	5	71.43	2	28.57
Uprava kriminalističke policije	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vojni sindikat Srbije	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SBPOK	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sindikata zaposlenih policije	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostalo	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Total	59	1	1.69	54	91.53	4	6.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 46. – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **pozicija**

Pozicija: kolektivni akteri	broj	%
SNS	116	69.46
SPS	35	20.96
Pokret socijalista	4	2.40
PUPS	4	2.40
Nova Srbija	3	1.80
Jedinstvena Srbija	2	1.20
SPO	2	1.20
Pokret snaga Srbije	1	0.60
Total	167	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 47.** – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: **pozicija**

Pozicija	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SNS	116	1	0.86	104	89.66	11	9.48
SPS	35	0	0.00	32	91.43	3	8.57
Pokret socijalista	4	0	0.00	2	50.00	2	50.00
PUPS	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nova Srbija	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Jedinstvena Srbija	2	0	0.00	2	100.00	0	0.00
SPO	2	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Pokret snaga Srbije	1	0	0.00	1	100.00	0	0.00
Total	167	1	0.60	150	89.82	16	9.58

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 48.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja domaćih kolektivnih političkih aktera: **opozicija**

Opozicija: kolektivni akteri	broj	%
DS	91	50.28
DSS	22	12.15
SDS	16	8.84
SRS	16	8.84
LDP	10	5.52
Dveri	6	3.31
Srpska narodna partija	5	2.76
Dosta je bilo	4	2.21
LSV	4	2.21
Levica Srbije	3	1.66
Nova stranka	2	1.10
SDA Sandžaka	2	1.10
Total	181	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 49.** – Vrednosni kontekst u odnosu na domaće kolektivne političke aktere: **opozicija**

Opozicija	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
DS	91	0	0.00	75	82.42	16	17.58
DSS	22	0	0.00	22	100.00	0	0.00
SDS	16	0	0.00	16	100.00	0	0.00
SRS	16	0	0.00	16	100.00	0	0.00
LDP	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Dveri	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Srpska narodna partija	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dosta je bilo	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
LSV	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Levica Srbije	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nova stranka	2	1	50.00	1	50.00	0	0.00
SDA Sandžaka	2	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	181	1	0.55	164	90.61	16	8.84

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Značajno manji procenat tekstova sa naslovnica govori o inostranim (individualnim i kolektivnim) političkim akterima i političkim akterima sa Kosova (svega 26.25% od ukupnog broja tekstova). Protagonisti ovih tekstova češće su individualni akteri/pojedinci (u 81.03% slučajeva) nego oni kolektivni (18.96%) (videti tabelu 25 i tabele 50-81).

Tabela 50. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Hrvatska**

Hrvatska	broj	%
Zoran Milanović	44	19.56
Kolinda Grabar Kitarović	24	10.67
Tomislav Karamarko	21	9.33
Božo Petrov	18	8.00
“Hrvatske vlasti”	12	5.33
Franjo Tuđman	10	4.44
Milan Bandić	10	4.44
Vesna Pusić	9	4.00
Branimir Glavaš	8	3.56
Hrvatska policija	8	3.56
Ranko Ostojić	8	3.56
Ivo Josipović	8	3.56
Milorad Pupovac	7	3.11
Drago Prgomet	6	2.67
Most	5	2.22
HDZ	4	1.78
SDP	4	1.78
Stipe Petrina	4	1.78
Tihomir Orešković	4	1.78
Ostali	11	4.88
Total	255	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 51. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere iz regiona: **Hrvatska**

Hrvatska	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Zoran Milanović	44	0	0.00	33	75.00	11	25.00
Kolinda Grabar Kitarović	24	0	0.00	19	79.17	5	20.83
Tomislav Karamarko	21	0	0.00	18	85.71	3	14.29
Božo Petrov	18	0	0.00	16	88.89	2	11.11
“Hrvatske vlasti”	12	0	0.00	6	50.00	6	50.00
Franjo Tuđman	10	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Milan Bandić	10	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Vesna Pusić	9	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Branimir Glavaš	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Hrvatska policija	8	0	0.00	3	37.50	5	62.50
Ranko Ostojić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Ivo Josipović	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Milorad Pupovac	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Drago Prgomet	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Most	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
HDZ	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
SDP	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Stipe Petrina	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Tihomir Orešković	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ostali	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Total	225	0	0.00	187	83.11	38	16.89

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 52. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Crna Gora**

Crna Gora	broj	%
Milo Đukanović	47	17.09
Andrija Mandić	18	6.55
Demokratski front	14	5.09
Nebojša Medojević	11	4.00
Ranko Krivokapić	10	3.64
Vlada Crne Gore	10	3.64
Crnogorska policija	9	3.27
Raško Konjević	9	3.27
Slaven Radunović	8	2.91
Svetozar Marović	8	2.91
Vijesti	8	2.91
DPS Crne Gore	7	2.55
Filip Vujanović	7	2.55
Milan Knežević	7	2.55
Delegacija EU u Crnoj Gori	6	2.18
Gojko Raičević	6	2.18
Milivoje Katnić	6	2.18
Srđan Milić	6	2.18
Miloš Marović	5	1.82
“Crnogorske vlasti”	4	1.45
Igor Lukšić	4	1.45
SDP	4	1.45
Slavko Stojanović	4	1.45
Branka Bošnjak	3	1.09
Specijalno tužilaštvo Crne Gore	3	1.09
Više državno tužilaštvo Crne Gore	3	1.09
Dragan Marović	3	1.09
Mijo Martinović	3	1.09
Milena Marović	3	1.09
Total	275	100

Crna Gora	broj	%
Miodrag Lekić	3	1.09
Vladislav Bojović	3	1.09
Žarko Rakčević	3	1.09
Ostali	30	10.91
Total	275	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 53.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere iz regiona: **Crna Gora**

Crna Gora	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milo Đukanović	47	0	0.00	30	63.83	17	36.17
Andrija Mandić	18	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Demokratski front	14	0	0.00	14	100.00	0	0.00
Nebojša Medojević	11	1	9.09	10	90.91	0	0.00
Ranko Krivokapić	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Vlada Crne Gore	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Crnogorska policija	9	0	0.00	3	33.33	6	66.67
Raško Konjević	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Slaven Radunović	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Svetozar Marović	8	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Vijesti	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
DPS Crne Gore	7	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Filip Vujanović	7	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Milan Knežević	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Delegacija EU u Crnoj Gori	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Gojko Raičević	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Milivoje Katnić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Srđan Milić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	275	1	0.36	238	86.55	36	13.09

Crna Gora	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Miloš Marović	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
“Crnogorske vlasti”	4	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Igor Lukšić	4	0	0.00	2	50.00	2	50.00
SDP	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Slavko Stojanović	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Branka Bošnjak	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Specijalno tužilaštvo Crne Gore	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Više državno tužilaštvo Crne Gore	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Dragan Marović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Mijo Martinović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milena Marović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miodrag Lekić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladislav Bojović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Žarko Rakčević	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostalo	30	0	0.00	29	96.67	1	3.33
Total	275	1	0.36	238	86.55	36	13.09

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 54. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Federacija BiH/Republika Srpska**

Bosna i Hercegovina	broj	%
Milorad Dodik	43	24.71
Alija Izetbegović	19	10.92
Denis Zvizdić	11	6.32
Bakir Izetbegović	10	5.75
Armin Salkić	9	5.17
Total	174	100

Bosna i Hercegovina	broj	%
Nedeljko Radić	9	5.17
Dragan Mektić	8	4.60
Mladen Ivanić	8	4.60
Mladen Bosić	7	4.02
Valentin Incko	6	3.45
Agencija za istrage i zaštitu SIPA	5	2.87
Dragan Lukač	4	2.30
Boris Grubešić	3	1.72
Boris Jerinić	3	1.72
Emir Suljagić	3	1.72
Naser Orić	3	1.72
Perica Stanić	3	1.72
SDS	3	1.72
Tužilaštvo BiH	3	1.72
Vahid Čosić	3	1.72
Ostali	11	6.32
Total	174	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 55. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere iz regiona: **Federacija BiH/Republika Srpska**

Bosna i Hercegovina	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milorad Dodik	43	0	0.00	42	97.67	1	2.33
Alija Izetbegović	19	0	0.00	15	78.95	4	21.05
Denis Zvizdić	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Bakir Izetbegović	10	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Armin Salkić	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Nedeljko Radić	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Total	174	0	0.00	167	95.98	7	4.02

Bosna i Hercegovina	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dragan Mektić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Mladen Ivanić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Mladen Bosić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Valentin Incko	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Agencija za istrage i zaštitu SIPA	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragan Lukač	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Boris Grubešić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Boris Jerinić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Emir Suljagić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Naser Orić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Perica Stanić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
SDS	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tužilaštvo BiH	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vahid Čosić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostalo	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Total	174	0	0.00	167	95.98	7	4.02

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 56. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: **Kosovo**

Kosovo	broj	%
Hašim Tači	37	19.47
Isa Mustafa	28	14.74
Atifete Jahjaga	13	6.84
"Kosovske vlasti"	10	5.26
Kosovska policija	9	4.74
Ramuš Haradinaj	9	4.74
Dalibor Jevtić	8	4.21
Vlada Kosova	8	4.21
Total	190	100.00

Kosovo	broj	%
Branimir Stojanović	7	3.68
Ustavni sud Kosova	6	3.16
Albin Kurti	5	2.63
Bedžet Pacoli	5	2.63
Petrit Seljimi	5	2.63
Goran Rakić	4	2.11
Slavko Simić	4	2.11
Aleksandar Jablanović	3	1.58
Dragan Jablanović	3	1.58
OVK	3	1.58
Samoopredeljenje	3	1.58
Ostali	20	10.53
Total	190	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 57. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne aktere: **Kosovo**

Kosovo	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Hašim Tači	37	0	0.00	31	83.78	6	16.22
Isa Mustafa	28	0	0.00	26	92.86	2	7.14
Atifete Jahjaga	13	0	0.00	13	100.00	0	0.00
"Kosovske vlasti"	10	0	0.00	5	50.00	5	50.00
Kosovska policija	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Ramuš Haradinaj	9	0	0.00	6	66.67	3	33.33
Dalibor Jevtić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Vlada Kosova	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Branimir Stojanović	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ustavni sud Kosova	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Albin Kurti	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Bedžet Pacoli	5	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Total	190	0	0.00	166	87.37	24	12.63

Kosovo	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Petrit Seljimi	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Goran Rakić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Slavko Simić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aleksandar Jablanović	3	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Dragan Jablanović	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
OVK	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Samo-opredeljenje	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	20	0	0.00	18	90.00	2	10.00
Total	190	0	0.00	166	87.37	24	12.63

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 58. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera iz regiona: **Albanija**

Albanija	broj	%
Ismail Morina	9	27.27
Albanska policija	7	21.21
Marsel Keleši	5	15.15
Ditmir Bušati	4	12.12
Ostali	8	24.24
Total	33	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 59. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere iz regiona: **Albanija**

Albanija	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Ismail Morina	9	0	0.00	1	11.11	8	88.89
Albanska policija	7	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Total	33	0	0.00	20	60.61	13	39.39

Albanija	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Marsel Keleši	5	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Ditmir Bušati	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ostali	8	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Total	33	0	0.00	20	60.61	13	39.39

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 60. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih inostranih političkih aktera izvan regiona: **inostrani političari**

inostrani političari	broj	%
Bašar al Asad	70	18.18
Redžep Tajip Erdogan	44	11.43
Ahmet Davutoglu	29	7.53
Dejvid Kameron	21	5.45
Si Đinping	20	5.19
Mevlut Čavuşoglu	17	4.42
Aleksis Cipras	15	3.90
Viktor Orban	14	3.64
Li Kečeng	12	3.12
Sebastijan Kurc	11	2.86
Li Mančang	10	2.60
Denis Kif	9	2.34
Miroslav Lajčak	9	2.34
Bil Klinton	8	2.08
Borut Pahor	7	1.82
Džeremi Korbin	6	1.56
Miro Cerar	6	1.56
Viktor Ponta	6	1.56
Bernar Kaznev	5	1.30
Bojko Borisov	5	1.30
Filip Hamond	5	1.30
Zigmar Gabrijel	5	1.30
Mateo Renci	4	1.04
Total	385	100.00

inostrani političari	broj	%
Ramzan Kadirov	4	1.04
Abdel Fatah el Sisi	3	0.78
Aleksandar Lukašenko	3	0.78
Benjamin Netanijahu	3	0.78
Hajder el Abadi	3	0.78
Nikola Gruevski	3	0.78
Nikos Kocijas	3	0.78
Verner Fajman	3	0.78
Ostali	22	5.71
Total	385	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 61. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne inostrane političke aktere izvan regiona: **inostrani političari**

Inostrani političari	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bašar al Asad	70	0	0.00	69	98.57	1	1.43
Redžep Tajip Erdogan	44	0	0.00	34	77.27	10	22.73
Ahmet Davutoglu	29	0	0.00	27	93.10	2	6.90
Dejvid Kameron	21	0	0.00	20	95.24	1	4.76
Si Đinping	20	1	5.00	19	95.00	0	0.00
Mevlut Čavušoglu	17	0	0.00	16	94.12	1	5.88
Aleksi Cipras	15	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Viktor Orban	14	0	0.00	11	78.57	3	21.43
Li Kećeng	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Sebastijan Kurc	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Li Manćang	10	1	10.00	9	90.00	0	0.00
Denis Kif	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Miroslav Lajčak	9	1	11.11	8	88.89	0	0.00
Total	385	4	1.04	357	92.73	24	6.23

Inostrani političari	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Bil Klinton	8	1	12.50	6	75.00	1	12.50
Borut Pahor	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Džeremi Korbin	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miro Cerar	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Viktor Ponta	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Bernar Kaznev	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Bojko Borisov	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Filip Hamond	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Zigmar Gabrijel	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mateo Renci	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ramzan Kadirov	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Abdel Fatah el Sisi	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Aleksandar Lukašenko	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Benjamin Netanijahu	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Hajder el Abadi	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nikola Gruevski	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Nikos Kocijas	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Verner Fajman	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	22	0	0.00	20	90.91	2	9.09
Total	385	4	1.04	357	92.73	24	6.23

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 62. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Nemačka**

Nemačka	broj	%
Angela Merkel	81	62.31
Total	130	100

Nemačka	broj	%
Frank Valter Štajnmajer	13	10.00
Aksel Ditman	11	8.46
Doris Pak	7	5.38
Bundestag	4	3.08
Ginter Kirhbaum	4	3.08
"Nemačke vlasti"	3	2.31
Ostali	7	5.58
Total	130	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 63. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere izvan regiona: **Nemačka**

Nemačka	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Angela Merkel	81	0	0.00	81	100	0	0.00
Frank Valter Štajnmajer	13	0	0.00	13	100	0	0.00
Aksel Ditman	11	0	0.00	11	100	0	0.00
Doris Pak	7	0	5.00	7	100	0	0.00
Bundestag	4	0	0.00	4	100	0	0.00
Ginter Kirhbaum	4	0	0.00	4	100	0	0.00
"Nemačke vlasti"	3	0	0.00	3	100	0	0.00
Ostali	7	0	0.00	2	100	0	0.00
Total	130	0	0.00	125	100	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 64. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Francuska**

Francuska	broj	%
Fransoa Oland	39	47.56
Marin le Pen	12	14.63
"Francuske vlasti"	8	9.76
Manuel Vals	8	9.76
Francuska policija	6	7.32
Marion Marešal le Pen	3	3.66
Ostali	6	7.32
Total	82	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 65. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere izvan regiona: **Francuska**

Francuska	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Fransoa Oland	39	0	0.00	38	97.44	1	2.56
Marin le Pen	12	0	0.00	10	83.33	2	16.67
"Francuske vlasti"	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Manuel Vals	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Francuska policija	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Marion Marešal le Pen	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	82	0	0.00	79	96.34	3	3.66

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 66. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Rusija**

Rusija	broj	%
Vladimir Putin	176	42.00
Sergej Lavrov	54	12.89
Dmirij Medvedev	36	8.59
"Ruske vlasti"	26	6.21
Aleksandar Čepurin	18	4.30
Sergej Šojgu	15	3.58
Dmitrij Peskov	12	2.86
Igor Konašenkov	8	1.91
Ministarstvo odbrane Rusije	7	1.67
Ruska vojska	7	1.67
Aleksej Puškov	6	1.43
Dmitrij Rogozin	6	1.43
Marija Zaharova	5	1.19
Anatolij Antonov	4	0.95
Valentina Matvijenko	4	0.95
Vlada Rusije	4	0.95
Sergej Ivanov	3	0.72
Sergej Gavrilov	3	0.72
Sergej Rudskoj	3	0.72
Sergej Rumjancev	3	0.72
Vladimir Markin	3	0.72
Ostali	16	3.82
Total	419	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 67.** – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere izvan regiona: **Rusija**

Rusija	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vladimir Putin	176	25	14.20	144	81.82	7	3.98
Sergej Lavrov	54	1	1.85	52	96.30	1	1.85
Dmirij Medvedev	36	0	0.00	35	97.22	1	2.78
"Ruske vlasti"	26	2	7.69	22	84.62	2	7.69
Aleksandar Čepurin	18	1	5.56	16	88.89	1	5.56
Sergej Šojgu	15	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Dmitrij Peskov	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Igor Konašenkov	8	1	12.50	7	87.50	0	0.00
Ministarstvo odbrane Rusije	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Ruska vojska	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Aleksej Puškov	6	3	50.00	3	50.00	0	0.00
Dmitrij Rogozin	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Marija Zaharova	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Anatolij Antonov	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Valentina Matvijenko	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vlada Rusije	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sergej Ivanov	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sergej Gavrilov	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sergej Rudskoj	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Sergej Rumjancev	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Markin	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	16	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Total	419	33	7.88	374	89.26	12	2.86

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 68. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **SAD**

SAD	broj	%
Barak Obama	64	33.86
Džon Keri	44	23.28
“Vlasti SAD”	22	11.64
Džozef Bajden	13	6.88
Ambasada SAD u Srbiji	11	5.82
CIA	9	4.76
Hilari Klinton	7	3.70
Džordž Buš	6	3.17
Donald Tramp	4	2.12
Stejt dipartment	3	1.59
Ostali	6	3.17
Total	189	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 69. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere izvan regiona: **SAD**

SAD	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Barak Obama	64	0	0.00	60	93.75	4	6.25
Džon Keri	44	0	0.00	43	97.73	1	2.27
“Vlasti SAD”	22	0	0.00	10	45.45	12	54.55
Džozef Bajden	13	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Ambasada SAD u Srbiji	11	0	0.00	9	81.82	2	18.18
CIA	9	0	0.00	6	66.67	3	33.33
Hilari Klinton	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Džordž Buš	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Donald Tramp	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Stejt dipartment	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	189	0	0.00	165	87.30	24	12.70

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 70. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera izvan regiona: **Islamska država**

Islamska država	broj	%
Islamska država	66	34.20
Ahmed Almuhamed	14	7.25
Enes Omeragić	11	5.70
Elma Đušinac	10	5.18
Enes Mešić	8	4.15
Salah Abdeslam	8	4.15
Abdelhamid Abud	7	3.63
Abu Bakr el Bagdadi	7	3.63
Nedžad Balkan	6	3.11
Omar Ismail Mostefai	6	3.11
Bilal Hadfi	4	2.07
Muhamed Meco	4	2.07
Nusret Imamović	4	2.07
Džihadi Džon	3	1.55
Husein Bosnić	3	1.55
Ibrahim Abdeslam	3	1.55
Mevlid Jašarević	3	1.55
Semi Amimur	3	1.55
Ostali	23	11.92
Total	193	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 71. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane aktere izvan regiona: **Islamska država**

Islamska država	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Islamska država	66	0	0.00	42	63.64	24	36.36
Ahmed Almuhamed	14	0	0.00	5	35.71	9	64.29
Enes Omeragić	11	0	0.00	6	54.55	5	45.45
Total	193	0	0.00	109	56.48	84	43.52

Islamska država	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Elma Đušinac	10	0	0.00	5	50.00	5	50.00
Enes Mešić	8	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Salah Abdeslam	8	0	0.00	5	62.50	3	37.50
Abdelhamid Abud	7	0	0.00	4	57.14	3	42.86
Abu Bakr el Bagdadi	7	0	0.00	6	85.71	1	14.29
Nedžad Balkan	6	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Omar Ismail Mostefai	6	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Bilal Hadfi	4	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Muhamed Meco	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Nusret Imamović	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Džihadi Džon	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Husein Bosnić	3	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Ibrahim Abdeslam	3	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Mevlid Jašarević	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Semi Amimur	3	0	0.00	0	0.00	3	100.00
Ostali	23	0	0.00	14	60.87	9	39.13
Total	193	0	0.00	109	56.48	84	43.52

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 72. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: **predstavnici EU institucija i EU institucije**

Predstavnici EU institucija i EU institucije	broj	%
Federika Mogerini	46	19.17
Evropska komisija	45	18.75
Johanes Han	33	13.75
Majkl Devenport	26	10.83
Žan Klod Junker	18	7.50
Donald Tusk	13	5.42
Maja Kocijančič	11	4.58
Evropska unija	9	3.75
Total	240	100.00

Predstavnici EU institucija i EU institucije	broj	%
Ulrike Lunaček	9	3.75
Dejvid Mekalister	8	3.33
Žan Aselbom	8	3.33
Evropski parlament	4	1.67
Ostali	10	4.17
Total	240	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 73. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane političke aktere: **Predstavnici EU institucija i EU institucije**

Predstavnici EU institucija i EU institucije	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Federika Mogerini	46	0	0.00	46	100.00	0	0.00
Evropska komisija	45	0	0.00	41	91.11	4	8.89
Johanes Han	33	0	0.00	32	96.97	1	3.03
Majkl Devenport	26	0	0.00	24	92.31	2	7.69
Žan Klod Junker	18	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Donald Tusk	13	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Maja Kocijančič	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Evropska unija	9	0	0.00	4	44.44	5	55.56
Ulrike Lunaček	9	0	0.00	8	88.89	1	11.11
Dejvid Mekalister	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Žan Aselbom	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Evropski parlament	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ostali	10	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Total	240	0	0.00	226	94.17	14	5.83

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 74. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: predstavnici OEBS i Saveta Evrope

Predstavnici OEBS i Saveta Evrope	broj	%
OEBS	24	47.06
Dunja Mijatović	11	21.57
Lamberto Zanijer	4	7.84
Savet Evrope	4	7.84
Torbjorn Jagland	3	5.88
Ostali	5	9.80
Total	51	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 75. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane političke aktere: predstavnici OEBS i Saveta Evrope

Predstavnici OEBS-a i Saveta Evrope	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
OEBS	24	0	0.00	24	100.00	0	0.00
Dunja Mijatović	11	0	0.00	10	90.91	1	9.09
Lamberto Zanijer	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Savet Evrope	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Torbjorn Jagland	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Total	51	0	0.00	50	98.04	1	1.96

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 76. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih političkih aktera: predstavnici UN institucija i UN institucije

UN	broj	%
UNESCO	49	41.88
Darko Tanasković	15	12.82
Ban Ki Mun	8	6.84
Melita Šunjić	7	5.98
Irina Bokova	4	3.42
"Predstavnik Kube u Izvršnom savetu Uneska"	4	3.42
Antonio Gutereš	3	2.56
Eleonora Mitrofanova	3	2.56
Mirjana Ivanović Milenkovski	3	2.56
"Predstavnik Velike Britanije u Unesku"	3	2.56
Savet bezbednosti UN	3	2.56
Ostali	15	12.82
Total	117	100

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 77. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane političke aktere: predstavnici UN i UN institucije

UN	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
UNESCO	49	0	0.00	47	95.92	2	4.08
Darko Tanasković	15	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Ban Ki Mun	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Melita Šunjić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Irina Bokova	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
"Predstavnik Kube u Izvršnom savetu Uneska"	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Antonio Gutereš	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Eleonora Mitrofanova	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	117	0	0.00	115	98.29	2	1.71

UN	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Mirjana Ivanović Milenkovski	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
"Predstavnik Velike Britanije u Unesku"	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Savet bezbednosti UN	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	15	0	0.00	15	100.00	0	0.00
Total	117	0	0.00	115	98.29	2	1.71

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 78. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih aktera: NATO

NATO	broj	%
NATO	44	61.97
Jens Stoltenberg	22	30.99
Jelko Kacin	3	4.23
Filip Bridlav	2	2.82
Total	71	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 79. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane političke aktere: NATO

NATO	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
NATO	44	0	0.00	36	81.82	8	18.18
Jens Stoltenberg	22	0	0.00	22	100.00	0	0.00
Jelko Kacin	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Filip Bridlav	2	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	71	0	0.00	62	87.32	9	12.68

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 80. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih aktera: akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Hag	broj	%
Haški tribunal	20	15.75
Ratko Mladić	20	15.75
Jovica Stanišić	10	7.87
Radovan Karadžić	10	7.87
Franko Simatović	9	7.09
Vladimir Lazarević	8	6.30
Dušan Dunjić	6	4.72
Goran Hadžić	6	4.72
Florens Artman	4	3.15
Momčilo Perišić	4	3.15
Nenad Golčevski	4	3.15
Sefer Halilović	3	2.36
Ostali	23	18.11
Total	127	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 81. – Vrednosni kontekst u odnosu na individualne i kolektivne inostrane političke aktere: akteri u vezi sa Haškim tribunalom

Hag	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Haški tribunal	20	0	0.00	16	80.00	4	20.00
Ratko Mladić	20	0	0.00	19	95.00	1	5.00
Jovica Stanišić	10	1	10.00	9	90.00	0	0.00
Radovan Karadžić	10	0	0.00	9	90.00	1	10.00
Franko Simatović	9	1	11.11	8	88.89	0	0.00
Vladimir Lazarević	8	1	12.50	7	87.50	0	0.00
Dušan Dunjić	6	1	16.67	5	83.33	0	0.00
Goran Hadžić	6	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Total	127	4	3.15	111	87.40	12	9.45

Hag	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Florens Artman	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Momčilo Perišić	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Nenad Golčevski	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Sefer Halilović	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Ostali	23	0	0.00	22	95.65	1	4.35
Total	127	4	3.15	111	87.40	12	9.45

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Već i iz ovog letimičnog pregleda frekvencija pojavljivanja pojedinih aktera na naslovnim stranama odabranih štampanih dnevnih novina iz našeg uzorka jasno se uočava da mediji sa nejednakim interesovanjem tretiraju pitanja iz domena unutrašnje i spoljne politike. Činjenica da su inostrani akteri na naslovnicama dnevnih novina u Srbiji prisutni u značajno manjem procentu (35.90% u odnosu na 64.09% učestalosti pojavljivanja domaćih političkih aktera), govori o fokusiranosti domaćih medija na polje unutrašnje politike, koje u interpretaciji pojedinih dnevnih listova često poprima obrise fikcije, o čemu će biti više reči u delu analize koji se bavi interpretativnim strategijama u medijskoj obradi određenih tema. Razlozi za приметno odsustvo interesovanja za privredne aktere i njihovo razumevanje društvene, ekonomske i političke situacije u Srbiji i svetu ostaje zagonetno (svega 4.15% od ukupnog uzorka aktera čine privredni akteri), tim pre što se u narativima mnogih političara ekonomska pitanja i privredna konsolidacija zemlje apostrofiraju kao ključni elementi budućih razvojnih strategija društva Srbije (videti **tabelu 25** i **tabele 82-87**).

Tabela 82. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih privrednih/ ekonomskih aktera

Privredni akteri: individualni	broj	%
Lidija Udovički	47	15.41
Nikola Petrović	46	15.08
Miroslav Mišković	44	14.43
Miroslav Bogićević	42	13.77
Milan Beko	12	3.93
Stanko Subotić	8	2.62
Ana Brnabić	7	2.30
Miodrag Kostić	6	1.97
Mira Glišić Simić	6	1.97
Total	305	100.00

Privredni akteri: individualni	broj	%
Aleksandar Obradović	5	1.64
Bojan Gajović	5	1.64
Đoko Krivokapić	5	1.64
Marko Mišković	5	1.64
Peter Kamaraš	5	1.64
Petar Matijević	5	1.64
Dejvid Petreus	4	1.31
Đorđe Nicović	3	0.98
Jelena Jovanović	3	0.98
Milo Đurašković	3	0.98
Muhamed bin Zajed	3	0.98
Muhamed Jusuf Dahlan	3	0.98
Predrag Ćulibrk	3	0.98
Saša Vlajsavljević	3	0.98
Velimir Jovanović	3	0.98
Veselin Marković	3	0.98
Ostali	26	8.52
Total	305	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 83. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih privrednih/ ekonomskih aktera

Privredni akteri: individualni	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Lidija Udovički	47	0	0.00	37	78.72	10	21.28
Nikola Petrović	46	0	0.00	45	97.83	1	2.17
Miroslav Mišković	44	0	0.00	27	61.36	17	38.64
Miroslav Bogićević	42	0	0.00	31	73.81	11	26.19
Milan Beko	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Stanko Subotić	8	0	0.00	6	75.00	2	25.00
Ana Brnabić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Miodrag Kostić	6	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Total	305	0	0.00	239	78.36	66	21.64

Privredni akteri: individualni	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Mira Glišić Simić	6	0	0.00	2	33.33	4	66.67
Aleksandar Obradović	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Bojan Gajović	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Đoko Krivokapić	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Marko Mišković	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Peter Kamaraš	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Petar Matijević	5	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Dejvid Petreus	4	0	0.00	2	50.00	2	50.00
Đorđe Nicović	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Jelena Jovanović	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Milo Đurašković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Muhamed bin Zajed	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Muhamed Jusuf Dahlan	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Predrag Čulibrk	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Saša Vlaisavljević	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Velimir Jovanović	3	0	0.00	1	33.33	2	66.67
Veselin Marković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	26	0	0.00	21	80.77	5	19.23
Total	305	0	0.00	239	78.36	66	21.64

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 84. – Distribucija učestalosti pojavljivanja kolektivnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera

Privredni akteri: kolektivni	broj	%
Telekom Srbija	12	11.65
Elektroprivreda Srbije	10	9.71
DIPOS	8	7.77
Petrohemija	6	5.83
Total	103	100.00

Privredni akteri: kolektivni	broj	%
Srbijagas	6	5.83
Delta holding	5	4.85
Gasprom	5	4.85
Kontinental vind partners	5	4.85
MSK Kikinda	5	4.85
VAC	5	4.85
Železara Smederevo	5	4.85
HIP Azotara Pančevo	4	3.88
Fijat Srbija	4	3.88
NIS	4	3.88
Aerodrom Nikola Tesla	3	2.91
Elektromreža Srbije	3	2.91
Lukoil	3	2.91
Ostali	10	9.71
Total	103	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 85. – Vrednosni kontekst pojavljivanja kolektivnih domaćih privrednih/ekonomskih aktera

Privredni akteri: kolektivni	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Telekom Srbija	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Elektroprivreda Srbije	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
DIPOS	8	1	12.50	2	25.00	5	62.50
Petrohemija	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Srbijagas	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Delta holding	5	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Gasprom	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Kontinental vind partners	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
MSK Kikinda	5	1	20.00	4	80.00	0	0.00
VAC	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Total	103	2	1.94	92	89.32	9	8.74

Privredni akteri: kolektivni	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Železara Smederevo	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
HIP Azotara Pančevo	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Fijat Srbija	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
NIS	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Aerodrom Nikola Tesla	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Elektromreža Srbije	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Lukoil	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	10	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Total	103	2	1.94	92	89.32	9	8.74

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 86. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih privrednih/ekonomskih aktera

MMF i Svetska banka	broj	%
MMF	12	33.33
Svetska banka	11	30.56
Džejms Ruf	7	19.44
Kim Deheng	4	11.11
Elen Goldstin	2	5.56
Total	36	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 87. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih inostranih privrednih/ekonomskih aktera

MMF i Svetska banka	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
MMF		0	0.00	11	91.67	1	
Svetska banka	12	0	0.00	11	100.00	0	8.33
Džejms Ruf	11	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Kim Deheng	7	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Elen Goldstin	4	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Total	36	0	0.00	35	97.22	1	2.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Pored već pominjanih političkih i privrednih aktera protagonisti naslovnica su i razni drugi društveni akteri, koji na različite načine utiču na društvene i političke prilike unutar društva Srbije. Na osnovu prikupljene empirijske građe mi smo ih podelili na:

(a) predstavnike samostalnih i nezavisnih vladinih tela i institucija (videti **tabelu 88-91**), (b) analitičare⁴ političkih, društvenih, ekonomskih, bezbednosnih i inih prilika (**tabele 92, 93 i 94**), (c) predstavnike Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija⁵ (**tabele 95, 96 i 97**), (d) predstavnike pravosudnih organa (**tabele 98 i 99**), (e) aktere povezane sa "migrantskom krizom" (**tabele 100 i 101**), (f) aktere iz medija (**tabele 102 i 103**), (g) protagoniste različitih sudskih postupaka i kriminalnih afera sa političkom konotacijom (**tabele 104-107**) i (h) aktere iz davne prošlosti koji su deo kolektivnih sećanja i kao takvi dobijaju specifičan simbolički značaj unutar medijskog diskursa (**tabele 108 i 109**).

4 Za više podataka o zastupljenosti pojedinih analitičara na naslovnica različitim medija iz našeg uzorka videti **tabele 156-162** u Apendiksu.

5 Za više podataka o zastupljenosti pojedinih predstavnika Srpske pravoslavne crkve i drugih verskih organizacija na naslovnica različitim medija iz našeg uzorka videti **tabele 163-169** u Apendiksu.

Tabela 88. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici nezavisnih tela**

Predstavnici nezavisnih tela	broj	%
Saša Janković	48	34.78
Rodoljub Šabić	20	14.49
Savet za borbu protiv korupcije	11	7.97
Agencija za borbu protiv korupcije	10	7.25
Fiskalni savet	9	6.52
Goran Karadžić	8	5.80
Miroslava Milenović	8	5.80
Regulatorno telo za elektronske medije	6	4.35
Dušan Slijepčević	5	3.62
Vladimir Vučković	4	2.90
Brankica Janković	3	2.17
Ostali	6	4.35
Total	138	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 89. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnici nezavisnih tela**

Predstavnici nezavisnih tela	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Saša Janković	48	0	0.00	15	31.25	33	68.75
Rodoljub Šabić	20	0	0.00	20	100.00	0	0.00
Savet za borbu protiv korupcije	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Agencija za borbu protiv korupcije	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Fiskalni savet	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Goran Karadžić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Miroslava Milenović	8	2	25.00	5	62.50	1	12.50
Regulatorno telo za elektronske medije	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Total	138	2	1.45	101	73.19	35	25.36

Predstavnici nezavisnih tela	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dušan Slijepčević	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladimir Vučković	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Brankica Janković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Total	138	2	1.45	101	73.19	35	25.36

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 90. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **SANU**

SANU	broj	%
Vladimir Kostić	26	37.68
SANU	13	18.84
Matija Bečković	12	17.39
Dušan Kovačević	4	5.80
Kosta Čavoški	3	4.35
Milovan Danojlić	3	4.35
Ostali	8	11.59
Total	69	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015

Tabela 91. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **SANU**

SANU	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Vladimir Kostić	26	1	3.85	21	80.77	4	15.38
SANU	13	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Matija Bečković	12	1	8.33	11	91.67	0	0.00
Dušan Kovačević	4	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Kosta Čavoški	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	69	3	4.35	62	89.86	4	5.80

SANU	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milovan Danojlić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Total	69	3	4.35	62	89.86	4	5.80

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015

Posebnu ulogu u tekstovima na naslovnim stranama medija iz uzorka imaju analitičari (stručnjaci) (videti **tabele 92, 93 i 94**). Mediji ih tretiraju u neutralnom kontekstu u čak 99.03% tekstova, dok su u negativnom kontekstu tretirani analitičari: Živadin Jovanović, Borivoje Borović, Milojko Arsić i Milan Kovačević u po jednom tekstu.

Tabela 92. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **analitičari**

Analitičari	broj	%
Dragomir Anđelković	56	9.06
Branko Radun	28	4.53
Đorđe Vukadinović	23	3.72
Aleksandar Radić	19	3.07
Marko Nicović	18	2.91
Dejan Vuk Stanković	16	2.59
Dušan Janjić	16	2.59
Milan Kovačević	13	2.10
Zlatko Nikolić	13	2.10
Aleksandra Joksimović	12	1.94
Zoran Stojiljković	12	1.94
Ljubodrag Savić	11	1.78
Bojan Dimitrijević	11	1.78
Dževad Galijašević	9	1.46
Ivan Ninić	9	1.46
Ratko Božović	9	1.46
Vladimir Goati	9	1.46
Vladislav Jovanović	9	1.46
Božidar Spasić	8	1.29
Total	618	100.00

Analitičari	broj	%
Branko Pavlović	8	1.29
Milan Nikolić	8	1.29
Milojko Arsić	8	1.29
Miroslav Lazanski	8	1.29
Aleksandar Popov	7	1.13
Darko Trifunović	7	1.13
Dobrivoje Radovanović	7	1.13
Aleksandar Stevanović	6	0.97
Dušan Proroković	6	0.97
Ivo Visković	6	0.97
Miroslav Šutić	6	0.97
Nenad Gujaničić	6	0.97
Vladimir Vuletić	6	0.97
Zoran Dragišić	6	0.97
Bojan Klačar	5	0.81
Borivoje Borović	5	0.81
Božidar Prelević	5	0.81
Cvijetin Milivojević	5	0.81
Dragan Đukanović	5	0.81
Dušan Simeonović	5	0.81
Igor Avžner	5	0.81
Jovo Bakić	5	0.81
Neven Cvetičanin	5	0.81
Petar Vojinović	5	0.81
Srđan Bogosavljević	5	0.81
Sreto Malinović	5	0.81
Svetozar Vujačić	5	0.81
Vladimir Pejić	5	0.81
Boško Jakšić	4	0.65
Džejms Ker-Lindzi	4	0.65
Ivan Nikolić	4	0.65
Jelena Milić	4	0.65
Total	618	100.00

Analitičari	broj	%
Ljubodrag Stojadinović	4	0.65
Ljubomir Madžar	4	0.65
Mahmud Bušatlija	4	0.65
Miladin Ševarlić	4	0.65
Milan Mijalkovski	4	0.65
Mlađen Kovačević	4	0.65
Nebojša Avlijaš	4	0.65
Slobodan Antičić	4	0.65
Srđan Cvetković	4	0.65
Tomislav Kresović	4	0.65
Zoran Milivojević	4	0.65
Živadin Jovanović	4	0.65
Danilo Šuković	3	0.49
Darko Simović	3	0.49
Goran Nikolić	3	0.49
Goran Rodić	3	0.49
Milan Škulić	3	0.49
Miodrag Živković	3	0.49
Nebojša Milosavljević	3	0.49
Ninoslav Stojadinović	3	0.49
Obrad Kesić	3	0.49
Rade Veljanovski	3	0.49
Slobodan Samardžić	3	0.49
Stojan Stamenković	3	0.49
Žarko Trebješanin	3	0.49
Ostali	49	7.93
Total	618	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 93. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: analitičari

Analitičari	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dragomir Anđelković	56	0	0.00	56	100.00	0	0.00
Branko Radun	28	0	0.00	28	100.00	0	0.00
Đorđe Vukadinović	23	0	0.00	23	100.00	0	0.00
Aleksandar Radić	19	0	0.00	19	100.00	0	0.00
Marko Nicović	18	0	0.00	18	100.00	0	0.00
Dejan Vuk Stanković	16	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Dušan Janjić	16	0	0.00	16	100.00	0	0.00
Milan Kovačević	13	0	0.00	12	92.31	1	7.69
Zlatko Nikolić	13	0	0.00	13	100.00	0	0.00
Aleksandra Joksimović	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Zoran Stojiljković	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Bojan Dimitrijević	11	1	9.09	10	90.91	0	0.00
Ljubodrag Savić	11	0	0.00	11	100.00	0	0.00
Dževad Galijašević	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Ivan Ninić	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Ratko Božović	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vladimir Goati	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Vladislav Jovanović	9	0	0.00	9	100.00	0	0.00
Božidar Spasić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Branko Pavlović	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Milan Nikolić	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Milojko Arsić	8	0	0.00	7	87.50	1	12.50
Miroslav Lazanski	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Aleksandar Popov	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Darko Trifunović	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Total	619	1	0.16	612	99.03	5	0.81

Analitičari	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Dobrivoje Radovanović	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Aleksandar Stevanović	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Dušan Proroković	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ivo Visković	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Miroslav Šutić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Nenad Gujaničić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vladimir Vuletić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Zoran Dragišić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Bojan Klačar	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Borivoje Borović	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Božidar Prelević	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Cvijetin Milivojević	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragan Đukanović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dušan Simeonović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Igor Avžner	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Jovo Bakić	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Neven Cvetičanin	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Petar Vojinović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Srđan Bogosavljević	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Sreto Malinović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Svetozar Vujačić	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Vladimir Pejić	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Boško Jakšić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Džejms Ker-Lindzi	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ivan Nikolić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Jelena Milić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ljubodrag Stojadinović	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Ljubomir Madžar	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Total	619	1	0.16	612	99.03	5	0.81

Analitičari	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Mahmud Bušatlija	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Miladin Ševarlić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Milan Mijalkovski	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Mlađen Kovačević	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Nebojša Avlijaš	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Slobodan Antonić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Srđan Cvetković	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Tomislav Kresović	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Zoran Milivojević	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Živadin Jovanović	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Danilo Šuković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Darko Simović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Nikolić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Goran Rodić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milan Škulić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Miodrag Živković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Nebojša Milosavljević	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ninoslav Stojadinović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Obrad Kesić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Rade Veljanovski	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slobodan Samardžić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Stojan Stamenković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Žarko Trebješanin	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	49	0	0.00	48	97.96	1	2.04
Total	619	1	0.16	612	99.03	5	0.81

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 94. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj	%
Informer	193	31.23
Kurir	156	25.24
Politika	91	14.72
Blic	71	11.49
Alo!	44	7.12
Danas	43	6.96
Večernje novosti	20	3.24
Total	618	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar* oktobar-decembar 2015.**Tabela 95.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnicima SPC i drugih verskih organizacija**

Predstavnicima SPC i drugih verskih zajednica	broj	%
SPC	47	19.34
Patrijarh Irinej	39	16.05
Sava Janjić	14	5.76
Papa Franja	12	4.94
Mitropolit Amfilohije Radović	7	2.88
Patrijarh Pavle	7	2.88
Alojzije Stepinac	6	2.47
Episkop raško-prizrenski Teodosije	6	2.47
Vladika Vasilije Kačavenda	6	2.47
Reis-ul-ulema Mustafa Cerić	5	2.06
Episkop Jovan	4	1.65
Mitropolija crnogorsko-primorska	4	1.65
Mitropolit zagrebačko-ljubljanski Porfirije	4	1.65
Muamer Zukorlić	4	1.65
Vladika bački Irinej	4	1.65
Episkop Arsenije	3	1.23
Total	243	100.00

Predstavnicima SPC i drugih verskih zajednica	broj	%
Slaviša Đurić	3	1.23
Otac Serafim	3	1.23
Patrijarh moskovski i cele Rusije Kiril	3	1.23
Protojerej Radivoje Panić	3	1.23
Ruska pravoslavna crkva	3	1.23
Ostali	56	23.05
Total	243	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 96.** – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **predstavnicima SPC i drugih verskih organizacija**

Predstavnicima SPC i drugih verskih zajednica	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
SPC	47	1	2.13	44	93.62	2	4.26
Patrijarh Irinej	39	1	2.56	38	97.44	0	0.00
Sava Janjić	14	2	14.29	12	85.71	0	0.00
Papa Franja	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Mitropolit Amfilohije Radović	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Patrijarh Pavle	7	1	14.29	6	85.71	0	0.00
Alojzije Stepinac	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Episkop raško-prizrenski Teodosije	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vladika Vasilije Kačavenda	6	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Reis-ul-ulema Mustafa Cerić	5	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Episkop Jovan	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Mitropolija crnogorsko-primorska	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Mitropolit zagrebačko-ljubljanski Porfirije	4	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Total	243	7	2.88	226	93.00	10	4.12

Predstavnici SPC i drugih verskih zajednica	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Muamer Zukorlić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladika bački Irinej	4	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Episkop Arsenije	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Slaviša Đurić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Otac Serafim	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Patrijarh moskovski i cele Rusije Kiril	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Protojerej Radivoje Panić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ruska pravoslavna crkva	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	56	0	0.00	56	100.00	0	0.00
Dušan Kovačević	4	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Kosta Čavoški	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Milovan Danojlić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Total	243	7	2.88	226	93.00	10	4.12

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 97. - Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicama u različitim medijima iz uzorka istraživanja

Medij	broj	%
Večernje novosti	89	36.63
Politika	61	25.10
Blic	23	9.47
Kurir	23	9.47
Alo!	16	6.58
Informer	16	6.58
Danas	15	6.17
Total	243	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 98. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: predstavnici pravosudnih organa

Pravosuđe: individualni akteri	broj	%
Miljko Radisavljević	18	19.78
Dragan Jovanović	16	17.58
Zagorka Dolovac	15	16.48
Dejan Terzić	5	5.49
Mladen Nenadić	5	5.49
Maja Ilić	4	4.40
Vladimir Vučinić	4	4.40
Goran Ilić	3	3.30
Snežana Stanojković	3	3.30
Tatjana Sekulić	3	3.30
Vladimir Vukčević	3	3.30
Ostali	12	13.19
Total	91	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 99. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: predstavnici pravosudnih organa

Pravosuđe: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Miljko Radisavljević	18	0	0.00	12	66.67	6	33.33
Dragan Jovanović	16	4	25.00	12	75.00	0	0.00
Zagorka Dolovac	15	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Dejan Terzić	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Mladen Nenadić	5	1	20.00	4	80.00	0	0.00
Maja Ilić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Vladimir Vučinić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Goran Ilić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	91	6	6.59	76	83.52	9	9.89

Pravosuđe: individualni akteri	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Snežana Stanojković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tatjana Sekulić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Vukčević	3	1	33.33	1	33.33	1	33.33
Ostali	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Total	91	6	6.59	76	83.52	9	9.89

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 100. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **akteri u vezi sa "migrantskom krizom"**

Migrantska kriza	broj	%
Radoš Đurović	6	31.58
Vladimir Cucić	6	31.58
Ahmet Alimi	5	26.32
Komesarijat za izbeglice Republike Srbije	2	10.53
Total	19	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 101. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera: **akteri u vezi sa "migrantskom krizom"**

Migrantska kriza	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Radoš Đurović	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Vladimir Cucić	6	0	0.00	6	100.00	0	0.00
Ahmet Alimi	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Komesarijat za izbeglice Republike Srbije	2	0	0.00	2	100.00	0	0.00
Vladimir Vučinić	4	0	0.00	4	100.00	0	0.00
Goran Ilić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Total	19	0	0.00	19	100.00	0	0.00

Migrantska kriza	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Snežana Stanojković	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Tatjana Sekulić	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Vladimir Vukčević	3	1	33.33	1	33.33	1	33.33
Ostali	12	0	0.00	11	91.67	1	8.33
Total	19	0	0.00	19	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 102. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera iz **medija**

Mediji	broj	%
Aleksandar Rodić	82	15.05
Dragan J. Vučićević	59	10.83
Aleksandar Kornic	33	6.06
Kurir	29	5.32
Željko Mitrović	27	4.95
Politika	26	4.77
Damir Dragić	21	3.85
Dušan Bjelopetrović	18	3.30
Radisav Rodić	18	3.30
Dragan Bujošević	15	2.75
NUNS	15	2.75
TV Pink	15	2.75
Milan Lađević	13	2.39
RTS	13	2.39
Zlatija Labović	13	2.39
Ljiljana Smajlović	12	2.20
Olivera Kovačević	12	2.20
Večernje novosti	12	2.20
KRIK	11	2.02
Vukašin Obradović	11	2.02
Total	545	100.00

Mediji	broj	%
Adrija medija grupa	10	1.83
Danilo Redžepović	10	1.83
Slobodan Georgijev	8	1.47
Stevan Dojčinović	7	1.28
Zoran Kesić	7	1.28
BIRN	6	1.10
Teleprompter	6	1.10
Vukadin Rodić	6	1.10
Informer	5	0.92
Milovan Brkić	5	0.92
Tanjug	5	0.92
Branko Čečen	4	0.73
CINS	4	0.73
Marija Kordić	4	0.73
Dinko Gruhonjić	3	0.55
Total	545	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 103. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih i kolektivnih domaćih društvenih aktera iz **medija**

Mediji	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Aleksandar Rodić	82	1	1.22	33	40.24	48	58.54
Dragan J. Vučićević	59	0	0.00	43	72.88	16	27.12
Aleksandar Kornić	33	0	0.00	20	60.61	13	39.39
Kurir	29	0	0.00	17	58.62	12	41.38
Željko Mitrović	27	0	0.00	16	59.26	11	40.74
Politika	26	4	15.38	19	73.08	3	11.54
Damir Dragić	21	0	0.00	19	90.48	2	9.52
Dušan Bjelopetrović	18	0	0.00	9	50.00	9	50.00
Total	545	7	1.28	352	64.59	186	34.13

Mediji	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Radisav Rodić	18	1	5.56	5	27.78	12	66.67
Dragan Bujošević	15	0	0.00	7	46.67	8	53.33
NUNS	15	0	0.00	15	100.00	0	0.00
TV Pink	15	0	0.00	12	80.00	3	20.00
Milan Lađević	13	0	0.00	10	76.92	3	23.08
RTS	13	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Zlatija Labović	13	0	0.00	11	84.62	2	15.38
Ljiljana Smajlović	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
Olivera Kovačević	12	0	0.00	8	66.67	4	33.33
Večernje novosti	12	0	0.00	12	100.00	0	0.00
KRIK	11	0	0.00	7	63.64	4	36.36
Vukašin Obradović	11	0	0.00	9	81.82	2	18.18
Adrija medija grupa	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Danilo Redžepović	10	0	0.00	8	80.00	2	20.00
Slobodan Georgijev	8	0	0.00	4	50.00	4	50.00
Stevan Dojčinović	7	0	0.00	3	42.86	4	57.14
Zoran Kesić	7	1	14.29	5	71.43	1	14.29
BIRN	6	0	0.00	1	16.67	5	83.33
Teleprompter	6	0	0.00	5	83.33	1	16.67
Vukadin Rodić	6	0	0.00	3	50.00	3	50.00
Informer	5	0	0.00	4	80.00	1	20.00
Milovan Brkić	5	0	0.00	3	60.00	2	40.00
Tanjug	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Branko Čečen	4	0	0.00	1	25.00	3	75.00
CINS	4	0	0.00	0	0.00	4	100.00
Marija Kordić	4	0	0.00	3	75.00	1	25.00
Dinko Gruhonjić	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Total	545	7	1.28	352	64.59	186	34.13

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 104. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akteri sudskih postupaka i istraga**

Akteri sudskih postupaka i istraga	broj	%
Kristijan Golubović	39	52.70
Rodoljub Radulović - Miša Banana	10	13.51
Darko Šarić	7	9.46
Luka Bojović	5	6.76
Luka Đurović	3	4.05
Ivan Adrovac	3	4.05
Dragoslav Kosmajac	3	4.05
Ostali	4	5.41
Total	74	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 105.** – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akteri sudskih postupaka i istraga**

Akteri sudskih postupaka i istraga	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Kristijan Golubović	39	0	0.00	15	38.46	24	61.54
Rodoljub Radulović Miša Banana	10	0	0.00	10	100.00	0	0.00
Maja Adrovac	8	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Darko Šarić	7	0	0.00	7	100.00	0	0.00
Luka Bojović	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragoslav Kosmajac	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ivan Adrovac	3	0	0.00	2	66.67	1	33.33
Luka Đurović	3	0	0.00	3	100.00	0	0.00
Ostali	4	0	0.00	1	25.00	3	75.00
Total	82	0	0.00	54	65.85	28	34.15

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 106.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: **akcija "Rezač"**

Akcija "Rezač"	broj	%
Milenka Jezdimirović	14	12.96
Slobodan Milosavljević	14	12.96
Zorana Marković	9	8.33
Željko Žunić	9	8.33
Dobrivoje Sudžum	7	6.48
Zoran Šćepanović	7	6.48
Dušan Protić	6	5.56
Zoran Radoman	6	5.56
Ferenc Irmenji	4	3.70
Ljubodrag Marković	4	3.70
Željko Ličina	4	3.70
Branka Narančić	3	2.78
Milica Dević	3	2.78
Nenad Komatina	3	2.78
Rade Vasin	3	2.78
Radmila Spasić	3	2.78
Rajko Tepavac	3	2.78
Stefan Miskoski	3	2.78
Ostali	3	2.78
Total	108	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 107. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: akcija “Rezač”

Akteri sudskih postupaka i istraga	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Milenka Jezdimirović	14	0	0	11	78.57	3	21.43
Slobodan Milosavljević	14	0	0	7	50.00	7	50.00
Zorana Marković	9	0	0	5	55.56	4	44.44
Željko Žunić	9	0	0	6	66.67	3	33.33
Dobrivoje Sudžum	7	0	0	7	100.00	0	0.00
Zoran Ščepanović	7	0	0	6	85.71	1	14.29
Dušan Protić	6	0	0	5	83.33	1	16.67
Zoran Radoman	6	0	0	3	50.00	3	50.00
Ferenc Irmenji	4	0	0	3	75.00	1	25.00
Ljubodrag Marković	4	0	0	3	75.00	1	25.00
Željko Ličina	4	0	0	3	75.00	1	25.00
Branka Narančić	3	0	0	2	66.67	1	33.33
Milica Dević	3	0	0	3	100.00	0	0.00
Nenad Komatina	3	0	0	1	33.33	2	66.67
Rade Vasin	3	0	0	2	66.67	1	33.33
Radmila Spasić	3	0	0	3	100.00	0	0.00
Rajko Tepavac	3	0	0	3	100.00	0	0.00
Stefan Miskoski	3	0	0	3	100.00	0	0.00
Ostali	3	0	0	2	66.67	1	33.33
Total	108	0	0	78	72.22	30	27.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 108. – Distribucija učestalosti pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: akteri iz dalje prošlosti

Akteri iz dalje prošlosti	broj	%
Josip Broz Tito	32	45.71
Dragoljub Draža Mihailović	15	21.43
Milan Nedić	14	20.00
Aleksandar Ranković	5	7.14
Dragutin Dimitrijević Apis	4	5.71
Total	70	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 109. – Vrednosni kontekst pojavljivanja individualnih domaćih društvenih aktera: akteri iz dalje prošlosti

Akteri iz dalje prošlosti	broj	pozitivan	%	neutralan	%	negativan	%
Josip Broz Tito	32	0	0.00	28	87.50	4	12.50
Dragoljub Draža Mihailović	15	0	0.00	14	93.33	1	6.67
Milan Nedić	14	1	7.14	11	78.57	2	14.29
Aleksandar Ranković	5	0	0.00	5	100.00	0	0.00
Dragutin Dimitrijević Apis	4	1	25.00	3	75.00	0	0.00
Total	70	2	2.86	61	87.14	7	10.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Drugi akter po učestalosti pojavljivanja, u odnosu na ukupan broj aktera, navodi se u narativnim prilogima novinara dnevnih listova navodi pod pseudonimom “neimenovani izvor” ili pod alternativnim pseudonimima poput “izvor našeg lista”, “izvor poznat redakciji” (u čak 453 teksta iz našeg uzorka pominju se neimenovani izvori, videti **tabelu 25**).

Učestalost pojavljivanja ove vrste suspektnih⁶ sagovornika/izvora informacija nije jednako zastupljena u svim dnevnim novinama⁷ (videti **tabelu 147**), što slikovito govori o različitim uređivačkim politikama koje na različite načine implementiraju osnovne principe profesionalne etike prezentovane u *Kodeksu novinara Srbije*.⁸ Na izvestan način, sklonost ka korišćenju anonimnih izvora,⁹ o čemu svedoče podaci o učestalosti njihovog pojavljivanja u slučaju pojedinih medija, prati logiku kolokvijalne podele dnevnih novina na one dominantno tabloidnog karaktera i one koji nastoje da to ne budu. Nažalost, sudeći po podacima iz našeg uzorka, unutar medijskog prostora Srbije opiranje sveobuhvatnim spoljnim i unutrašnjim procesima tabloidizacije i estradizacije medija ispostavlja se kao izuzetno komplikovan profesionalni zadatak sa neizvesnim ishodom.

Povodi

U četvrtom kvartalu nije primetna znatna promena strukture povoda. U sva četiri tromesečja, povodi koji se osmišljavaju u redakciji dominiraju u medijima iz uzorka, iako je od prvog do četvrtog kvartala taj trend u padu za oko 9.5% (u prvom periodu učešće povoda osmišljenih u redakciji iznosilo je 35.88%, u drugom 31.08%, trećem 27.62% i u četvrtom 26.32%). Ostali povodi za izveštavanje su takođe u skladu sa nalazima iz prethodnih izdanja *Medijametara*, odnosno slična vrsta događaja i aktera je inicirala izveštavanje. Osim povoda osmišljenog u redakciji (zastupljen u 573 teksta – 1.3% manje nego u prethodnom tromesečju), u nešto izmenjenom redosledu u odnosu na prethodni kvartal izveštavano je i povodom izjave drugog relevantnog aktera (13.73% - 299 tekstova), događaja iniciranog od strane inostranog faktora (13.69% - 298), događaja iniciranog od strane drugog relevantnog aktera (12.26% - 267), i događaja iniciranog od strane Vlade Republike Srbije (4.36% - 95) (**tabela 110**).¹⁰

6 U smislu njihove transparentnosti, dostupnosti za proveru određenih informacija, unutrašnje motivacije da uzmu učešća u interpretaciji određenih događaja, otvaranju i/ili razjašnjavanju određenim afera i tome slično.

7 Primera radi, najveći broj „neimenovanih izvora“ prisutan je u dnevnom listu *Informer* (85), zatim u *Blicu* (78) i *Kuriru* (73), a najmanje u dnevnom listu *Danas* (45).

8 *Kodeks novinara Srbije* usvojili su 2006. godine Nezavisno udruženje novinara Srbije i Udruženje novinara Srbije. Novinarska udruženja su 2013. godine dopunila Kodeks odredbama o sprečavanju korupcije i sukobu interesa. Unutar profesionalne zajednice novinara usvajanje ovog Kodeksa je prepoznato kao značajan doprinos u jačanju medijske samoregulacije i unapređenja etičkih standarda slobodnog i nezavisnog novinarstva.

9 Primera radi u poglavlju VI kojim se reguliše „Odnos prema izvorima informacija“, u stavu 3, ovog Kodeksa se kaže: „Novinar je dužan da poštuje zahtev izvora informisanja za anonimnošću. Izmišljanje anonimnih izvora je težak prekršaj standarda profesionalnog postupanja novinara.

Smernice:

- Korišćenje anonimnih (poverljivih) izvora informacija generalno se ne preporučuje, osim ukoliko nema drugog načina da se dođe do informacije od izuzetnog značaja za javnost.
- Često, upotreba neimenovanih izvora informacija predstavlja samo način da izvor ili sam novinar/medij iznese netačne, nepotpune i nedovoljno proverene informacije. U slučaju da se pokaže da skrivanje izvora služi za pokriće njegovog nepostojanja, kredibilitet novinara/medija biće ozbiljno narušena.
- Anonimnost/poverljivost treba omogućiti izvorima koji mogu da pruže informaciju „iz prve ruke“, odnosno za dokumenta koja direktno potvrđuju, ili, sama po sebi, predstavljaju informaciju od izuzetnog značaja za javnost.
- Urednik je obavezan da sa novinarom proveri opravdanost upotrebe anonimnih (poverljivih) izvora informacija. U tom smislu, neophodno je da bar jedan urednik zna i štiti identitet anonimnog izvora.
- Ukoliko izvor informacija zahteva od novinara da njegov identitet ne otkrije ni uredniku, ovakav zahtev treba odbiti.“ (*Kodeks novinara Srbije*, 2013:20-21)

10 U tabelama je predstavljeno pet najzastupljenijih povoda.

Povod osmišljen u redakciji je, kao i u periodu jul – septembar ponovo najprisutniji kada je tema teksta u vezi sa političkim životom u Srbiji (129 tekstova), privredom (42), zaštitnikom građana Sašom Jankovićem (33)¹¹ i regionalnim odnosima (26). Za razliku od prethodnog tromesečja, kada je u redakcijama osmišljeno 28 tekstova koji su govorili o migrantima i izbeglicama, ovoga puta je u redakcijama nastalo 45 tekstova koji su govorili o sukobljavanjima unutar medijske scene Srbije.

Tekstovi objavljeni povodom koji je osmišljen u redakciji imaju jasan vrednosni kontekst, tako da je 306 tekstova ili 53.41% pozitivno ili negativno,¹² a posebno veliki broj negativno konotiranih tekstova uočljiv je kada su u pitanju teme zaštitnik građana Saša Janković (32 teksta ili 96.97%) i sukobi medija (38 tekstova ili 84.44%) (**tabela 111**).

Tabela 110. – Distribucija povoda u sedam medija iz uzorka

Povod	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	573	26.32
izjava drugog relevantnog aktera	299	13.73
događaj iniciran od strane inostranog faktora	298	13.69
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	267	12.26
događaj iniciran od strane Vlade RS	95	4.36

Izvor: Istraživanje *Medijametara*, oktobar-decembar 2015.

11 Tema *zaštitnik građana Saša Janković* je u 32 negativno konotirana teksta zastupljena samo u dnevnom listu *Informer*.

12 Više informacija u **tabeli 170** u Apendiksu.

Tabela 111. – Povod osmišljen u redakciji – najčešće teme i vrednosni konteksti u sedam medija iz uzorka

Povod osmišljen u redakciji /tema	ukupno tekstova	vrednosni kontekst u odnosu na temu					
		pozitivan		neutralan		negativan	
		broj	%	broj	%	broj	%
politički život u Srbiji	129	0	0.00	73	56.59	56	43.41
sukobi medija	45	0	0.00	7	15.56	38	84.44
privreda	42	3	7.14	20	47.62	19	45.24
zaštitnik građana Saša Janković	33	0	0.00	1	3.03	32	96.97
regionalni saradnja/ odnosi u regionu	26	1	3.85	13	50.00	12	46.15

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

U dnevnom listu *Večernje novosti* uočavamo iste povode za izveštavanje kao i u prethodnom tromesečju, uz nešto izmenjen redosled. Ovoga puta, najviše povoda za pisanje tekstova osmišljeno je u redakciji (17.49% - 60 tekstova), a slede događaji inicirani od strane inostranog faktora (14.29% - 49), događaji u vezi sa drugim relevantnim akterima (12.83% - 44), izjave drugih relevantnih aktera (8.75% - 30) i događaji inicirani od strane Vlade Republike Srbije (7.58% - 26).

Tabela 112. – Distribucija povoda u listu *Večernje novosti*

Večernje novosti	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	60	17.49
događaj iniciran od strane inostranog faktora	49	14.29
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	44	12.83
izjava drugog relevantnog aktera	30	8.75
događaj iniciran od strane Vlade RS	26	7.58

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

List *Blic* tokom sva četiri kvartala objavljuje najviše tekstova povodom koji je osmišljen u redakciji, iako učešće tako nastalih napisa opada – od 52.57% u prvom, 36.53% u drugom, 33.18% u trećem, pa sve do 31.73% (79 tekstova) u četvrtom tromesečju. Kada su ostali

povodi u pitanju, izjave i događaji u vezi sa drugim relevantnim akterima zastupljeni su sa 13.25% (33) i 10.44% (26), događaji inicirani od strane inostranog faktora povod su u 13.25% (33), a događaji inicirani od strane Vlade Srbije u 5.62% ili 14 tekstova. Nalazi u *Blicu* su, kao i u *Večernjim novostima*, u skladu sa prethodnim izdanjem *Medijametra*.

Tabela 113. – Distribucija povoda u listu *Blic*

Blic	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	79	31.73
izjava drugog relevantnog aktera	33	13.25
događaj iniciran od strane inostranog faktora	33	13.25
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	26	10.44
događaj iniciran od strane Vlade RS	14	5.62

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Raspored prva dva povoda u *Kuriru* je potpuno jednak kao i u proteklom kvartalu. Izjava drugog relevantnog aktera bila je povod u 66 ili 28.45% tekstova, dok je 16.81% ili 39 tekstova osmišljeno u redakciji.¹³ Događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera i inostranog faktora su povod u 12.5% (29), odnosno 8.62% (20) tekstova. Za razliku od trećeg tromesečja, kada je povod za izveštavanje u 6.25% tekstova bila izjava premijera Srbije, ovoga puta peti povod prema učešću je događaj iniciran od strane tužilaštva/suda sa 5.17% ili 12 tekstova.

Tabela 114. – Distribucija povoda u listu *Kurir*

Kurir	broj pojavljivanja	% učešća
izjava drugog relevantnog aktera	66	28.45
tema osmišljena u redakciji	39	16.81
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	29	12.50
događaj iniciran od strane inostranog faktora	20	8.62
događaj iniciran od strane tužilaštva/suda	12	5.17

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

¹³ U trećem kvartalu izjava drugog relevantnog aktera bila je povod u 27.08% tekstova, teme su osmišljavane u redakciji u 16.67% tekstova.

U dnevnom listu *Alo!* teme osmišljene u redakciji i ovoga puta imaju najveće učešće sa 32.39% (69), što je ipak za oko 16% manje nego u proteklom kvartalu. Događaji i izjave inicirane od strane drugog relevantnog aktera povod su u 17.37% (37), odnosno 9.39% (20) tekstova, dok je događaj iniciran od strane inostranog faktora povod u 8.45% (18) napisa. Umesto izjave premijera Srbije, koja je u trećem kvartalu bila peti povod prema učešću sa 4.07% tekstova, u četvrtom tromesečju je peti povod događaj iniciran od strane Vlade Republike Srbije sa učešćem od 5.63% ili 12 tekstova.

Tabela 115. – Distribucija povoda u listu *Alo!*

Alo!	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	69	32.39
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	37	17.37
izjava drugog relevantnog aktera	20	9.39
događaj iniciran od strane inostranog faktora	18	8.45
događaj iniciran od strane Vlade RS	12	5.63

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

U dnevnim novinama *Informer*, u četvrtom kvartalu, ponovo je više od polovine tekstova (53.9% - 145) osmišljeno u redakciji, što je za oko 4% manje u odnosu na treći kvartal, i na nivou nalaza iz drugog tromesečja 2015. (53.39%). Raspored i učešće povoda su slični kao i u periodu jul – septembar, tako da su događaji inicirani od strane inostranog faktora povod u 15.99% (43), izjave drugog relevantnog aktera u 6.32% (17) i događaji inicirani od strane drugog relevantnog aktera 5.95% (16) tekstova. U četvrtom kvartalu podjednako učešće imaju događaji inicirani od strane tužilaštva/suda i izveštavanje drugog medija sa po 4.46% ili 12 tekstova.

Tabela 116. – Distribucija povoda u listu *Informer*

Informer	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	145	53.90
događaj iniciran od strane inostranog faktora	43	15.99
izjava drugog relevantnog aktera	17	6.32
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	16	5.95
izveštavanje drugog medija	12	4.46
događaj iniciran od strane tužilaštva/suda	12	4.46

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Raspored povoda u *Politici* je takođe sličan kao i u prošlom kvartalu. Izjava drugog relevantnog aktera sada je najzastupljeniji povod sa učešćem od 21.87% (103 teksta), dok je događaj iniciran od strane inostranog faktora na drugom mestu sa 19.11% (90). Teme se u redakciji *Politike* osmišljavaju u 11.68% (55), a događaji inicirani od strane drugih relevantnih aktera su povod u 46 ili 9.77% tekstova. Izjava premijera Srbije inicirala je 33 ili 7.01% napisa.

Tabela 117. – Distribucija povoda u listu *Politika*

Politika	broj pojavljivanja	% učešća
izjava drugog relevantnog aktera	103	21.87
događaj iniciran od strane inostranog faktora	90	19.11
tema osmišljena u redakciji	55	11.68
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	46	9.77
izjava premijera RS	33	7.01

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tema osmišljena u redakciji, kao najprisutniji povod u dnevnim novinama *Danas*, zastupljena je u četvrtom kvartalu u 31.5% ili 126 tekstova (oko 8% više u odnosu na period jul – septembar). Redosled ostalih povoda takođe je potpuno isti kao i u trećem tromesečju, tako da je, prema učešću, naredni povod događaj iniciran od strane drugih relevantnih aktera u 17.25% ili 69 tekstova, dok napisi povodom događaja u vezi sa inostranim faktorom imaju učešće od 11.25% (45). Izjava drugog relevantnog aktera prisutna je kao povod u 7.50% (30), a događaji koje inicira Vlada Republike Srbije u 7.25% ili 29 tekstova.

Tabela 118. – Distribucija povoda u listu *Danas*

Danas	broj pojavljivanja	% učešća
tema osmišljena u redakciji	126	31.50
događaj iniciran od strane drugog relevantnog aktera	69	17.25
događaj iniciran od strane inostranog faktora	45	11.25
izjava drugog relevantnog aktera	30	7.50
događaj iniciran od strane Vlade RS	29	7.25

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Izjave i događaji u vezi sa Premijerom i predstavnicima Vlade Republike Srbije u četvrtom kvartalu povod su za nešto više tekstova nego u prethodnim tromesečjima – 13.78% ili 300 napisa. U trećem kvartalu učešće ovih tekstova bilo je 10.27% (223), u drugom 10.46% (175) i u prvom 13.38% (182).

Tabela 119. – Zastupljenost tekstova iniciranih izjavama i aktivnostima predsednika i predstavnika Vlade RS u sedam medija iz uzorka

Povod	broj tekstova	% u ukupnom broju tekstova
događaj iniciran od strane Vlade RS	95	4.36
izjava premijera RS	91	4.18
izjava predstavnika Vlade RS	83	3.81
događaj iniciran od strane premijera RS	31	1.42
Total	300	13.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Teme

Kako bi svaki tekst bio što jasnije definisan, odabrani napisi koji čine uzorak klasifikovani su u okviru samo jedne teme, ali su uvek evidentirani i svi elementi prisutni u tekstu. To nam je omogućilo jasniji uvid u načine izveštavanja i pristup medija određenim temama, što je već prikazano u trećem broju *Medijametra* (na primer, porast broja negativnih tekstova o temama u vezi sa EU, kada je prisutan element migrantska kriza). U poslednjem kvartalu 2015. posebnu pažnju obratili smo na četiri teme, koje su zaokupljale veću pažnju medija. To su sukobi na domaćoj medijskoj sceni, terorističke aktivnosti Islamske države, intervencija Rusije u Siriji i proces pristupanja EU – otvaranje prvih pregovaračkih poglavlja.

Zastupljenost tema

Tokom sva četiri kvartala, na naslovnim stranama medija prisutne su uglavnom slične teme, od kojih *politički život u Srbiji* zauzima najveći prostor, kada je reč o tekstovima iz uzorka. Ta tema podrazumeva aktivnosti svih političkih aktera na svim nivoima vlasti, izuzimajući *aktivnosti Vlade Republike Srbije, aktivnosti predsednika Vlade i aktivnosti predsednika Srbije*, i u periodu oktobar – decembar, ponovo ima najveće učešće – 17.18%, što je za oko 3% više nego u prethodnom kvartalu. Sve četiri "političke" teme - *politički život u Srbiji, aktivnosti Vlade Republike Srbije, aktivnosti predsednika Vlade i aktivnosti predsednika Srbije*, zauzimaju 22.37% (povećanje od 4% u odnosu na protekli kvartal). Ukoliko sagledamo sva četiri tromesečja, političke teme dominirale su u izabranim tekstovima sa naslovnica, ali je njihovo učešće

variralo od 33.68% u prvom, 23.3% u drugom, 18.7% u trećem, pa sve do pomenutih 22.37% u četvrtom kvartalu. U četvrtom tromesečju privreda je druga tema prema zastupljenosti (128 tekstova, 5.88%), dok su regionalni odnosi/regionalna saradnja ponovo veoma prisutni na naslovnim stranama sa učešćem od 5.33%, odnosno 116 tekstova. Od posebno indeksiranih tema, najprisutnije su *terorizam i Islamska država* sa učešćem od 5.28% (115 napisa – na terorističke napade u Parizu i druge akte terorizma širom sveta odnosi se 84 teksta, dok je o lokalnim izazovima Islamske države bilo reči u 31 tekstu) i *sukobi medija* 3.9% ili 85 tekstova. Teme *sukobi medija* i *politički život u Srbiji* povezuje element nazvan *državni udar*,¹⁴ koji se pojavljuje u svim analiziranim medijima (učešće i vrednosni kontekst tekstova u kojima je pored ove dve teme zastupljen i element *državni udar*, mogu se videti u **tabelama 123 i 124**). Od ostalih tema, među prvih deset prema zastupljenosti zabeležene su i teme *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine* (5.19% - 113), *aktivnosti Vlade Republike Srbije* (3.81% - 83), *mediji/sloboda medija* (3.45% - 77), *kriminal*¹⁵ (3.26% - 71) i *pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa* (3.22% - 77). Tema *EU/politika Evropske unije* zastupljena je u samo 1.93%, odnosno 42 teksta, skoro dvostruko manje nego u trećem kvartalu. Nešto više interesovanja mediji su pokazali za sam proces evropskih integracija Srbije, tako da je tema *dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju* bila prisutna u 2.66% ili 58 tekstova, od kojih je 42 bilo posvećeno otvaranju pregovaračkih poglavlja (**tabela 121**). Takođe, mediji nisu pokazali ni veći interes kada je reč o ekonomiji, tako da je o ovoj temi zabeleženo samo 40 (1.84%) tekstova iz uzorka.

Ukoliko posmatramo vrednosni kontekst svih izabranih tekstova u četvrtom kvartalu, vrednosno je konotirano 37.57% napisa (**tabela 122**), što je za 8% manje nego u periodu jul – septembar. Najviše negativnih tekstova odnosi se na sukobe medija koji su bili aktuelni u poslednjem kvartalu 2015. – čak 74.12% (63), kao što i ostale teme u vezi sa medijima imaju negativan prizvuk u 41.56% tekstova. Regionalni odnosi su ponovo zastupljeni u negativnom kontekstu u 46.55% (54 teksta), što je praksa medija tokom čitave godine (u prvom kvartalu ova tema je imala učešće negativnih tekstova od 38.89%, u drugom 43.82% i u trećem 54.41%). Oko 40% negativnih tekstova odnosi se na aktivnosti pravosudnih organa, dok nešto više od 30% negativno konotiranih napisa govori o političkom životu u Srbiji, odnosima Beograda i Prištine i privredi, što je tema o kojoj je i napisano najviše tekstova u pozitivnom tonu – 5.47% (7). Pozitivni tekstovi napisani su i o aktivnostima Vlade Srbije (6.02%) i regionalnim odnosima (3.45%) (**tabela 120**). Od izabranih tema, o intervenciji Rusije u Siriji beležimo najveći broj pozitivnih tekstova u odnosu na sve ostale teme – 18 (36%), dok su o Islamskoj državi i otvaranju pregovaračkih poglavlja mediji uglavnom pisali u neutralnom kontekstu (73.91%, odnosno 88.09%) (**tabela 121**).

¹⁴ Sukobi na medijskoj sceni Srbije intenzivirani su promenom uređivačke politike lista *Kurir*, kada je i počela vidna konfrontacija ovih dnevnih novina sa listom *Informer*. Kasnije su se u polemiku uključili i predstavnici ostalih medija i izvršne vlasti. Sukobi su kulminirali najavom glavnog i odgovornog urednika lista *Informer*, Dragana J. Vučićevića, da će se u Srbiji dogoditi državni udar, što je samo dalje produbilo polemike svih pomenutih aktera.

¹⁵ 23 teksta u kojima je dominantna tema *kriminal* odnose se na akciju "Rezač", tokom koje je uhapšeno više desetina osoba poznatih javnosti (**Tabela 171** u Apendiksu)

Tabela 120. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u sedam medija iz uzorka¹⁶

Tema	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	374	17.18	0	0.00	242	64.71	132	35.29
privreda	128	5.88	7	5.47	80	62.50	41	32.03
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	116	5.33	4	3.45	58	50.00	54	46.55
terorizam i Islamska država	115	5.28	0	0.00	85	73.91	30	26.09
Kosovo/ odnosi Beograda i Prištine	113	5.19	0	0.00	77	68.14	36	31.86
sukobi medija	85	3.90	0	0.00	22	25.88	63	74.12
aktivnosti Vlade RS	83	3.81	5	6.02	56	67.47	22	26.51
mediji/ sloboda medija	77	3.54	0	0.00	45	58.44	32	41.56
kriminal	71	3.26	0	0.00	56	78.87	15	21.13
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	70	3.22	0	0.00	41	58.57	29	41.43

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

¹⁶ Predstavljeno je po deset najzastupljenijih tema.

Tabela 121. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u sedam medija iz uzorka

Tema	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
terorizam i Islamska država	115	5.28	0	0.00	85	73.91	30	26.09
sukobi medija	85	3.90	0	0.00	22	25.88	63	74.12
ruska intervencija u Siriji	50	2.30	18	36.00	30	60.00	2	4.00
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	42	1.92	3	7.14	37	88.09	2	4.76

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 122. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme i svih sedam medija iz uzorka

Svi mediji - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	98	4.50
neutralan	1359	62.43
negativan	720	33.07
Total	2177	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 123. – Vrednosni kontekst i broj tekstova u kojima su primarne teme *politički život u Srbiji* ili *sukobi medija*, kada je prisutan element *državni udar*, u sedam medija iz uzorka

Sukobi medija/politički život u Srbiji		
"Državni udar"		
vrednosni kontekst	broj	%
pozitivan	0	0.00
neutralan	25	56.82
negativan	19	43.18
Total	44	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 124. – Vrednosni kontekst i broj tekstova u kojima su primarne teme *politički život u Srbiji* ili *sukobi medija*, kada je prisutan element *državni udar*, prema medijima

Sukobi medija/politički život u Srbiji - "Državni udar"														
Medij	Blic		Kurir		Večernje novosti		Alo!		Informer		Politika		Danas	
	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%	br	%
Vrednosni kontekst														
pozitivan	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
neutralan	2	100.00	10	66.67	3	75.00	4	100.00	0	0.00	4	66.67	2	40.00
negativan	0	0.00	5	33.33	1	25.00	0	0.00	8	100.00	2	33.33	3	60.00
Total	2	100.00	15	100.00	4	100.00	4	100.00	8	100.00	6	100.00	5	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Distribucija tema po medijima

Blic

Tema *politički život u Srbiji* prisutna je u 21.29% ili 53 teksta u *Blicu*, od kojih je nešto malo više od trećine (35.85%) napisano u negativnom vrednosnom kontekstu, dok su ostali neutralni. Sledeća tema od interesa je *kriminal*, koja je zastupljena u 21 tekstu – 8.43% (akcija "Rezač" je za pet poslednjih dana decembra inicirala šest tekstova), od kojih je većina, 80.95% neutralna. Aktivnosti Vlade Srbije u *Blicu* tema su 18 tekstova (5.56% pozitivnih i 22.22% negativnih), dok je o *terorizmu i Islamskoj državi* napisano 15 uglavnom neutralnih tekstova. Tačno polovina napisa koji se odnose na privredu je negativno (od 14 tekstova ili 5.62%), dok je *dostizanje zahteva/standarda za EU integracije* obrađeno u 10 neutralnih i jednom negativnom tekstu (6 neutralnih tekstova se odnosilo na otvaranje pregovaračkih poglavlja). Ostale zastupljene teme su *pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa* sa 10 napisa ili 4.02%, zatim *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine* i *Rusija/odnos prema Rusiji* sa po 8, odnosno 3.21% napisa i *sport*,¹⁷ koji je zastupljen u sedam tekstova. Teme u vezi sa pravosuđem generišu čak 60% napisa koji imaju negativan vrednosni kontekst, dok su svi tekstovi u kojima je reč o odnosima Beograda i Prištine neutralni (više informacija u **tabeli 125**). Tema *ruska intervencija u Siriji* zastupljena je u 6 neutralnih tekstova u *Blicu*, dok se ove novine nisu bavile medijskim sukobima na svojim naslovnim stranama (**tabela 126**). Tema *EU/politika Evropske unije*, koja je u prošlom tromesečju prisutna u 10 napisa, od kojih

¹⁷ Tekstovi u vezi sa sportom i estradom analizirani su samo kada su politički konotirani. U napisima iz uzorka, reč je na primer, o tekstovima u kojima su povezivane tzv. „starlete“ i političari, zatim napisima o „prekidu direktnog prenosa Hrvatske radio-televizije tokom izvođenja himne Srbije prilikom uručivanja medalja na svetskom prvenstvu u vaterpolu“ i slično.

je 9 (90%) bilo u negativnom kontekstu, sada je, kao i u drugom kvartalu zastupljena u samo jednom neutralnom tekstu.

Ove dnevne novine u četvrtom kvartalu 30.52% svih tekstova iz uzorka predstavljaju u pozitivnom ili negativnom vrednosnom kontekstu (više podataka u **tabeli 127**). U odnosu na treće tromesečje, broj vrednosno definisanih tekstova smanjen je za oko 22%.

Tabela 125. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Blic*

<i>Blic</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	53	21.29	0	0.00	34	64.15	19	35.85
kriminal	21	8.43	0	0.00	17	80.95	4	19.05
aktivnosti Vlade RS	18	7.23	1	5.56	13	72.22	4	22.22
terorizam i Islamska država	15	6.02	0	0.00	14	93.33	1	6.67
privreda	14	5.62	0	0.00	7	50.00	7	50.00
dostizanje zahteva/standarda za EU integraciju	11	4.41	0	0.00	10	90.90	1	9.10
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	10	4.02	0	0.00	4	40.00	6	60.00
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	8	3.21	0	0.00	8	100.00	0	0.00
Rusija/odnos prema Rusiji	8	3.21	1	12.50	5	62.50	2	25.00
sport	7	2.81	2	28.57	4	57.14	1	14.29

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 126. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
terorizam i Islamska država	15	6.02	0	0.00	14	93.33	93.33	6.67
ruska intervencija u Siriji	6	2.41	0	0.00	6	100.00	100.00	0.00
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	6	2.41	0	0.00	6	100.00	100.00	0.00
sukobi medija	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 127. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Blic*

<i>Blic</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	5	2.01
neutralan	173	69.48
negativan	71	28.51
Total	249	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Kurir

Kao i u sva tri prethodna kvartala, u *Kuriru*, u tekstovima iz uzorka, dominira tema *politički život u Srbiji*, koja je prisutna u 60 ili 25.86% napisa, od kojih je dve trećine – 40 neutralno, a jedna trećina negativna (20). S obzirom na činjenicu da je dnevni list *Kurir* bio u epicentru medijskih sukoba, ta tema je na drugom mestu prema učešću u ovim novinama sa 23 teksta (9,91%), ali je svoj interes za teme u vezi sa medijima i slobodom medija *Kurir* pokazao u još 13 ili 5.60% tekstova. Kada je reč o medijskim sukobima 43.38% tekstova ima negativnu konotaciju, dok je o *medijima/medijskim slobodama* napisano 53,85% negativnih napisa. O regionalnim odnosima *Kurir* piše u 12 tekstova (5.17%), koji u 66.67% imaju negativan kontekst. Sa po 10 tekstova (4.31%) prisutni su i kriminal, policija i pravosuđe. Policija je u čak 80% tekstova stavljena u negativan kontekst, pravosuđe u 60%, a kriminal u 30%. *Terorizam i Islamska država* je tema u 9 tekstova, dok je u 7 zastupljena estrada. U 7 ili 3.02% napisa je reč i o aktivnostima Vlade Srbije, ali je 71.43% tekstova o ovoj temi napisano u negativnom vrednosnom kontekstu. Od četiri teme od interesa, na naslovnica *Kurira* su se mogli pročitati tekstovi o *ruskoj intervenciji u Siriji* (5 tekstova – 80% pozitivnih i 20% neutralnih) i dva neutralna i jedan pozitivan tekst o otvaranju pregovaračkih poglavlja sa EU. Na naslovnim

stranama *Kurira* o privredi i o temama u vezi sa politikom EU zabeležena su samo po tri teksta, dok ekonomija uopšte nije bila tema od interesa.

U listu *Kurir* je 48.28% tekstova vrednosno definisano – 45.69% ima negativnu, a 2.59% pozitivnu konotaciju (**tabela 130**).

Tabela 128. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	60	25.86	0	0.00	40	66.67	20	33.33
sukobi medija	23	9.91	0	0.00	13	56.52	10	43.48
mediji/ sloboda medija	13	5.60	0	0.00	6	46.15	7	53.85
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	12	5.17	0	0.00	4	33.33	8	66.67
policija	10	4.31	0	0.00	2	20.00	8	80.00
kriminal	10	4.31	0	0.00	7	70.00	3	30.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	10	4.31	0	0.00	4	40.00	6	60.00
terorizam i Islamska država	9	3.88	0	0.00	4	44.44	5	55.56
aktivnosti Vlade RS	7	3.02	0	0.00	2	28.57	5	71.43
zabava/ estrada	7	3.02	0	0.00	3	42.86	4	57.14

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 129. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
sukobi medija	23	9.91	0	0.00	13	56.52	10	43.48
terorizam i Islamska država	9	3.88	0	0.00	4	44.44	5	55.56
ruska intervencija u Siriji	5	2.16	4	80.00	1	20.00	0	0.00
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	3	1.29	1	33.33	2	66.67	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 130. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Kurir*

<i>Blic</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	6	2.59
neutralan	120	51.72
negativan	106	45.69
Total	232	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Informer

Informer je, kao jedan od ključnih činilaca medijskog sukoba, ovu temu plasirao na naslovne strane u najvećem broju – 46 tekstova (17.10%), a svi napisani tekstovi imali su negativnu konotaciju. *Politički život u Srbiji* je druga tema prema zastupljenosti u ovom dnevnom listu, sa učešćem od 16.36% ili 44 teksta, a čak 75% ovih napisa imalo je negativnu konotaciju. Naredna tema u *Informeru* je *zaštitnik građana Saša Janković*, koji se nalazi na naslovnicama ovih novina još od aprila meseca. Tekstovi su i dalje uglavnom sačinjeni od kratkih informacija u vezi sa "aferom pištolj"¹⁸ i sadrže "pitanja porodice Gojković za Sašu Jankovića", a od 33 objavljena teksta (učešće 12.27%), 32 ili 96.97% je u negativnoj konotaciji. Mediji su u fokusu još 15 (5.58%) isključivo negativnih tekstova. Isti broj napisa za temu ima *rusku intervenciju u Siriji*, koja je u 66.67% tekstova predstavljena u pozitivnom kontekstu. Regionalni odnosi i Islamska država generišu po 12 (4.46%), uglavnom izrazito negativnih tekstova, dok

18 O "aferi pištolj" *Informer* je prvi put objavio tekst 18. 04. 2015, kada je u javnost izneo informacije u vezi sa samoubistvom Predraga Gojkovića, koje je počinjeno iz pištolja koji je u to vreme pripadao zaštitniku građana Saši Jankoviću.

je još po devet (3.35%) tekstova napisano o privredi, odnosu prema Rusiji i estradi. Rusija je u 56.56% tekstova predstavljena u pozitivnom kontekstu, dok je privreda inicirala 44.44% negativnih napisa. Teme u vezi sa politikom EU predstavljene su u tri negativna teksta, dok je o dostizanju standarda za EU integracije napisano ukupno šest tekstova, od kojih se na otvaranje pregovaračkih poglavlja odnose tri, po jedan pozitivan i neutralan tekst.

Informer zauzima vrednosni stav u 81.41% tekstova (8.92% pozitivnih i 72.49% negativnih), što ga čini dnevnom novinama sa najizraženijim stavom novinara/redakcije (videti **tabelu 133.**).

Tabela 131. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Informer*

<i>Informer</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
sukobi medija	46	17.10	0	0.00	0	0.00	46	100.00
politički život u Srbiji	44	16.36	0	0.00	11	25.00	33	75.00
zaštitnik građana Saša Janković	33	12.27	0	0.00	1	3.03	32	96.97
mediji/sloboda medija	15	5.58	0	0.00	0	0.00	15	100.00
Ruska intervencija u Siriji	15	5.58	10	66.67	4	26.67	1	6.67
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	12	4.46	0	0.00	2	16.67	10	83.33
terorizam i Islamska država	12	4.46	0	0.00	3	25.00	9	75.00
privreda	9	3.35	1	11.11	4	44.44	4	44.44
Rusija/odnos prema Rusiji	9	3.35	5	55.56	4	44.44	0	0.00
zabava/ estrada	9	3.35	0	0.00	2	22.22	7	77.78

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 132. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
sukobi medija	46	17.10	0	0.00	0	0.00	46	100.00
ruska intervencija u Siriji	15	5.58	10	66.67	4	26.67	1	6.67
terorizam i Islamska država	12	4.46		0.00	3	25.00	9	75.00
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	2	0.56	1	50.00	1	50.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 133. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Informer*

<i>Informer</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	24	8.92
neutralan	50	18.59
negativan	195	72.49
Total	269	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Alo!

Dnevne novine *Alo!* skoro 31% tekstova iz uzorka posvećuju *političkom životu u Srbiji*, a oko 41% ovih napisa je u negativnom vrednosnom kontekstu. Teme u vezi sa Kosovom zastupljene su u 16 ili 7.51% tekstova (68.75% negativnih), dok je takođe više od polovine od 14 (6.75%) tekstova o terorističkim aktivnostima Islamske države negativno. *Aktivnosti Vlade Srbije* su tema u 13 tekstova (dva pozitivna i tri negativna), dok su u najnegativnijem tonu obrađene teme u vezi sa odnosima u regionu (70% negativnih tekstova), koje su zastupljene u 10 ili 4.69% napisa. Ove novine se u 9 tekstova bave kriminalom, dok su u po šest teme *privreda*, *vojska*, *policija* i *zabava/estrada* (**tabela 134**). Ostale posebno indeksirane teme su u malom broju tekstova prisutne u listu *Alo!* – *ruska intervencija u Siriji* i *sukobi medija* prisutni su u po jednom neutralnom tekstu, dok je *otvaranje pregovaračkih poglavlja* obrađeno u jednom pozitivnom i tri neutralna napisa (**tabela 135**). U četvrtom kvartalu *Alo!* nije objavio nijedan tekst koji se odnosi na politiku EU.

Vrednosni kontekst prisutan je u 48.83% tekstova u dnevnim novinama *Alo!* (videti **tabela 136**).

Tabela 134. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	66	30.99	0	0.00	39	59.09	27	40.91
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	16	7.51	0	0.00	5	31.25	11	68.75
terorizam i Islamska država	14	6.57	0	0.00	6	42.86	8	57.14
aktivnosti Vlade RS	13	6.10	2	15.38	8	61.54	3	23.08
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	10	4.69	0	0.00	3	30.00	7	70.00
kriminal	9	4.23	0	0.00	6	66.67	3	33.33
privreda	6	2.82	0	0.00	4	66.67	2	33.33
vojska	6	2.82	1	16.67	3	50.00	2	33.33
policija	6	2.82	3	50.00	2	33.33	1	16.67
zabava/estrada	6	2.82	0	0.00	3	50.00	3	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 135. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
terorizam i Islamska država	14	6.57	0	0.00	6	42.86	8	57.14
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	4	1.88	1	25.00	3	75.00	0	0.00
ruska intervencija u Siriji	1	0.47	0	0.00	1	100.00	0	0.00
sukobi medija	1	0.47	0	0.00	1	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 136. - Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Alo!*

<i>Alo!</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	16	7.51
neutralan	109	51.17
negativan	88	41.31
Total	213	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Politika

Prvi put u 2015. godini, u četvrtom kvartalu, na naslovnim stranama lista *Politika* dominira tema iz uzorka *politički život u Srbiji*, sa učešćem od 9.98% ili 47 tekstova, od kojih je nešto više od trećine u negativnom vrednosnom kontekstu. Sa po 37 tekstova (7.86%) prisutne su teme *terorizam i Islamska država* i *privreda*, dok su regionalni odnosi, zastupljeni u 27 ili 5.73% tekstova. Ova tema je u *Politici* vrlo često predstavljena u negativnom vrednosnom kontekstu, što je slučaj i u ovom kvartalu, gde je 51.85% tekstova negativno, međutim, ovog puta beležimo i dva pozitivna teksta (7.41%). Nešto manje od trećine (30.77%) od 26 tekstova posvećenih odnosima Beograda i Prištine je negativno konotirano, a sličan stav redakcija *Politike* ima i kada je u pitanju socijalna politika (ukupno učešće ove teme je 4.25% ili 20 tekstova). Međunarodni odnosi zastupljeni su u 3.82% ili 18 napisa (38.89% negativnih), a teme iz oblasti pravosuđa u 17, pretežno neutralnih tekstova. O medijskim slobodama *Politika* je pisala u 16 tekstova, od kojih je oko 31% negativno. Ekonomija je prisutna u 15, uglavnom neutralnih napisa. Kada je reč o ostalim temama koje su posebno indeksirane, *ruska intervencija u Siriji* je prisutna u 14 (2.97%) tekstova, od kojih je 28.57% pozitivno, a jedan tekst je negativno konotiran. O *sukobima medija* pisano je u 10 tekstova (60% negativnih), dok je o otvaranju pregovaračkih poglavlja objavljeno 8 pozitivnih i jedan negativan tekst (učešće teme 1.91%). *EU/politika Evropske unije* je, za razliku od prethodnih tromesečja, bila manje zastupljena (14 ili 2.97% tekstova), od kojih oko 65% ima negativnu konotaciju.

Politika u odnosu na ostale medije ponovo objavljuje najveći broj tekstova koji čine uzorak (471), a u ovom listu beležimo i najveću raznovrsnost tema. U *Politici* je objavljeno 67.73% tekstova koji nemaju jasnu vrednosnu konotaciju, 4.25% pozitivnih i 28.03% negativnih napisa (videti **tabelu 139**).

Tabela 137. – Distribucija tema i njihov vrednosni kontekst u listu *Politika*

<i>Politika</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	47	9.98	0	0.00	30	63.83	17	36.17
privreda	37	7.86	1	2.70	24	64.86	12	32.43
terorizam i Islamska država	37	7.86	0	0.00	33	89.19	4	10.81
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	27	5.73	2	7.41	11	40.74	14	51.85
Kosovo/ odnosi Beograda i Prištine	26	5.52	0	0.00	18	69.23	8	30.77
socijalna pitanja/ socijalna politika	20	4.25	0	0.00	13	65.00	7	35.00
međunarodni odnosi	18	3.82	1	5.56	10	55.56	7	38.89
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	17	3.61	0	0.00	13	76.47	4	23.53
mediji/ sloboda medija	16	3.40	0	0.00	11	68.75	5	31.25
ekonomija	15	3.18	1	6.67	12	80.00	2	13.33

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 138. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Politika*

<i>Politika</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
terorizam i Islamska država	37	7.86	0	0.00	33	89.19	4	10.81
ruska intervencija u Siriji	14	2.97	4	28.57	9	64.29	1	7.14
sukobi medija	10	2.12	0	0.00	4	40.00	6	60.00
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	9	1.91	0	0.00	8	88.89	1	11.11

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 139. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Politika*

<i>Politika</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	20	4.25
neutralan	319	67.73
negativan	132	28.03
Total	471	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Večernje novosti

Najveći broj tekstova iz uzorka, za razliku od proteklog kvartala, *Večernje novosti* sada posvećuju *političkom životu u Srbiji* (8.45% ili 29 napisa), u najvećoj meri u neutralnom kontekstu (86.21%). Teme *regionalna saradnja/odnosi u regionu* i *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine* generišu 27, odnosno 26 tekstova (7.87% i 7.58%), od kojih je 37.04%, odnosno 38.46% negativno. Naredna tema prema učešću (6.41% - 22) je privreda, koja pored većine neutralnih, beleži i 13.64% pozitivnih tekstova. *Aktivnosti Vlade Republike Srbije* prisutne su u 19 (5.54%) tekstova, od kojih su dva pozitivna i jedan negativan. *Istorijske teme* i *pitanja vere, crkva, religija* obuhvataju 3.79% uglavnom neutralnih tekstova, što se odnosi i na teme poput *infrastrukture* i *Haga/ratnih zločina* (3.5% i 3.21%). Međutim, teme u vezi sa religijom imaju najveće učešće pozitivnih tekstova – 15.38%. Nešto veći broj vrednosno konotiranih tekstova beleži se kada su pravosudne teme u pitanju (ukupno učešće u odnosu na celokupan broj tekstova 3.5%) – 33.33% negativnih. Ukupno učešće od 3.21%, osim tema u vezi sa Haškim tribunalom, imaju i teme u vezi sa politikom EU, koje su zastupljene u negativnom kontekstu u 72.73% ovih napisa (najnegativnije predstavljena tema u *Večernjim novostima*). Isto učešće ima i *kriminal*, ali je više od 80% ovih tekstova neutralno. Četiri izdvojene teme (*terorizam i Islamska država*, *ruska intervencija u Siriji*, *sukobi medija* i *dostizanje standarda za EU integracije/otvaranje pregovaračkih poglavlja*) zastupljene su u ukupno 27 tekstova, od kojih je čak 24 neutralno (**tabela 141**).

Većina tekstova u *Večernjim novostima* je u neutralnom vrednosnom kontekstu (78.13%) (**tabela 142**), tekstovi su ravnomerno raspoređeni prema temama koje su raznovrsne, ali određene teme, poput politike EU, u sva četiri tromesečja beleže značajno učešće negativno konotiranih napisa.

Tabela 140. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	29	8.45	0	0.00	25	86.21	4	13.79
regionalna saradnja/odnosi u regionu	27	7.87	1	3.70	16	59.26	10	37.04
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	26	7.58	0	0.00	16	61.54	10	38.46
privreda	22	6.41	3	13.64	18	81.82	1	4.55
aktivnosti Vlade RS	19	5.54	2	10.53	16	84.21	1	5.26
istorijske teme	13	3.79		0.00	13	100.00		0.00
pitanja vere, crkva, religija	13	3.79	2	15.38	10	76.92	1	7.69
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	12	3.50	0	0.00	8	66.67	4	33.33
infrastruktura	12	3.50	1	8.33	11	91.67		0.00
Haga/ratni zločini	11	3.21	0	0.00	9	81.82	2	18.18
EU/politika Evropske Unije	11	3.21	0	0.00	3	27.27	8	72.73
kriminal	11	3.21	0	0.00	10	90.91	1	9.09

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 141. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
terorizam i Islamska država	10	2.92	0	0.00	9	90.00	1	10.00
dostizanje standarda za EU integracije/ otvaranje pregovaračkih poglavlja	9	2.62	0	0.00	8	88.89	1	11.11
sukobi medija	4	1.17	0	0.00	3	75.00	1	25.00
ruska intervencija u Siriji	4	1.17	0	0.00	4	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 142. – Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	18	5.25
neutralan	268	78.13
negativan	57	16.62
Total	343	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Danas

Fokus dnevnog lista *Danas* ponovo je bio na temama u vezi sa političkim životom u Srbiji u 75 ili 18.75% tekstova, u najvećoj meri u neutralnom vrednosnom kontekstu. Sledeća tema, zastupljena u 37 (9.25%) tekstova je privreda, koja je i najviše vrednosno konotirana (negativnih 35.14% i pozitivnih 5.41% napisa). *Kosovo/odnosi Beograda i Prištine* je tema u 28 (7%), *međunarodni odnosi* 24 (6%), *mediji/sloboda medija* 19 (4.75%), i *terorizam i Islamska država* u 18 (4.5%) uglavnom neutralnih tekstova (više od 80% ovih napisa je u neutralnom vrednosnom kontekstu). Vlada Srbije je akter u 17 (4.25%) tekstova, sa nešto definisanim vrednosnim kontekstom – 29.41% tekstova je napisano u negativnoj konotaciji. *Migranti/izbeglice* su tema 16 (4%) većinom neutralnih tekstova, dok je od 13 (3.25%) tekstova u vezi sa pravosuđem 5 ili 38.46% predstavljeno negativno. *Otvoravanje pregovaračkih poglavlja* je bilo tema devet, *ruska intervencija u Siriji* pet i *sukobi medija* jednog neutralnog teksta (**tabela**

144). *Politika EU* u *Danasu* je zastupljena u 10 tekstova, od kojih je 40% negativnih, što je skladu sa prethodnih izdanjima *Medijametra*.

Danas u svim kvartalima ima najmanji broj vrednosno konotiranih tekstova – u četvrtom tromesečju tačno 80% tekstova je neutralno (**tabela 145**).

Tabela 143. – Vrednosni kontekst prema temama u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
politički život u Srbiji	75	18.75	0	0.00	63	84.00	12	16.00
privreda	37	9.25	2	5.41	22	59.46	13	35.14
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	28	7.00	0	0.00	26	92.86	2	7.14
međunarodni odnosi	24	6.00	0	0.00	21	87.50	3	12.50
regionalna saradnja/odnosi u regionu	22	5.50	1	4.55	19	86.36	2	9.09
mediji/sloboda medija	19	4.75	0	0.00	17	89.47	2	10.53
terorizam i Islamska država	18	4.50	0	0.00	16	88.89	2	11.11
aktivnosti Vlade RS	17	4.25	0	0.00	12	70.59	5	29.41
migranti / izbeglice	16	4.00	1	6.25	15	93.75	0	0.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	13	3.25	0	0.00	8	61.54	5	38.46

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 144. – Zastupljenost i vrednosni kontekst za četiri odabrane teme u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	total	%	pozitivno	%	neutralno	%	negativno	%
terorizam i Islamska država	18	4.50	0	0.00	16	88.89	2	11.11
dostizanje standarda za EU integracije/otvaranje pregovaračkih poglavlja	9	2.25	0	0.00	9	100.00	0	0.00
ruska intervencija u Siriji	5	1.25	0	0.00	5	100.00	0	0.00
sukobi medija	1	0.25	0	0.00	1	100.00	0	0.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 145. - Vrednosni kontekst u odnosu na sve teme u listu *Danas*

<i>Danas</i> - vrednosni kontekst	broj tekstova	%
pozitivan	9	2.25
neutralan	320	80.00
negativan	71	17.75
Total	400	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Neimenovani izvori

Neimenovani izvori su, tokom sva četiri kvartala, drugi akter prema učešću u izabranim tekstovima sa naslovnih strana medija iz uzorka. Ovoga puta, prisutno je 453 ili 20.81% napisa – gotovo podjednako kao i u trećem tromesečju (464 – 21.36%). Široka upotreba neimenovanih izvora precizno je ustanovljena zahvaljujući načinu kvantifikacije anonimnih izvora, koji primenjujemo od drugog izdanja *Medijametra*, tako što su na taj način nisu klasifikovani samo izvori koje je sam medij definisao kao neimenovane, već svi oni koji obezbeđuju informacije koje nije moguće proveriti, bez obzira na način na koji su uvedeni u tekst. Ipak, ova zastupljenost informacija dobijenih od anonimnih izvora pre govori o maniru prilikom izveštavanja sedam medija iz uzorka, nego o stvarnoj potrebi zaštite identiteta osoba koje obezbeđuju određena saznanja.

Kako Mat Karston u svojoj knjizi “Pod uslovima anonimnosti” kaže: “Novinarstvo je utkano u okruženje i na njega se oslanja, što znači da nikada ne može biti nezavisni posmatrač, kako se tvrdi... Na ovu vrstu nedoumica može se bolje odgovoriti ukoliko se kulturi neimenovanih izvora pristupi kao *kulturi*. Ovakav stav pomera istraživanje o nezavisnim izvorima dalje od frekventnosti i načina primene ka pitanjima značenja koja delimo i obrazaca kolektivne interpretacije između novinara, izvora i publike. Obezbeđivanje anonimnosti nije samo pitanje tehnika. Zapravo, to je zahtev za određenim načinom zamišljanja odnosa između ove tri strane.”¹⁹

Novinska forma koja sadrži najveći broj informacija dobijenih od neimenovanih izvora su izveštaji. Od 1510 tekstova napisanih u ovoj formi 386 ili 25.56% sadrži anonimne izvore (**tabela 146**), što je u potpunosti u skladu sa rezultatima iz perioda jul – septembar (25.76%).

Tabela 146. – Učešće “neimenovanih izvora” u svim novinskim formama, u sedam medija iz uzorka

Žanr	Ukupan broj tekstova	Neimenovani izvor	%
izveštaj	1510	386	25.56
članak	192	44	22.92
vest	136	20	14.71
reportaža	12	2	16.67
komentar	131	1	0.76
intervju	185	0	0.00
Drugo	11	0	0.00
Total	2177	453	20.81

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Najveće učešće tekstova koji sadrže informacije dobijene od anonimnih izvora u odnosu na ukupan broj objavljenih tekstova u pojedinačnom mediju je u *Informeru* (31.6%), ali je veoma slično učešće neimenovanih izvora i u tekstovima u *Kuriru* (31.47%) i *Blicu* (31.33%). Dnevni list *Danas* na ovaj način najmanje pribavlja informacije (11.25%) (videti više u **tabeli 147**).

19 M. Carlson, *On the condition of anonymity*, Urbana, Chicago, Springfield, University of Illinois Press, 2011, 7.

Tabela 147. – Učešće “neimenovanih izvora” prema analiziranim medijima

Medij	Ukupan broj tekstova	Neimenovani izvor	%
Informer	269	85	31.60
Kurir	232	73	31.47
Blic	249	78	31.33
Alo!	213	61	28.64
Večernje novosti	343	50	14.58
Politika	471	61	12.95
Danas	400	45	11.25
Total	2177	453	20.81

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Neimenovani izvori su najzastupljeniji kada je u pitanju tema *politički život u Srbiji*. Od 374 teksta, u kojima je to dominantna tema, skoro četvrtina (23.26%) ili 87 sadrži informacije anonimnih izvora. Međutim, najveće učešće neimenovanih izvora zabeleženo je u tekstovima kojima je tema kriminal – 53.52% (za više informacija pogledati **tabelu 148**).

Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora”, prema temama, u svakom od sedam analiziranih medija mogu se videti u Apendiksu – **tabele 172-178**.

Tabela 148. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama, u sedam medija iz uzorka

Svi mediji iz uzorka	Ukupan broj tekstova	Neimenovani izvor	%
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	374	87	23.26
kriminal	71	38	53.52
privreda	128	30	23.44
terorizam i Islamska država	115	29	25.22
sukobi medija	85	26	30.59
aktivnosti Vlade RS	83	22	26.51
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	116	20	17.24
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	113	17	15.04
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	70	14	20.00
policija	31	13	41.94

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Zaključak

U periodu od oktobra do decembra 2015. godine odigralo se više događaja koji su uticali na izbor tema i broj tekstova u vodećim dnevnim novinama u Srbiji. Pored unutrašnjepolitičkog značaja, neki od ovih događaja poput terorističkih napada, pretnji Islamske države i ruske intervencije u Siriji, imaju mnogo širu, globalnu dimenziju i smisao. Teroristički napad u Parizu izazvao je povećanu pažnju vezanu za narastajući problem širenja globalne pretnje terorizma i mogućih globalnih posledica sukoba u Siriji. Svetski događaji tako postaju sve prisutniji u srpskoj štampi. Paradoksalno, istovremeno otvaranje pregovaračkog procesa sa Evropskom unijom i odlučnije iskoračivanje Srbije u pravcu evropskih integracija, u poslednjem kvartalu 2015. godine unutar medijskog diskursa dnevnih novina u Srbiji našli su se na medijskoj margini. Većina dnevnih novina nije zainteresovana da ovoj temi posveti značajniju pažnju. S druge strane, sukobi između pojedinih medija, kao i plasiranje vesti o “državnom udaru” tokom ovog poslednjeg tromesečja osvojili su značajan medijski prostor. Međusobni napadi medija rezultirali su proizvođenjem snažnih strasti i opredeljenja koja su materijalizovana u značajno povećanom broju tekstova koji su negativno obojeni, što je i očekivano budući da učesnici u ovim sukobima ne mogu biti neutralni.

Najava vanrednih izbora, iako samo najava, proizvela je određeno uzbuđenje, ali još uvek nedovoljno da bi postala tema na koju bi se mediji koncentrisali. U ovom tromesečju je primećan i pad broja tekstova koji su bez “povoda”, jer je pravih povoda, očigledno, bilo dovoljno. Raste broj tekstova koji se bave privredom. Svode se računi. Rastu očekivanja od sledeće godine. Ali i kritike. Novine koje imaju stalne ekonomske rubrike kritičnije su od onih koje ih nemaju.

Izgleda da su u ovom poslednjem kvartalu 2015. godine interesovanja medija za ono što se dešava oko nas i u svetu bila vezana isključivo za ono što je dramatično i trenutno, gotovo zaboravljajući da je zadatak medija da izveštavaju i o onim manje dramatičnim događajima koji čitaocima, i preko njih društvu, omogućavaju da budu informisani i ne gube kontakt sa duhom vremena. Ova specifična uređivačka politika spektakla, unutar koje sve što nije dramatični incident trenutka može da sačeka, zaboravlja da u tom čekanju novog spektakla vrednog da se o njemu izveštava, svet oko nas može i da se promeni, a da toga, zbog neprofesionalnog medijskog izveštavanja mi kao pojednici i društvo ne budemo svesni.

Apendiks

Tabela 149. – Uzorak *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	broj tekstova
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	343
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	230
Ostalo	10475
Total	11048

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 150. – Uzorak *Informer*

<i>Informer</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	269
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	113
Ostalo	5873
Total	6255

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 151. – Uzorak *Alo!*

<i>Alo!</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	213
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	259
Ostalo	6797
Total	7269

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 152. – Uzorak *Blic*

<i>Blic</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	249
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	189
Ostalo	10730
Total	11168

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 153. – Uzorak *Politika*

<i>Politika</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	471
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	183
Ostalo	8913
Total	9567

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.Tabela 154. – Uzorak *Danas*

<i>Danas</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	400
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	133
Ostalo	5565
Total	6098

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 155. – Uzorak *Kurir*

<i>Kurir</i>	
Ukupan broj selektovanih tekstova na naslovnici	232
Ukupan broj tekstova na naslovnici koji nisu selektovani	107
Ostalo	9145
Total	9484

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 156. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Večernje novosti*

Analitičari: <i>Večernje novosti</i>	Broj	%
Bojan Dimitrijević	2	10.00
Milojko Arsić	2	10.00
Nenad Gujaničić	2	10.00
Dušan Janjić	1	5.00
Zoran Stojiljković	1	5.00
Ljubodrag Savić	1	5.00
Dževad Galijašević	1	5.00
Ivan Ninić	1	5.00
Darko Trifunović	1	5.00
Milan Mijalkovski	1	5.00
Tomislav Kresović	1	5.00
Živadin Jovanović	1	5.00
Goran Rodić	1	5.00
Blagoje Grahovac	1	5.00
Predrag Marković	1	5.00
Slaviša Orlović	1	5.00
Igor Tabak	1	5.00
Total	20	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 157. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnicama u dnevnom listu *Informer*

Analitičari: <i>Informer</i>	Broj	%
Dragomir Anđelković	13	6.74
Branko Radun	10	5.18
Marko Nicović	9	4.66
Dejan Vuk Stanković	7	3.63
Dušan Janjić	7	3.63
Zlatko Nikolić	7	3.63
Miroslav Šutić	6	3.11
Miroslav Lazanski	5	2.59
Igor Avžner	5	2.59
Svetozar Vujačić	5	2.59
Vladimir Pejić	5	2.59
Aleksandar Radić	4	2.07
Milan Kovačević	4	2.07
Branko Pavlović	4	2.07
Borivoje Borović	4	2.07
Cvijetin Milivojević	4	2.07
Boško Jakšić	4	2.07
Nebojša Avlijaš	4	2.07
Aleksandra Joksimović	3	1.55
Zoran Stojiljković	3	1.55
Ljubodrag Savić	3	1.55
Milan Nikolić	3	1.55
Vladimir Vuletić	3	1.55
Petar Vojinović	3	1.55
Ljubomir Madžar	3	1.55
Tomislav Kresović	3	1.55
Bojan Dimitrijević	3	1.55
Danilo Šuković	3	1.55
Miodrag Živković	3	1.55
Đorđe Vukadinović	2	1.04
Total	193	100.00

Analitičari: <i>Informer</i>	Broj	%
Vladimir Goati	2	1.04
Vladislav Jovanović	2	1.04
Božidar Spasić	2	1.04
Darko Trifunović	2	1.04
Aleksandar Stevanović	2	1.04
Dušan Proroković	2	1.04
Ivo Visković	2	1.04
Božidar Prelević	2	1.04
Ljubodrag Stojadinović	2	1.04
Ninoslav Stojadinović	2	1.04
Rade Veljanovski	2	1.04
Branko Dragaš	2	1.04
Danijel Cvjetičanin	2	1.04
Dževad Galijašević	1	0.52
Aleksandar Popov	1	0.52
Zoran Dragišić	1	0.52
Bojan Klačar	1	0.52
Dragan Đukanović	1	0.52
Srđan Bogosavljević	1	0.52
Sreto Malinović	1	0.52
Ivan Nikolić	1	0.52
Jelena Milić	1	0.52
Mahmud Bušatlija	1	0.52
Mladen Kovačević	1	0.52
Zoran Milivojević	1	0.52
Živadin Jovanović	1	0.52
Goran Rodić	1	0.52
Milan Škulić	1	0.52
Slobodan Samardžić	1	0.52
Dejan Jović	1	0.52
Dragovan Milićević	1	0.52
Nebojša Perović	1	0.52
Total	193	100.00

Analitičari: <i>Informer</i>	Broj	%
Predrag Marković	1	0.52
Slobodan Šoškić	1	0.52
Draško Đenović	1	0.52
Ljubiša Živadinović	1	0.52
Orhan Dragaš	1	0.52
Zoran Čvorović	1	0.52
Total	193	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 158. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Alo!*

Analitičari: <i>Alo!</i>	Broj	%
Dragomir Anđelković	8	18.18
Aleksandar Radić	4	9.09
Darko Trifunović	4	9.09
Dževad Galijašević	3	6.82
Zoran Dragišić	3	6.82
Branko Radun	2	4.55
Đorđe Vukadinović	2	4.55
Dejan Vuk Stanković	2	4.55
Milan Kovačević	2	4.55
Mahmud Bušatlija	2	4.55
Marko Nicović	1	2.27
Božidar Spasić	1	2.27
Miroslav Lazanski	1	2.27
Božidar Prelević	1	2.27
Jovo Bakić	1	2.27
Neven Cvjetičanin	1	2.27
Ljubodrag Stojadinović	1	2.27
Miladin Ševarlić	1	2.27
Milan Mijalkovski	1	2.27
Total	193	100.00

Analitičari: <i>Alo!</i>	Broj	%
Mladen Kovačević	1	2.27
Danilo Cvjetičanin	1	2.27
Milan Prostran	1	2.27
Total	193	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 159. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Blic*

Analitičari: <i>Blic</i>	Broj	%
Branko Radun	5	7.04
Đorđe Vukadinović	5	7.04
Dragomir Anđelković	4	5.63
Srđan Cvetković	4	5.63
Aleksandar Radić	3	4.23
Dejan Vuk Stanković	3	4.23
Bojan Dimitrijević	3	4.23
Neven Cvetičanin	3	4.23
Dušan Janjić	2	2.82
Milan Kovačević	2	2.82
Dževad Galijašević	2	2.82
Bojan Klačar	2	2.82
Dušan Simeonović	2	2.82
Aleksandra Čalić Bošković	2	2.82
Kosta Nikolić	2	2.82
Slobodan Marković	2	2.82
Zlatko Nikolić	1	1.41
Aleksandra Joksimović	1	1.41
Ljubodrag Savić	1	1.41
Ratko Božović	1	1.41
Vladimir Goati	1	1.41
Milojko Arsić	1	1.41
Total	71	100.00

Analitičari: <i>Blic</i>	Broj	%
Aleksandar Popov	1	1.41
Vladimir Vuletić	1	1.41
Zoran Dragišić	1	1.41
Borivoje Borović	1	1.41
Dragan Đukanović	1	1.41
Srđan Bogosavljević	1	1.41
Sreto Malinović	1	1.41
Džejms Ker-Lindzi	1	1.41
Jelena Milić	1	1.41
Ljubomir Madžar	1	1.41
Mladen Kovačević	1	1.41
Živadin Jovanović	1	1.41
Goran Rodić	1	1.41
Ninoslav Stojadinović	1	1.41
Žarko Trebješanin	1	1.41
Nebojša Perović	1	1.41
Slaviša Orlović	1	1.41
Slobodan Šoškić	1	1.41
Saša Đogović	1	1.41
Total	71	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 160. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Politika*

Analitičari: <i>Politika</i>	Broj	%
Dragomir Anđelković	7	7.69
Aleksandra Joksimović	4	4.40
Ljubodrag Savić	4	4.40
Ivo Visković	4	4.40
Nenad Gujaničić	4	4.40
Milojko Arsić	3	3.30
Aleksandar Stevanović	3	3.30
Total	91	100.00

Analitičari: <i>Politika</i>	Broj	%
Darko Simović	3	3.30
Goran Nikolić	3	3.30
Stojan Stamenković	3	3.30
Đorđe Vukadinović	2	2.20
Milan Kovačević	2	2.20
Ivan Ninić	2	2.20
Vladimir Goati	2	2.20
Vladislav Jovanović	2	2.20
Miroslav Lazanski	2	2.20
Aleksandar Popov	2	2.20
Bojan Klačar	2	2.20
Miladin Ševarlić	2	2.20
Milan Mijalkovski	2	2.20
Slobodan Antić	2	2.20
Milan Škulić	2	2.20
Čedomir Antić	2	2.20
Dejan Vuk Stanković	1	1.10
Dušan Janjić	1	1.10
Zoran Stojiljković	1	1.10
Dževad Galijašević	1	1.10
Bojan Dimitrijević	1	1.10
Branko Pavlović	1	1.10
Milan Nikolić	1	1.10
Dušan Proroković	1	1.10
Vladimir Vuletić	1	1.10
Božidar Prelević	1	1.10
Dragan Đukanović	1	1.10
Dušan Simeonović	1	1.10
Neven Cvetičanin	1	1.10
Srđan Bogosavljević	1	1.10
Džejs Ker-Lindzi	1	1.10
Ivan Nikolić	1	1.10
Mahmud Bušatlija	1	1.10
Total	91	100.00

Analitičari: <i>Politika</i>	Broj	%
Živadin Jovanović	1	1.10
Obrad Kesić	1	1.10
Slobodan Samardžić	1	1.10
Đorđe Vuković	1	1.10
Dragan Popović	1	1.10
Dragovan Miličević	1	1.10
Dubravka Stojanović	1	1.10
Mladen Lazić	1	1.10
Danica Popović	1	1.10
Miroslav Prokopijević	1	1.10
Total	91	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 161. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Danas*

Analitičari: <i>Danas</i>	Broj	%
Ratko Božović	3	6.98
Dušan Proroković	3	6.98
Jovo Bakić	3	6.98
Ljubodrag Savić	2	4.65
Vladislav Jovanović	2	4.65
Bojan Dimitrijević	2	4.65
Milojko Arsić	2	4.65
Aleksandar Popov	2	4.65
Džejs Ker-Lindzi	2	4.65
Ivan Nikolić	2	4.65
Dragomir Anđelković	1	2.33
Đorđe Vukadinović	1	2.33
Dejan Vuk Stanković	1	2.33
Milan Kovačević	1	2.33
Aleksandra Joksimović	1	2.33
Total	43	100.00

Analitičari: <i>Danas</i>	Broj	%
Branko Pavlović	1	2.33
Dušan Simeonović	1	2.33
Srđan Bogosavljević	1	2.33
Miladin Ševarlić	1	2.33
Obrad Kesić	1	2.33
Slobodan Samardžić	1	2.33
Dejan Jović	1	2.33
Đorđe Vuković	1	2.33
Dragan Popović	1	2.33
Dubravka Stojanović	1	2.33
Mladen Lazić	1	2.33
Zoran Ivošević	1	2.33
Damir Novotni	1	2.33
Predrag Petrović	1	2.33
Vlada Vučković	1	2.33
Total	43	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 162. – Distribucija učestalosti pojavljivanja analitičara na naslovnica u dnevnom listu *Kurir*

Analitičari: <i>Kurir</i>	Broj	%
Dragomir Anđelković	23	14.74
Branko Radun	11	7.05
Đorđe Vukadinović	11	7.05
Aleksandar Radić	8	5.13
Marko Nicović	8	5.13
Zoran Stojiljković	7	4.49
Dobrivoje Radovanović	7	4.49
Ivan Ninić	6	3.85
Dušan Janjić	5	3.21
Zlatko Nikolić	5	3.21
Ratko Božović	5	3.21
Total	156	100.00

Analitičari: <i>Kurir</i>	Broj	%
Božidar Spasić	5	3.21
Vladimir Goati	4	2.56
Milan Nikolić	4	2.56
Aleksandra Joksimović	3	1.92
Vladislav Jovanović	3	1.92
Sreto Malinović	3	1.92
Zoran Milivojević	3	1.92
Nebojša Milosavljević	3	1.92
Dejan Vuk Stanković	2	1.28
Milan Kovačević	2	1.28
Branko Pavlović	2	1.28
Dragan Đukanović	2	1.28
Petar Vojinović	2	1.28
Jelena Milić	2	1.28
Slobodan Antonić	2	1.28
Žarko Trebješanin	2	1.28
Dževad Galijašević	1	0.64
Aleksandar Popov	1	0.64
Aleksandar Stevanović	1	0.64
Vladimir Vuletić	1	0.64
Zoran Dragišić	1	0.64
Božidar Prelević	1	0.64
Cvijetin Milivojević	1	0.64
Dušan Simeonović	1	0.64
Jovo Bakić	1	0.64
Srđan Bogosavljević	1	0.64
Ljubodrag Stojadinović	1	0.64
Mlađen Kovačević	1	0.64
Obrad Kesić	1	0.64
Rade Veljanovski	1	0.64
Blagoje Grahovac	1	0.64
Zoran Ivošević	1	0.64
Total	156	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 163. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicaama u dnevnom listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>	Broj	%
Patrijarh Irinej	18	20.22
SPC	17	19.10
Sava Janjić	3	3.37
Episkop raško-prizrenski Teodosije	3	3.37
Reis-ul-ulema Mustafa Cerić	3	3.37
Papa Franja	2	2.25
Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije	2	2.25
Patrijarh Pavle	2	2.25
Mitropolija crnogorsko-primorska	2	2.25
Vladika bački Irinej	2	2.25
Ruska pravoslavna crkva	2	2.25
Islamska zajednica	2	2.25
Alojzije Stepinac	1	1.12
Vladika Vasilije Kačavenda	1	1.12
Mitropolit zagrebačko-ljubljanski Porfirije	1	1.12
Episkop Arsenije	1	1.12
Patrijarh moskovski i cele Rusije Kiril	1	1.12
Protojerej Radivoje Panić	1	1.12
Milić Blažanović	1	1.12
Bojan Jovanović	1	1.12
Episkop kanadski Georgije	1	1.12
Bivši Episkop mileševski Filaret	1	1.12
Stanislav Hočevar	1	1.12
Patrijarh Vartolomej	1	1.12
Aleksandrijska patrijaršija	1	1.12
Arhimandrit Nektarije	1	1.12
Beogradska nadbiskupija	1	1.12
Beogradska patrijaršija	1	1.12
Eparhija raško-prizrenska	1	1.12
Eparhijski savet u Kanadi	1	1.12
Total	89	100.00

<i>Večernje novosti</i>	Broj	%
Episkop Hrizostom	1	1.12
Darko Marinković	1	1.12
Mitropolit Atanasije Rakita	1	1.12
Mitropolit iz Jašija	1	1.12
Mitropolit novogračanički Longin	1	1.12
Mitropolit šabački Lavrentije	1	1.12
Mitropolit zahumsko-hercegovački Grigorije	1	1.12
Moskovska patrijaršija	1	1.12
Otac Isajja	1	1.12
Patrijaršija	1	1.12
Protojerej Dragan Pavlović	1	1.12
Vladika Joanikije	1	1.12
Sremska biskupija	1	1.12
Total	89	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 164.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnicaama u dnevnom listu *Informer*

<i>Informer</i>	Broj	%
SPC	3	19.10
Patrijarh Irinej	2	3.37
Reis-ul-ulema Mustafa Cerić	2	3.37
Sava Janjić	1	3.37
Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije	1	2.25
Episkop raško-prizrenski Teodosije	1	2.25
Episkop Jovan	1	2.25
Mitropolit zagrebačko-ljubljanski Porfirije	1	2.25
Episkop Arsenije	1	2.25
Patrijarh moskovski i cele Rusije Kiril	1	2.25
Nenad Ilić	1	2.25
Vukašin Milićević	1	1.12
Total	16	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 165. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Alo!*

<i>Alo!</i>	Broj	%
Patrijarh Irinej	3	18.75
Sava Janjić	2	12.50
Episkop Jovan	2	12.50
Papa Franja	1	6.25
Patrijarh Pavle	1	6.25
Episkop raško-prizrenski Teodosije	1	6.25
Vladika Vasilije Kačavenda	1	6.25
Episkop Arsenije	1	6.25
Slaviša Đurić	1	6.25
Radivoje Panić	1	6.25
Bojan Jovanović	1	6.25
Islamska zajednica Srbije	1	6.25
Total	16	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 166.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Blic*

<i>Blic</i>	Broj	%
SPC	4	17.39
Patrijarh Irinej	2	8.70
Sava Janjić	2	8.70
Papa Franja	2	8.70
Alozije Stepinac	2	8.70
Vladika Vasilije Kačavenda	2	8.70
Otac Serafim	2	8.70
Patrijarh Pavle	1	4.35
Muamer Zukorlić	1	4.35
Slaviša Đurić	1	4.35
Milić Blažanović	1	4.35
Total	23	100.00

<i>Blic</i>	Broj	%
Mati Makarija	1	4.35
Vajo Bradarić	1	4.35
Otac Stefan	1	4.35
Total	23	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 167.** – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Politika*

<i>Politika</i>	Broj	%
SPC	15	24.59
Patrijarh Irinej	7	11.48
Papa Franja	5	8.20
Muamer Zukorlić	3	4.92
Sava Janjić	2	3.28
Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije	2	3.28
Patrijarh Pavle	2	3.28
Alozije Stepinac	2	3.28
Episkop raško-prizrenski Teodosije	1	1.64
Mitropolija crnogorsko-primorska	1	1.64
Mitropolit zagrebačko-ljubljanski Portfirije	1	1.64
Vladika bački Irinej	1	1.64
Slaviša Đurić	1	1.64
Radivoje Panić	1	1.64
Ruska pravoslavna crkva	1	1.64
Episkop kanadski Georgije	1	1.64
Bivši Episkop mileševski Filaret	1	1.64
Islamska zajednica Srbije	1	1.64
Mati Makarija	1	1.64
Muhamed Jusufspahić	1	1.64
Stanislav Hočevar, beogradski nadbiskup	1	1.64
Đakon Nenad Ilić	1	1.64
Apostolski nuncije Orlando Antonini	1	1.64
Total	61	100.00

<i>Politika</i>	Broj	%
Patrijarh Vartolomej	1	1.64
Reis-ul-ulema Adem Zilkić	1	1.64
Arhiepiskopija beogradsko-karlovačka	1	1.64
Episkop srednjoevropski Konstantin	1	1.64
Biskup Jure Bogdan	1	1.64
Biskup Jurij Jezernic	1	1.64
Vladika Ilarion	1	1.64
Vladika Pahomije	1	1.64
Total	61	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 168. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Danas*

<i>Danas</i>	Broj	%
SPC	4	26.67
Patrijarh Irinej	3	20.00
Sava Janjić	1	6.67
Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije	1	6.67
Alojzije Stepinac	1	6.67
Vladika bački Irinej	1	6.67
Patrijarh moskovski i cele Rusije Kiril	1	6.67
Muhamed Jusufspahić	1	6.67
Apostolski nuncije Orlando Antonini	1	6.67
Monsinjur Laslo Nemet	1	6.67
Total	15	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 169. – Distribucija učestalosti pojavljivanja predstavnika SPC i drugih verskih zajednica na naslovnica u dnevnom listu *Kurir*

<i>Kurir</i>	Broj	%
SPC	4	17.39
Patrijarh Irinej	4	17.39
Sava Janjić	3	13.04
Papa Franja	2	8.70
Vladika Vasilije Kačavenda	2	8.70
Mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije	1	4.35
Patrijarh Pavle	1	4.35
Episkop Jovan	1	4.35
Mitropolija crnogorsko-primorska	1	4.35
Mitropolit zagrebačko-ljubljanski Portfirije	1	4.35
Otac Serafim	1	4.35
Vukašin Milićević	1	4.35
Mati Anastasija	1	4.35
Total	23	100.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 170. – Povod osmišljen u redakciji - vrednosni kontekst tekstova u svim medijima

Svi mediji	broj tekstova	pozitivan	neutralan	negativan
Povod osmišljen u redakciji				
broj	573	30	267	276
%	100	5.24	46.59	48.17

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 171. – Vrednosni kontekst i broj tekstova u vezi sa akcijom “Rezač” u svim medijima

Kriminal			
Akcija "Rezač"			
Vrednosni kontekst	broj	%	
pozitivan	0	0	
neutralan	12	52.17	
negativan	11	47.83	
%	100	5.24	

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 172.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Blic*

<i>Blic</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	53	18	33.96
kriminal	21	12	57.14
aktivnosti Vlade RS	18	9	50.00
privreda	14	6	42.86
terorizam i Islamska država	15	5	33.33

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 173.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Kurir*

<i>Kurir</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	60	16	26.67
kriminal	10	6	60.00
pravosuđe, aktivnosti pravosudnih organa	10	6	60.00
policija	10	5	50.00
sukobi medija	23	4	17.39

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 174.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Večernje novosti*

<i>Večernje novosti</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
kriminal	11	7	63.64
pitanja vere, crkva, religija	13	5	38.46
politički život u Srbiji	29	4	13.79
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	27	4	14.81
terorizam i Islamska država	10	4	40.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 175.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Alo!*

<i>Alo!</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	66	20	30.30
kriminal	9	7	77.78
terorizam i Islamska država	14	6	42.86
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	10	4	40.00
aktivnosti Vlade RS	13	3	23.08
vojska	6	3	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

Tabela 176. – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Informer*

<i>Informer</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
sukobi medija	46	17	36.96
politički život u Srbiji	44	14	31.82
privreda	9	6	66.67
Rusija/odnos prema Rusiji	9	6	66.67
ruska intervencija u Siriji	15	6	40.00
terorizam i Islamska država	12	6	50.00

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 177.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Politika*

<i>Politika</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
privreda	37	11	29.73
politički život u Srbiji	47	6	12.77
regionalna saradnja/ odnosi u regionu	27	4	14.81
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	26	4	15.38
Terorizam i Islamska država	37	4	10.81

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.**Tabela 178.** – Broj tekstova koji sadrže informacije dobijene od “neimenovanih izvora” prema temama u listu *Danas*

<i>Danas</i>			
Tema	broj tekstova	neimenovani izvor	%
politički život u Srbiji	75	9	12.00
privreda	37	5	13.51
migranti / izbeglice	16	5	31.25
Kosovo/odnosi Beograda i Prištine	28	5	17.86
aktivnosti Vlade RS	17	3	17.65
aktivnosti predsednika Srbije	4	3	75.00
terorizam i Islamska država	18	3	16.67

Izvor: Istraživanje *Medijametar*, oktobar-decembar 2015.

4

Diskurzivna
analiza

DEJAN VUK STANKOVIĆ

DISKURZIVNA ANALIZA

Postojanje mnoštva raznovrsnih pristupa, argumenata, stilskih figura, vrednosnih stavova i novinarskih zaključaka, predstavlja ključnu karakteristiku kolumnističkog novinarstva u dnevnim i nedeljnim novinama. Istovetna tendencija prisutna je u brojnim intervjuima i autorskim tekstovima koje srećemo u periodu od oktobra do decembra 2015. godine. Kao i tokom prethodnih meseci 2015, primetan je snažan duh polemichnosti i radikalne kritike vlasti, kao i neretko preispitivanje moralnog kredibiliteta, političke snage i realnih dometa opozicije u tekućoj političkoj borbi. Recepcija i prateća interpretacija događaja i procesa, bilo na unutrašnjepolitičkom, bilo na spoljnopolitičkom planu, nosi snažnu aromu polemichnosti i neretko ideološke i moralne isključivosti koja ukida mogućnost konstituisanja spontanog i racionalno zasnovanog saglasja o smislu i značenju bilo kog događaja ili procesa u javno-političkom polju. Predmet diskurzivne analize, u periodu od oktobra do decembra, biće slike glavnih političkih aktera – vlasti i opozicije – kao i interpretacija sukoba između *Kurira* s jedne strane i *Informera* i *TV Pink* s druge strane. Na spoljnopolitičkom planu, biće prikazan novinarsko-kolumnistički pristup u odnosu na događaje u Siriji, posebno uključivanje Rusije u konflikt tri zaraćene strane, kao i odjek terorističkog napada u Parizu iz novembra 2015. godine.

U ovom periodu je politički potpuno legitimisana mogućnost održavanja vanrednih parlamentarnih izbora zajedno sa lokalnim i pokrajinskim izborima na proleće 2016. godine. Ova okolnost uslovlila je pojačan političko-moralni naboj u rukopisima autora tekstova i licima koja se čitalačkoj publici obraćaju posredstvom intervjua. Kritički napisi prema vlasti dobili su, pored radikalizma, i konture konkretnog i detaljnog. Oспорavana su sva javno proklamovana dostignuća Vlade Srbije, ukazivano je na nelogičnosti u njenom radu, pod lupu su kontinuirano stavljeni ne samo premijer, već i njegovi najbliži saradnici i njemu bliske osobe. Rečju, osporavanje rada Vlade Srbije bilo je radikalno, sveobuhvatno, konkretno, a neretko i personalno.

Sadržina kritičkih napisa u velikoj meri se smisaono i stilski preklapala sa napisima u prethodnom periodu. Primarni cilj napisa nije bila racionalno zasnovana kritika, tačnije razmena argumenta sa zvaničnom verzijom događaja, već iniciranje osećaja neodobravanja vladine politike u svesti čitalačke publike. Činjenice su uvek bezupitno stavljanje u širi kontekst interpretacije određenih aktera, događaja i procesa. Hermetizam političkog i moralnog stanovišta relativizovao je mogućnost stvaranja minimuma objektivnog pristupa. Negativna slika vlasti u medijima pokazala je visok stepen semantičke konvergencije sa stranačkom politikom, u ovom slučaju sa zvaničnim stavovima opozicije. Na isti način se dominantno negativni

imidž opozicije relevantno podudara sa stavovima vladajućih stranaka. Izostanak moralnog kredibiliteta, deficit kompetencije, te oskudna narodna podrška kao motivi anti-opozicionog diskursa gotovo da su endemski srasli sa stavovima stranaka i lidera vlasti. Nalik bliskosti kritičkih medija i opozicije, postoji nesumnjiva bliskost provladinih medija i vlasti.

Mediji su pokazali pristrasnost i podeljenost u oceni aktera, događaja i procesa. Slike aktera političkih borbi u Srbiji, bez obzira da li je reč o vlasti ili opoziciji, dominantno su određene negativno. Kao i u prethodnom periodu, napise novinara pratila je stranačka propaganda, bez obzira da li su kritički ili afirmativno nastrojani prema vlasti ili opoziciji. U srpskom štampanom novinarstvu postoji gotovo potpuna isprepletanost stranačkih stavova i novinarskog rukopisa. Novinarstvo je naglašeno politizovano, gotovo svedeno na ravan stranačke propagande. S jedne strane, stranke su istovremeno korisnici, ali neretko i „žrtve“ medijskih kampanja. Štaviše, mnoga implicitna ili čak eksplicitna stranačka opredeljenja nalaze potpunu i preciznu razradu u kolumnističkom rukopisu. S druge strane, novinari i kolumnisti sa naglašenim političkim i širim vrednosnim stavom, iskazuju snažan dnevno-politički naboj, koji često nadilazi polemichnost neposrednih učesnika u dnevno-političkim debatama.

Pluralistička intelektualna, vrednosno i politički obojena scena, s naglašenom aromom polemike kao komunikacijskim žanrom, opis je štampanih medija kroz prizmu intervjua i uredničkih i autorskih kolumni. Nedeljnici, a posebno pojedine stalne kolumne, mogu se u naglašenom smislu tretirati kao medijum društvene i političke kritike. Na isti način, pažljivo birani gosti čiji su intervjui često vodeći tekst u nedeljnim novinama, prikazani su kao društveno-politička avangarda. Radi se o grupi ljudi iz javnog života sa društveno priznatim zanimanjem, ugledom i širom poznaošću. Uspeh u sopstvenoj struci čini ih pogodnim za razgovor o politici. Pristup, a posebno moralno-političko držanje, te kategorički stil u iznošenju stavova i vrednosnih procena čini ih medijsko-politički merodavnim i u neku ruku socijalno relevantnim. Političnost slobodnomislećeg građanina, doduše, gotovo po pravilu završava u strogo propagandnim porukama. Poruke imaju cilj da indukuju rezignaciju i bes širih čitalačkih slojeva. Prema pretpostavci, indignacija bi trebalo da podstakne aktivizam.

Pojačana politička uloga štampanih medija i slobodnomislećih intelektualaca značajnim delom je omogućena i realno utemeljenom slabošću aktuelne opozicije. Ideološki konfuzna, stranački fragmetirana, u nepomirljivim političko-vrednosnim sporenjima, javnomnjenjski slaba, sadašnja opozicija nije konkurentna na političkom tržištu. Kao izraz potrebe da se konstituiše alternativa vlasti, pojavljuje se specifični oblik polemichnog, duboko politizovanog novinarstva koje nije samo po sebi nelegitimno, ali ima odgovarajuću ulogu i učinak. Uloga je u promeni funkcije štampanog medija. Sadržina napisa u štampanim medijima, posebno u uredničkim kolumnama i intervjuima, svedoči da ovaj oblik novinarstva ne deluje sa stanovišta racionalne i moralne pozicije, već sa stanovišta dnevno-političke optike. Štampani medij je dnevno-politički akter. Učinak medijske transformacije ogleda se u svođenju racionalne kritike (koju bi prema izvornoj pretpostavci slobodne javnosti trebalo da ponudi slobodna štampa) na intervenciju medija na dnevno-političkoj ravni s ciljem da se preispita i, ukoliko je moguće, inicira i promena konstelacije političke moći u državi. Važan momenat u konstruisanju interpretativnih matrica i direktnom ili indirektnom navođenju čitaoca na zaključak,

pored pisane reči u nedeljnicima i dnevnim novinama ostvaruju i slike, pre svega fotografije na naslovnim stranama i karikature. Dinamično jedinstvo reči i slike pojavljuje sa kao moćan komunikacijski resurs koji kreira i održava svojevrsni univerzum značenja, pomoću koga i u kome se otkrivaju i razaznaju politička i šira društvena stvarnost.

Trebalo bi naglasiti da su srpski štampani mediji struktuirani tako da značajno veću težinu daju unutrašnjepolitičkim, ekonomskim i širim društvenim problemima u Srbiji. Spoljnopolitičke teme, osim u slučaju nedeljnika *Pečat*, koji ima čvrsto utvrđen proruski duhovno-politički stav, retko se dovode u direktnu smisaonu vezu sa domaćim temama i dilemama. Isto tako, u periodu od oktobra do decembra 2015, delotvorne su već ustanovljene podele na provladine i antivladine medije, kao što su još uvek delotvorne podele na načelno proevropske medije (*Vreme*, *NIN*, *Novi magazin* i *Nedeljnik*) i evroskeptične medije (*Pečat*).

Slika vlasti – autokratska, nedemokratska, represivna, nekompetentna, lišena ozbiljnog ekonomskog rezultata

Slika Vlade Srbije u periodu od oktobra do decembra 2015. godine ne razlikuje se bitno od slike iz prethodnog perioda. Sličnosti se mogu uočiti u sledećim momentima koji su važni za proces kreiranja i održavanja imidža Vlade Srbije u kolumnama i intervjuima u nedeljnim i dnevnim novinama. Imidž Vlade Srbije strogo je personifikovan i vezan je za sliku Aleksandra Vučića, koji je, zbog velike podrške u biračkom telu, s pravom u središtu interesovanja novinara, kolumnista i javnih intelektualaca koji svojim nastupima, bilo retorički, bilo putem konkretnog političkog angažmana interveniše u javno-političkom polju. Drugo, imidž Aleksandra Vučića dominantno je negativan u ovom novinarskom žanru. Izuzimajući dnevni list *Informer*, sve kolumne su, što direktno, što indirektno, negativno konotirane. Treće, uprkos svemu što Vlada Srbije čini, pozitivna medijsko-politička poruka prava je retkost i ona u najvećem broju slučajeva potiče ili od ministara u Vladi Srbije ili samog premijera. Četvrto, u stvaranju imidža aktera postoji dinamično sadejstvo slike i teksta.

Jedno od ključnih pitanja kojim se gotovo opsesivno iz nedelje u nedelju bave dnevne, a posebno nedeljne novine, jeste pitanje o prirodi političkog poretka, odnosno načinu vladanja premijera Vučića i aktuelne Vlade Srbije. Određenje Vučićeve vlasti varira od stava da je na vlasti diktatorski režim, odnosno da je vlast u Srbiji u suštini i prema mnogim njenim pojavnim oblicima autokratska vlast. Dakle, radi se o naglašeno političkom poretku u kome Vučić vlada neograničeno i samovoljno, uz podršku politički i moralno nedostojnih sledbenika koji su lišeni svake profesionalne kompetencije: "Srbija pod Vučićem je država koja postaje servis partijskih poslušnika. Zemlja rastuće autokratije, poltronskih medija i praktično samoponištenog političkog sistema – opozicija se sama urušila sopstvenim idiotizmom, a vlast ne skriva svoj prezir prema konceptima parlamentarne demokratije, nezavisnih institucija i postojanja kritičke javnosti. Kako su svi ostali zakazali, nove generacije će, htele ili ne htele, morati da uzmu svoju sudbinu u sopstvene ruke. Nadam se da će uspeti da budu bolji od uloga koje su im rođenjem

ili lošim izborima dodeljene, mada realno ne vidim puno razloga za takav optimizam."¹ kaže reditelj Stevan Filipović.

Ovu tezu na svoj način je saopštila i glumica Bojana Maljević u intervju za *NIN*, 29. 10. 2015. godine. Pomenuta glumica, govoreći o političkoj situaciji u zemlji, kaže: "Mi živimo u autokratiji. Ona je umivena, drugačija od onoga što piše u udžbenicima pod tim pojmom, ali jeste. Jedino što mi uliva nadu je činjenica da Vučić nije pravi vođa. Da bi bio vođa, morao bi da ima stvarne sledbenike. A sledbenici nisu isto što i poltroni. Da bi neko imao sledbenike, mora da bude dosledan, da mu ljudi istinski veruju. On to nije, niti se na pravi način distancirao od svoje prošlosti."²

Oštriju kvalifikaciju Vučićeve vlasti od dvoje citiranih javnih intelektualaca dao je urednik sajta *Nova srpska politička misao* (NSPM) Đorđe Vukadinović. Pišući o prirodi Vučićevog poretka, ovaj kolumnista tvrdi: „A to ime je diktatura, prevara, laž i obmana. Nekad sitna i beznačajna, nekad krupna i opasna. To je glavni kontinuitet i obeležje ove vladavine. I u aktuelnoj farsu oko "državnog udara". I kada se tek izabrani premijer obraćao 'spontano okupljenoj' masi svojih pristalica ispred Skupštine Srbije. I pred drugi krug predsedničkih izbora kada se dizala drama u vezi sa 'ukradenim džakovima' sa glasačkim materijalom. I kada je obećavao 'osetan boljitak' do kraja 2014. godine (pa 2015, pa 2016...). I bezbroj puta između ovih događaja. Druga posledica je totalno urušavanje i degradacija svih institucija. A treća – ogromna društvena i politička tenzija koja zemlju zaista gura u pravcu ozbiljnog sukoba i neke vrste građanskog rata."³

U ovom citatu, pored već poznatih stavova o neograničenoj vlasti jednog čoveka i medijskim manipulacijama zarad održanja iste, indikativan je naslov „Bilans Vučićevog termidora“. Posebnu pažnju treba obratiti na upotrebu reči *termidor*. Ova reč u istorijskoj nauci najčešće se vezuje za nasilne i krvave periode nastale nakon dve velike svetske revolucije: francuske i ruske. Poređenje Vučićeve vladavine sa pomenutim ekstremno brutalnim periodima svetske istorije treba čitaoca da asocira na postojanje viška represije, na nasilnički, gotovo krvožedni karakter aktuelne Vlade Srbije.

Reč je o neskrivenoj želji autora da pobudi osećanje egzistencijalne ugroženosti i otpora i to posredstvom retoričke strategije ekstremnog preuveličanja navodne opasnosti od moralno zle i nasilne vlasti. Gotovo identičnu političko-retoričku sugestiju daće i uticajni član DS i sociolog Slobodan Gavrilović, koji vlast Srpske napredne stranke smatra vlašću pred kojom se drhti: "Ovo je režim, pravi režim, u odnosu na ove naša vlast je bila mekana. Ovo je režim u kojem se drhti, a ja neću da drhtim."⁴

1 Stevan Filipović, „Šta posle Vučića“, *Vreme*, br. 1291, str. 35

2 Bojana Maljević, "Vučić ne može da natera elitu da ga voli," *NIN*, br. 3383

3 Đorđe Vukadinović, „Bilans Vučićevog termidora," *Vreme*, br. 1300

4 Slobodan Gavrilović, „Ovo je režim pred kojim se drhti," *Vreme*, br. 1291, str. 24

Citirani Slobodan Gavrilović paradigma je i kultur-političkog rasizma u odnosu na Srpsku naprednu stranku. Ova matrica u zaključivanju hrani se i održava besnim moralizmom koji odveć lako, ali i konačno, uspostavlja jasnu demarkacionu liniju između časnih, poštenih i profesionalno kompetentnih demokrata i neprosvećene, bahate i nasilne političke elite koju predvodi SNS. Govoreći o navodnoj ponudi člника SNS-a da im se pridruži, Gavrilović evocira i sa čitaocem deli iskustvo odbijanja da se priključi naprednjačkoj vlasti. U odgovoru na ovo pitanje je više nego vidljiva snažna kultur-rasistička poruka prema aktuelnoj vlasti: "A onda su hteli da budem njihov. Ne mogu. Pa da mi daju ceo svet. Sa tim primitivcima da budem, nikad u životu, sa tim bahatim ljudima, neukim, neobrazovanim, nikad u životu. Sa tim bašabozlukom, ne pada mi na pamet."⁵

U naraciju o moralno-politički sumnjivom i nasilnom karakteru Vučićeve vlasti uključio se i Dragoljub Žarković. Slično navedenim akterima iz javnog života, glavni i odgovorni urednik nedeljnika *Vreme* vlast Aleksandra Vučića vidi izrazito negativno, potencirajući njenu autokratsku, odnosno diktatorsku dimenziju: „Vučić se, glavom i bradom, ponaša kao da je sa samom budućnošću sklopio tajni ugovor koji mu daje punomoćje da nastupa u ime budućnosti. Govori patetično, ne kloni se krupnih reči ni u sitnim prilikama. Normalan svet iritira što s velikom sigurnošću i samo sa odglumljenim oklevanjem povezuje sudbinu Srbije sa sopstvenom sudbinom.“⁶

Vučićevu pojavu i dominaciju na političkoj sceni, prema mišljenju reditelja Dejana Mijača, treba smatrati krajnjim izrazom istorijske, odnosno političke dekadencije. Dekadencija započinje tragičnim ubistvom Zorana Đinđića, a svoju kulminaciju dostiže u liku sadašnje vlasti: "Da je Đinđić završio prvi mandat, imao bi rezultate koji bi bili važni za Srbiju. Imao je on, znate kad se za nekoga zakači razni gadluk, imao je previše toga. Setite se ko je bio u njegovom okruženju, video je on to, osećao, ali nije došao do daha. Izdaja oko njega je bila pomalo kolektivna.

Vreme: 'Naslednici' su sve proćerdali...

Mijač: Ne samo da nisu bili na njegovom nivou, nego nisu bili orijentisani ka njegovom putu, niti su imali njegovu hrabrost. Naslednici nisu bili ni političari, ni državnici. Niko posle njega nije bio državnik, svi su bili političari koji gledaju da surfuju i održavaju se .

Vreme: I tako se došlo do ove, što bi narod rekao, za prekrstiti se vlasti?

Mijač: Svaki put je dolazilo gore, i sad je došlo najgore. Kad kažem, najgore, plašim se promene, jer ne znam šta bi bilo gore od najgoreg. A može biti gore. Ne znam šta će onda ostati od nas.⁷

U podrugljivo ironičnom tonu sa ciljem da plasira izrazito negativnu poruku u odnosu na aktuelnu vlast i njenog prvog čoveka, pomenuti poznati pozorišni reditelj poistovećuje sadaš-

5 Isto, str. 25

6 Dragoljub Žarković, „Minut jedan, dva, tri – počeo je rat tabloida iza koga se kriju niske strasti, krupne pare i primitivna politika“, *Vreme*, br. 1296, str. 5

7 Dejan Mijač, „Naš kralj Ibi“, razgovarao Dragan Todorović, *Vreme*, br. 1298, str. 41

njeg premijera Srbije sa kraljem Ibijem: "On (Aleksandar Vučić – prim. autora) je rekao jednu odlučujuću rečenicu, sintagmu, koja je kratka: Moj narod! To se u lektiri, pozorišnoj, čita kod 'Kralja Ibija'. To je to! Ibi je paradigma vladavine u ime ideala ja pa ja , pa opet ja, još jedared ja, i najzad ja. To je Ibija odvelo u propast, ali, Žarijeva drama je vesela, a ovo je farsa."⁸

Autoritarnost, kontrola i manipulacija medijima, te nasilni karakter vlasti Aleksandra Vučića o kojima su govorili citirani učesnici javnog političkog života, koji su formalno gledano vanstranačke ličnosti, predstavlja i skup glavnih lajtmotiva koje u svojoj kritici koriste čelnici opozicionih stranaka. Konkretno, postoji relevantno preklapanje u retorici i semantici između napisa kolumnista i političkih poruka javnih ličnosti i zvanične opozicione propagande. U tom kontekstu, svaka opservacija o karakteru Vučićeve vlasti može se razumeti kao primarno retoričko sredstvo kojim se želi nadvladati politički protivnik i motivisati sopstveno biračko telo. Nekoliko primera potvrđuje pomenutu tezu.

Lider Demokratske stranke i pokrajinski premijer Bojan Pajtić, Vučićevu vlast određuje, nalik Mijaču, Vukadinoviću i Žarkoviću, kao manipulativnu i autokratsku: "Gospodin Vučić više i ne zna da postoji istina. Samo onaj ko ne živi u ovoj zemlji u poslednje četiri godine nije bio u prilici da vidi da gospodin Vučić gotovo svakog dana izrekne neku masnu neistinu, da ne kažem laž. Mi smo do sada pobrojali više od 100 lažnih obećanja Aleksandra Vučića. Toliko o tome, koliko se može njemu verovati. Druga je sada stvar da li vi sa istinom možete da se probijete u okruženju pune medijske blokade, pogotovo na elektronskim medijima i uslovima gde je veliki broj dnevnih medija, a ako ne i svi, apsolutno u funkciji režima. To se videlo i u ovoj poslednjoj situaciji. Ukoliko kritikujete nekog drugog iz Vlade, jedan deo medija to prenese na objektivnan i profesionalan način; ukoliko se u tome nađe i Aleksandar Vučić – nastaju strah i panika... Vučić misli da ljudi treba da veruju njemu, a ne svojim očima. On misli da nijedan dokument, nijedan dokaz nema težinu onoliko koliko ima on. Ozbiljan je to problem za sve građane kada takav čovek bez ikakvog radnog iskustva i sa izrazito autoritarnim karakterom vodi državu."⁹

Nalik Pajtiću, Vučićevu vlast slično vidi i nekadašnji predsednik Srbije i Demokratske stranke Boris Tadić, koji aktuelno vodi Socijaldemokratsku partiju. U intervju datom nedeljniku *Novi magazin*, Tadić insistira na nemoći Vučićevog autoritarnog poretka da inicira i održi opšti društveni napredak: "Problem je preuzimanje apsolutne vlasti u zemlji , jer ako nema kontrole vlasti, nema ni ubrzanog razvoja, a onda dolazimo u situaciju opšteg propadanja. Budući da Vlada vrši strahovit pritisak na medije, nemamo ni medijske kontrole vlasti. Dugo sam u politici i ovako apsurdnu situaciju nikada nismo imali. Šahovski rečeno, mi smo u pat poziciji, ne možemo da se pokrenemo kao društvo i zato je neophodno ojačati opoziciju i otvoriti politički i socijalni dijalog."¹⁰

8 Isto, str. 40

9 Bojan Pajtić, „Nebeske razmere Vučićeve bahatosti“, *Vreme*, br. 1292, str. 11

10 Boris Tadić, „Vlada obmanjuje ljude lažima o napretku“, razgovarala Jelka Jovanović, *Novi magazin*, br. 241, str. 21-22

Sličan komentar o političkom poretku dao je i lider stranke Levica Srbije i nekadašnji visoki funkcioner Demokratske stranke, Borislav Stefanović: "Počeo je da govori dve stvari koje su po definiciji najbliže onome što se naziva diktatura. Poistovećivanje države sa vođom, gde govori 'kada ruše mene, ruše Srbiju'. Drugo je da o svakom problemu koji se javi – progon neistomišljenika, ukidanje emisija – on govori kao o incidentnim situacijama, za koje kaže da će činiti sve da se takve situacije eliminišu da bi se to pojavilo u izveštaju Evropske komisije. To je takođe odlika diktature – da se svaki problem posmatra kao izolovana pojava. To smo imali i kod Tita. Iako mi je on mnogo miliji nego Vučić."¹¹

Poput svojih dojučerašnjih partijskih drugova, Srbiju slično vidi i Dragoljub Mićunović, bivši lider DS i aktuelni predsednik Političkog saveta ove stranke. U intervjuu nedeljniku *Nedeljnik*, on kaže: "Deo Vučićeve politike je obračun sa opozicijom svim sredstvima. I to je prilog nedemokratskom režimu. To što mediji pod njegovom kontrolom sebi dozvoljavaju da napišu o predsedniku najjače opozicione partije – to je nezapamćeno. Ko god da je izabran za predsednika DS-a, naći se pod tom tabloidnom vatrom kako bi razbili opoziciju. Vučić i na tom primeru pokazuje da voli da vlada sam. I to je najveća opasnost za njega."¹²

Vučić nije isključivo negativno opisan kao beskrupulozni diktator koji terorise i medije i opoziciju. Njegov politički profil i političku praksu trebalo bi posmatrati kao izrazito političkantsku. Vučić je, prema mišljenju urednika NSPM Đorđa Vukadinovića, politikant, fatalno opsednut stranačkim životom, opsesivno zainteresovan za medije i vešt u tumačenju rezultata istraživanja javnog mnjenja: "Ljudi generalno, a posebno političari, vrlo često rade drugačije nego što govore. Ali Aleksandar Vučić je i tu, takoreći, apsolutni šampion. Koliko puta ste ga samo čuli da kaže kako ga 'ne zanimaju popularnost, rejtinzi i istraživanja javnog mnjenja', kao i da se on bavi 'važnim državnim stvarima', te da ga 'ne zanima stranačka politika'? A, zapravo, upravo te dve stvari ga najviše, možda čak i jedino istinski zanimaju. Istraživanja javnog mnjenja prati gotovo opsesivno i u njih se – po svoj prilici – dosta solidno razume, i prema njima gotovo dnevno odmerava i usmerava svoje izjave i postupke. Zna on vrlo dobro ko su njegovi glasači i obraća im se sa skoro matematičkom preciznošću."¹³

Dakle, aktuelni premijer Srbije nema ništa državničko, ni reformatorsko, on je puki tehničar moći, koji je u isti mah i vešt komunikološki taktičar i brutalan realpolitičar koji je zarad održanja sopstvene vlasti spreman na svaku vrstu zloupotrebe. Zanimljivo je da pripadnici kritičke elite uviđaju da je Vučićev autokratski način vladanja omogućen nedostacima u razvoju političkih institucija u postpetooktobarskoj Srbiji. Vesna Pešić, jedna od najglasnijih kritičarki Vučićeve vlasti, u intervjuu *Novom magazinu* povodom obeležavanja petnaestogodišnjice petookotobarskih promena, konstatuje da su politički defektne političke institucije omogućile pojavu i konsolidaciju Vučićevog nedemokratskog poretka: "Ali, kad nemate uspostavljen pravi sistem, kad nemate tu kičmu liberalne države, a to je

pravosuđe, nemate ni slobodno tržište, a demokratija polako počinje da lapi, nestaje. Budući da tu kičmu nismo uspostavili, sve demokratske slobode su uništavane, a ja mislim da su danas uništene. Zato se može reći da Srbijom vlada medijski mrak, promalja se tu i tamo neki marginalni list ili portal, ali svi mejnstrim mediji su pod državnom kontrolom."¹⁴

Autokratski nastrojani političar, poput Vučića, lišen je autentične podrške elite. Konflikt Vučića i elite, kao i kadrovska struktura SNS-ove vlasti jedna je od omiljenih tema brojnih kritičara. Tako već citirana glumica Bojana Maljević ističe da Vučić nije pravi politički vođa, već autokrata koji isključivo ima poltrone i mediokritete oko sebe. Kao političar nepostojanih političkih uverenja i vrednosnih orijentacija, a ujedno opsednut vlašću, Vučić prezire jake ličnosti, moralno kredibilne i profesionalno kompetentne: "...da je on tip lidera koji hoće oko sebe slabe ljude da bi mogao njima da vlada. Dobri lideri oko sebe okupljaju jake, najbolje i imaju na kraju rezultate. Iako je to rizično, jer jaki imaju veće ambicije, ali pravi lider zna da je manja šteta od toga što neko ima veliku ambiciju i može da mu parira nego od toga da oko sebe okuplja mediokritete. Autokrata voli da vlada slabima, jer je slab. Zanimljivo je da se neko ko je, navodno, inspirisan Veberom u stvari oslanja na apstraktnu matematiku, a da ne uspe da napravi ama baš nikakav pomak u državnoj administraciji i institucionalnom sistemu."¹⁵

Vučićeva pozicija u odnosu na elitu je specifična. Za razliku od prethodnika, Tadića i Koštunice, i politički uticajnog Čedomira Jovanovića i donekle Đinđića, Vučić nema nikakvu podršku elite. U nedostatku podrške, Vučić, prema pretpostavci Bojane Maljević, ulaže značajan napor da elitu učutka ili moralno i politički devastira posredstvom medija pod svojom kontrolom. Ovu okolnost Bojana Maljević, kao što smo videli, obrazlaže činjenicom da Vučić nema nikakvu političku i vrednosnu orijentaciju, već politiku shvata kao brutalnu igru moći i ciljnu (zlo)upotrebu medija: "Tu se radi o učutkivanju. I o nedostatku ljubavi takozvane intelektualne elite, uprkos poverenju građana od preko 50 odsto. Razumem ja kako se premijer oseća. On je prvi lider koji 'ljubav' te elite nije dobio. Svi su je imali, Milošević, Koštunica, Đinđić i onaj nesretni Tadić. Setite se koliko je i Čedu deo 'intelektualne elite' podržavao. Baš smo navijali za promene, za neki rezultat, pa se nije dogodilo, ali ta je 'ljubav' postojala, podrška i žmurenje na greške – u nadi da će se dogoditi to nešto što svi čekamo od 2000. I sad, jedini koji to nema od svih njih je Vučić. Tomu ne računam. Kapiram da je to bolno. Ali to ne znači, valjda, da premijer treba da proziva ljude, kao Kokana Mladenovića na konferenciji za štampu, ili mene u TV emisiji, ili sutra opet nekog, govoreći kontra onome što nalaže pristojnost. Vučić misli da se uvažavanje stiće omalovažavanjem?! I saradnika i neistomišljenika. To prosto ne biva."¹⁶

Kakve posledice ima otvoreni sukob sa elitom, i koliko se vremenski može izbeći fatalan epilog bilo po vladara, bilo po društvo, ukazuje poznati vajar i univerzitetski profesor Mrđan Bajić: "Premijer bi morao da ima u vidu da svaka vlast koja je bila u otvorenom ratu sa sopstvenim elitama ili brzo propada ili skreće u diktaturu. Ako nema rezultata vlast podgreva glasačko telo neprijateljima i tako kamuflira realne probleme. Ova vlast će morati da pokaže

11 Borislav Stefanović, „Tito je bio diktator ali mi je draži i od Vučića i od Pajtića,” *Nedeljnik*, br. 196, str. 15

12 Dragoljub Mićunović, „Tadić je sebe obožavao. To je uništilo njega, DS i Srbiju,” *Nedeljnik*, br. 196, str. 26

13 Đorđe Vukadinović, „Ko će glasati za njega,” *Vreme*, br. 1293, str. 16

14 Vesna Pešić, „Istrulili bismo bez petog oktobra,” razgovor sa Jelkom Jovanović, *Novi Magazin*, br. 232, str. 19

15 Bojana Maljević, „Vučić ne može da natera elitu da ga voli,” *NIN*, br. 3383, str. 32

16 Isto

rezultate bez ružičastih naočara. Jer od Tita, preko Slobe i Koštunice naovamo, bezrezervna narodna ljubav sve kraće traje. Koliko god mediji peglali. Ritam se ubrzava.”¹⁷

Kao prema nekom prećutnom pravilu, nijedna politička konstelacija moći u Srbiji nije moguća bez određenog vrlo приметnog i značajnog uticaja međunarodnih faktora. Ovo pravilo важи i za sadašnji politički trenutak. Upravo isprepletenost domaćih političkih prilika sa stranim uticajima navodi premijera da pronađe adekvatno predstavljanje svoje politike.

U tom kontekstu, kritički настроjeni mediji лansirali su причу о два лica premijera. Cilj ove političko-medijske teze je da покаже unutrašnju nekonzistentnost premijerove politike i njegovu moralno-psihološku nedoraslost odgovornoj funkciji. Reč je о tome da on sprovodi autoritarну političku praksu u Srbiji, dok se u kontaktima sa strancima, posebno u razgovorima sa западним političarima, понаша racionalno, diplomatski i предусретljivo.

Ovu тезу zastupa novinar *Vremena* Dejan Anastasijević koji пише: “Kod куће se ne libi da подвикне, ne samo на новинаре već bogami i на ministre, а čak i benignu критику доживљава као напад на државу i svoju историјску мисију. U gostима je, пак, smiren i kooperativan, gotovo snishodljiv, а ovaj извештач se, пратећи godinama briselski дијалог о normalizaciji односа Beograda i Приштине, више пута осведочио о neskladu između onoga što je tamo bilo dogovарано i interpretacija nakon повратка кући. Mogуће je да Vučić ову dvostruku ulogu игра svesno, verujući да Srbi razumeju samo viku, pretnje i povremeni šut nogom u kvaku. Ako je tako, onda nema baš povoljno mišljenje о svom narodu.”¹⁸

Slično Anastasijeviću, političku konstelaciju u odnosima Vučića i sveta, види i poznati režiser Slobodan Šijan, koji tvrdи да Vučićeva vladavina podseća u izvesnom smislu i на period vlasti Josipa Broza Tita, koji je imao такође два lica – jedno за unutrašnju i jednu за spoljnu upotrebu: “Na unutrašnjem planu je potpuna kontrola medija, прогон određenih bitnih ljudi koji drugačije misle, а на spoljnjem se prikazujemo као drugačiji i progresivniji, да smo protiv represije, rata, за prava manjina.”¹⁹

„Vučića ruše njegovi rezultati, kadrovi i mediji. On se neprekidno извинјава за greške svojih saradnika: kad opoziciju nazovu petom kolonom u parlamentu, kad ministri ponižavaju новинаре i žene... Vučića ruši sve većа разлика između virtuelne stvarnosti koju nam slikaju on i njegove kolege i stvarnog života u Srbiji.”²⁰ Ovaj citat из intervjuа Nataše Vučković, potpredsednice Demokratske странке i opozicione poslanice u Skupštini Srbije, nagoveštava jedan од pravaca kritike Vučićeve Vlade. Radi se о potenciranju stava да je Vlada predvođena председником SNS-a лишена bilo kakvih vidljivih i proverljivih rezultata. Ovaj momenat kritičkog diskursa je sveobuhvatan, tačnije odnosi se на sve aspekte vladine politike – од međunarodne politike, preko regionalne politike i борбе за uspostavljanje pravnog poretka,

17 Mrđan Bajić, „Primitivizam specijalnog odeljenja vlasti,” razgovor sa Oljom Bečković, *NIN*, br. 3383

18 Dejan Anastasijević, „Dva lica jednog premijera,” *Vreme*, br. 1302, str. 4

19 Slobodan Šijan, „Daviće nas dok Rusima ne kažemo zbogom,” razgovor sa Oljom Bečković, *NIN*, br. 3382, str. 21

20 Nataša Vučković, „Ne strahujemo od Čede i Tadića,” *Nedeljnik*, br. 204, str. 18-19

NIN, 17. 12. 2015.

zaključno sa ekonomskom politikom. Posebno je razvijan i istican stav da premijer Vučić i Vlada Srbije nemaju ozbiljne rezultate u ekonomsko-socijalnoj sferi. Ova okolnost razumljiva je s obzirom na činjenicu da su bazična očekivanja građana od vlasti u najvećoj meri vezana za ovu oblast života. Isto tako, značajan deo obraćanja javnosti aktuelnog premijera odnosi se upravo na socijalno-ekonomske sfere. Ukoliko političko-propagandni diskurs Vučićevih protivnika teži da efikasno deluje, on, prema pretpostavci, mora da insistira na osporavanju dometa u oblasti koja se najviše tiče svakodnevnog života najvećeg broja građana i građanki Srbije.

Da nema rezultata u radu Vučićevog kabineta naglašeno nastoji da pokaže i dokaže novinarka *NIN*-a Vera Didanović. U tekstu „Visok rejting na prazan stomak“, ona tvrdi da je najviši uspeh vlasti održanje visokog stepena popularnosti, koja gotovo ništa nije učinila za poboljšanje uslova života građana Srbije: „Najveći uspeh vlasti – održavanje visokog rejtinga, uprkos rezultatima koji se kreću u rasponu od skromnog do katastrofalnog – u velikoj meri omogućen katastrofalnim stanjem u društvu i niskim nivoom javne svesti i javnih debata, uz manjak informacija i višak dezinformacija, spinovanja i bezočne propagande. Mada smo, ruku na srce, čak i u takvim uslovima uspeli da saznamo svašta, od peripetija premijerovog brata sa ličnom kartom, preko čudnih načina dobijanja diploma ljudi iz vlasti, nedopustive količine diletantizma, ako ne i nečeg drugog u slučaju slanja spasilačkog helikoptera u čijem je poduhvatu stradalo šest odraslih i jedna beba, novih detalja u staroj ‘aferi Banana’ sa Ivicom Dačićem u ključnoj ulozi ...“²¹

Vlada Srbije pod rukovodstvom Aleksandra Vučića jasno se opredelila za izgradnju tržišne privrede. Favorizacija privatnog sektora (podsticanje preduzetništva, stranih i domaćih investicija), stvaranje povoljnog poslovnog okruženja, razvoj pravne države kao osnove jasno određenih i predvidivih odnosa u ekonomskoj sferi, borba protiv sive ekonomije i efikasnost u naplati poreza i doprinosa, zaključno sa racionalizacijom javnog sektora i državne administracije (ideja o jeftinoj državi) ključni su ekonomski stavovi Vučićevog kabineta. Okret ka dinamičnoj tržišnoj privredi trebalo bi da bude ključ ka povećanju stope ekonomskog rasta. Konture podizanja BDP već su vidljive u 2015. godini, dok je napredak Srbije na različitim svetskim listama koje mere kvalitet poslovne klime u zemlji, odnosno indikator uspešne ekonomske politike, evidentan. Ovih nekoliko rečenica opisuju zvaničnu verziju ekonomske politike Vlade Srbije. Ekonomsko opredeljenje i praksa Vlade Srbije osporavaju se na različite načine i to veoma konkretno i dinamično, iz nedelje u nedelju. Metodologija ovih osporavanja podrazumeva sadejstvo dva momenta. Upotreba statističkih podataka i autorskih intuicija bremenitih negativnim predrasudama o postojećoj Vladi čini okosnicu novinarsko-analičkog pristupa ovoj temi.

Negativna slika o Vladi Srbije u ekonomskom smislu kreira se njenom antagonizacijom sa potencijalnim investitorima iz inostranstva. Slučaj izgradnje vetroparkova jedan je od primera navodno propuštene prilike da Srbija uz značajan kapital iz inostranstva pokrene jednu od energetske industrije. Ovu temu obradio je Miša Brkić, novinar nedeljnika *Novi magazin*,

koji povodom navedene teme vetroparkova piše sledeće: „Postoji veliki prostor sa dobrim uslovima i povoljnim vetrovima za izgradnju vetroparkova (Johanes Sander). Milijardu evra investicija u vetroparkove u Srbiji čeka na granicama jer finansijeri misle da im ugovor o otkupu struje ne obezbeđuje sigurnost (Jirgen Velšof). Ulagačima, preduzećima i industriji poručujem – ulažite u čistu energiju, ona je ovde i nastavlja da raste (Migel Arias Kanjete). Želimo da investiramo milijardu evra, ali potrebno nam je stabilno poslovno okruženje i jasan zakonski okvir (Gaetano Masara). Što kasnije dođu, to za nas bolje (Aleksandar Vučić). Strategija samo služi očuvanju jednog monopola i pretvaranju njegovog interesa u nacionalni (CEKOR).“²²

Zanimljivo je primetiti da Brkić tvrdi da Vlada ne samo da ne uvažava potrebe kapitala koji hoće da uđe u zemlju, već i da krši propise EU u ovoj oblasti. Takođe je zanimljivo da Brkić favorizuje interese kapitala u odnosu na interese države i stanovništva, kao i da regulativu EU, koja važi u ekonomski razvijenijim državama, smatra najboljim mogućim rešenjem za Srbiju. Iz ovih polaznih pretpostavki, indirektno ali neopozivo, otvara se prostor za političku stigmatizaciju vlasti. Vlada Srbije predstavljena je kao anti-evropska, što je u koliziji sa njenih opredeljenjem da ide u EU. Istovremeno, Vlada se shvata kao antitržišna orijentisana budući da nije dovoljno adaptibilna na zahteve ulagača.

Jedna od manifestacija nedelotvornosti u radu državnih institucija u ekonomskom smislu je nedovoljno efikasna naplata poreza. Ovaj nedostatak vidljiv je u činjenici da je u takozvanoj „sivoj zoni“ (zona poslovanja u kojoj izostaje izmirenje duga prema državi) završilo ni manje ni više nego 45 milijardi dinara. Izostanak pune naplate poreza, tačnije tolerancija države za „sivu ekonomiju“ onemogućava društveni razvoj, odnosno onemogućava investiranje u oblasti od javnog značaja, kao što su školstvo, zdravstvo ili infrastruktura. Da bi plastično ilustrirao ovaj defekt u funkcionisanju institucija, Brkić polazi od uobičajenog marketinškog trika koji funkcioniše po principu „šta bi bilo kad bi bilo“. Ova kvazi zdravorazumska, a u osnovi maliciozno infantilna postavka, preračunava moguću društvenu dobit iz stvarno nenaplaćenih poreza. U svetlu ovog retoričkog manevra Brkić piše: „Šta bi država mogla da uradi sa, recimo, 45 milijardi dinara? Da naredne godine sve građane oslobodi poreza na dohodak. Da pokrije sve kapitalne izdatke planirane u budžetu za iduću godinu. Da pokrije godišnje troškove dečje zaštite. Da isplati sve subvencije poljoprivredi i da finansira invalidsko-boračku zaštitu. Da obezbedi godišnji budžet za tri ministarstva – građevinarstva, zdravlja i kulture.“²³ Ovaj tekst treba shvatiti kao političko-ekonomsku kontra-tezu stavu Ministarstva finansija koje je krajem 2015. godine objavilo izveštaj o povoljnijim bilansima u naplati poreza nego što je to bio slučaj 2014. godine.

Logiku relativizacije ekonomsko-socijalnih uspeha Vlade Srbije Miša Brkić će proširiti nizom tekstova koji su se pojavili krajem 2015. godine. Upečatljiv primer upotrebe istraživačkih nalaza u cilju afirmacije negativnog stava prema Vladinoj politici može se videti u analizi ekonomskog ambijenta u 2015. godini. Anketu koju su među privrednicima sprovedi USAID i Privredna Komora Srbije, Brkić je u tekstu „Rasklimatani biznis“ upotrebio u cilju pobijanja registrovanih pozitivnih pomaka primera na *Doing* listi Svetske Banke za 2015. godinu.

22 Miša Brkić, „Spas ili propast“, *Novi magazin*, br. 234, str. 14

23 Miša Brkić, „Država još nemoćna“, *Novi magazin*, br. 243, str. 26

21 Vera Didanović, „Visok rejting na prazan stomak“, *NIN*, br. 3381, str. 24

Analizirajući navođeno istraživanje, Brkić tvrdi: „Dobra slika, loša prilika. U nameri da privuče što više investitora i obezbedi što više novih radnih mesta, premijer Aleksandar Vučić često predstavlja Srbiju kao idealno mesto za poslovanje i regionalnog lidera po poslovnom ambijentu. Makroekonomska stabilnost i fiskalna konsolidacija najčešći su Vladini ‘magneti’ za privlačenje stranih kompanija. Ispod te dobro spakovane marketinške slike nije baš sve tako idealno kako se kaže u ‘reklami’, ili što bi narodna poslovice rekla ‘ispod mire trista vire’. Na neke od krupnih nedostataka dobronamerno ukazuju relevantne domaće i međunarodne finansijske, konsultantske i političke institucije i biznis asocijacije. Suština tih primedbi i sugestija je da ‘nije sve’ u inflaciji i smanjenju deficita. Mnogo više je u stabilnim i nezavisnim institucijama, zaštiti ugovora, zdravim finansijskim ustanovama, nezavisnom pravosuđu, slobodi medija... Sve to čini poslovni ambijent prijatnijim za biznis i profit. Svaka takva sugestija, anketa ili analiza morala bi da bude dobrodošla svakoj Vladi, pa i ovoj, ako iskreno želi i namerava da od Srbije napravi dobro mesto za posao i život. Postoji raskorak između pohvala poslovnom ambijentu koje daju biznismeni i rezultata koje postižu njihove firme. Povoljne ‘klimatske promene’ nisu pomogle privrednicima da troše manje vremena i novca na rešavanje regulatornih pitanja. Parafiskalni nameti imaju ‘efekat CO2’.”²⁴

Upotreba statističkih parametara prisutnih u istraživanjima poslovnog ambijenta u zemlji tema je i teksta Mijata Lakićevića „Slaba dvojka”. Reč je o prikazu istraživanja koje je objavila Fondacija Fridrih Nauman i koje nosi naziv „Barometar slobode”. Studija se bavi pitanjima političkih i ekonomskih sloboda u različitim zemljama Evrope i sveta. Radi se o sintetičkom prikazu istraživanja različitih oblasti politike i ekonomije, kao i pravnih sistema u cilju vrednovanja stepena slobode u ekonomiji i privredi. Prema nalazu ovog istraživanja, Srbija stoji prilično loše u domenu ekonomskih sloboda, posebno u segmentu koji se tiče uvođenja i implementacije vladavine prava. Ovaj institucionalni nedostatak primarno je odgovornost države, tačnije elite na vlasti, te se shodno tome ta okolnost potencira ne bi li formirao negativan vrednosni sud u svesti čitaoca. Postavljanje bremena odgovornosti aktuelnoj nomenklaturi jezgrovito se vidi u antrfileu teksta gde stoji: „Srbija je najgora u regionu i to upravo tamo gde država ima ključnu ulogu – u oblasti vladavine prava”.

Istovremeno, trebalo bi primetiti da se u tekstu eksplicitno ne ukazuje da Srbija ima čak i bolji indeks političkih sloboda od mnogih zemalja u regionu. Zanimljivo je da ovaj nalaz očigledno je namerno, jer se indirektno, a opet nedvosmisleno želi očuvati slika o vlasti SNS-a kao vlasti koja je sporna sa stanovišta usvajanja osnovnih principa i praksi liberalne demokratije zapadnoevropskog tipa. Iako nije vodeća ni po jednom parametru, Srbija je ispred Albanije, BiH, Crne Gore i Makedonije po pitanju slobode izbora, dok je po pitanju medijskih sloboda Srbija iznad Albanije, BiH, Rumunije i Makedonije.

Kontekstualna fragmentarizacija kao načelo čitanja izveštaja, zanemarivanje njegove celovitosti i potpune kontekstualizacije, sprovodi se sa ciljem da se dokaže unapred negativna

24 Miša Brkić, „Rasklimatani biznis,” *Novi magazin*, br. 241, str. 10

ocena o Srbiji kao zemlji niskog nivoa slobode u političkom i ekonomskom smislu. Veoma sličan misaoni obrazac primenjen je u tumačenju brojki koje opisuju stopu privrednog rasta u Srbiji.

Već pomenuti Mijat Lakićević u tekstu „Apatija u Beogradu”, zahvaljujući direktnom i krajnje dekontekstualizovanom pristupu, tvrdi da Srbija strašno zaostaje za regionom u pogledu stope rasta: “Srbija je do krize 2008. godine imala privredni rast brži od proseka zemalja centralno-istočne Evrope, kao i od proseka Balkana; posle 2008, međutim, ima sporiji rast, tako da još uvek nije dostigla nivo privredne aktivnosti iz te, prelomne, godine. Ove godine CIE zemlje će imati prosečan rast od 2,7 odsto, Balkan 2,4 odsto, a Srbija 0,8 odsto. Za iduću godinu procenjuje se da će centralno-istočna Evropa i Balkan ostvariti prosečan rast od oko 2,5 odsto. Prognoza za Srbiju kaže – 1,7 odsto. To znači da Srbija – zaostaje. A to znači da je u ozbiljnoj krizi. A u najvećoj krizi je izgleda razumevanje situacije u kojoj se nalazimo.”²⁵

Posebne okolnosti sa kojima se Srbija suočila zbog poplava 2014. godine, kao i okolnost da je MMF predviđao niže stope rasta od ostvarenih, iako važne, nisu uzete u obzir u formulisanju zaključka teksta već je izvršeno samo direktno poređenje brojki. Izostanak svesti o dve relevantne okolnosti za procenu rasta privrede sugerise jednostranost Lakićevićevog teksta. Štaviše, jednostranost i namerno prenebravanje činjenica oduvek je bila jedan od najsugestivnijih znakova da je rukopis nekog autora u službi političke propagande.

Još jedno značajno moralno-ekonomsko opredeljenje Vlade, da posao treba da dobijaju oni koji ga mogu zaslužiti znanjem, veštinom i rezultatima na radnom mestu, ozbiljno je preispitano uvidom u komparativnu studiju koja se bavi profesionalnim preferencama stanovništva. Cilj ovog istraživanja i njegovog tumačenja nije samo da ponudi prikaz stanja društva po važnom društveno-ekonomskom pitanju, već i da pokaže neuspeh Vlade u promociji morala primerenog tržišnim uslovima privređivanja. Naime, u sklopu stvaranja bolje poslovne klime za razvoj ekonomije, afirmiše se stav da treba izbegavati sistem političkih ili pak rodbinskih, odnosno zavičajnih protekcija. Međutim, ova namera nalazi se u koliziji sa stvarnim stanjem stvari. Ova u osnovi pozitivna moralno-ekonomska tendencija poništena je antimeritokratikom praksom prilikom dodele radnih mesta. „Nezaposleni u Srbiji, BiH i Hrvatskoj preferiraju državu kao poželjnog poslodavca kod kojeg bi se zaposlili preko ‘veze’. U Srbiji bi samo jedan od 10 nezaposlenih radio kod privatnika. Naknada za putne troškove važniji je motiv na poslu od edukacije.”²⁶

Pozitivna slika o ekonomskim prilikama, tačnije o pomacima u rešavanju ekonomske krize, izostala je iz pera kolumnista. Shodno tome, bilo kakve dobre vesti o ekonomiji dolaze gotovo isključivo od domaćih aktera u javnom životu, ministara u Vladi; po koja pozitivna reč mogla se bez ikakvog zazora prema sadašnjoj vlasti čuti i od strane ambasadora. Govoreći za nedeljnik *Novi magazin*, ministar finansija u Vladi Srbije Dušan Vujović ukazao je na pozitivne trendove u javnim finansijama, potencirajući smanjenje deficita i početak pada javnog duga: “Moram da kažem da je MMF zadovoljan jer smo na svim poljima ostvarili, a na najvećem

25 Mijat Lakićević, „Apatija u Beogradu,” *Novi magazin*, br. 242, str. 7

26 Miša Brkić, „Svi bi preko veze u državnu službu,” *Novi magazin*, br. 242, str. 27

broju i premašili ono što smo planirali: i u deficitu centralne države i u deficitu opšte države i u spoljnotrgovinskoj razmeni, odnosno tekućem bilansu i inflaciji koja je iznosila svega 1.4 odsto i ekonomskom rastu koji se projektuje na 0.75 odsto ove i 1.75 odsto naredne godine ... U monetarnoj i fiskalnoj sferi imamo rezultate koji su višestruko bolji od onoga što smo planirali. Posle deset meseci deficit centralnog budžeta iznosio je svega 38.7 milijardi dinara. To je gotovo pet puta bolje nego što je planirano, jer dogovoren je, da podsetim, deficit od 191 milijardu. Kako je do toga došlo? Ostvarili smo sve elemente prihoda bolje nego što smo planirali, ostvarili smo sve elemente rashoda niže od onoga što smo planirali. Samo u jednom delu nismo ponosni, a to je da smo ostvarili manju realizaciju investicija koje se finansiraju iz budžeta. Zbog čega? Zbog toga što sporije ide i planiranje i izvršavanje građevinskih radova, ali i zbog zakonskih i administrativnih ograničenja. Ponekad je jako teško rešiti pitanje eksproprijacije zemljišta, obezbeđivanje svih potrebnih dozvola.

Druga oblast u kojoj smo postigli jako dobar rezultat jeste monetarna stabilnost. U sred fiskalne konsolidacije mi smo ostvarili inflaciju od svega 1.4 odsto što je nezabeleženo. Imamo poboljšanje tekućeg bilansa plaćanja koji se u celosti finansira kvalitetnim sredstvima iz direktnih investicija. Znači imamo porast stranih direktnih investicija .

Konačno, imamo ubrzavanje ekonomskog rasta. Krenuli smo sa projekcijama od -1, pa su one revidirane na - 0.5, a onda smo, u sred konsolidacije, koja je inače recesioni instrument, podigli stopu rasta na pozitivnih 0.5 odsto, a sada već i Fond govori o 0.75 odsto, dok mi očekujemo da će do kraja godine biti jedan odsto. Preokrenuti rast, u nekoliko koraka, sa minus jedan na plus jedan govori da reforme hvataju tlo pod sobom i da nema proklizavanja...²⁷

Vujović će dalje navesti da postoji trend koji sugeriše da će se zaduživanje zemlje vrlo brzo zaustaviti, odnosno da će Srbija postati čvrsta i finansijski stabilna zemlja. Za to u ovom trenutku postoje neke jasne naznake: "Evo, 31. 10. 2015. godine dug je bio skoro 74 odsto bruto domaćeg proizvoda. Strukturu našeg duga čini 9.7 milijardi evra, 8.8 milijardi dolara i 650 milijardi dinara. Nama se u toku cele ove godine dug u dolarima povećao za 200 miliona, a u evrima za 100 miliona. Iskazano u evrima dug se povećao za milijardu i po. Zašto? Zbog kursnih razlika. To se najbolje vidi ako pogledamo dug izražen u dolarima koji je pao sa 27.7 na 26.7 milijardi. Prema tome, kad ljudi govore o dugu treba da izaberu neku pouzdaniju meru. Pouzdanija mera je da se gleda šta se suštinski dešava sa promenom duga. Mi smo u preteklih 10 meseci za 600 miliona evra smanjili očekivani deficit a time i potrebu za eksternim finansiranjem. Za mene je to mnogo bolji pokazatelj. Drugo, kamatne stope po kojima se Srbija zadužuje su sve manje poslednjih nekoliko godina zbog boljeg rejtinga zemlje. To su pozitivni efekti fiskalne konsolidacije."²⁸

O radu Vlade Srbije govorio je u pozitivnom tonu i ambasador Norveške Arne Sanes Bjornstad. U tekstu pod nazivom „U Srbiji se lakše radi nego ranije“, ovaj diplomata konstatuje napredak u pogledu poslovne prakse. Govoreći o poslovanju kompanija iz svoje zemlje, nor-

27 Dušan Vujović, „Važno je da ljudi poveruju u uspeh,“ razgovor sa Mijatom Lakićevićem, *Novi Magazin*, br. 237, str. 8-28 Isto, str. 21-22

veški ambasador konstatuje sledeće: "Uglavnom su veoma zadovoljni i kažu da su srećni zbog progressa koji im je ovde olakšao posao. *Telenor*, na primer, ima neke probleme u drugim zemljama, ali ovde sve ide glatko. Inače, lakše se dolazi do dozvola, zakonski okvir za poslovanje je znatno predvidljiviji, tako da je čitava situacija takva da se lakše radi nego ranije. Želim da naglasim da norveške kompanije smatraju da je Srbija zemlja u kojoj se lakše radi nego u ostalim u regionu."²⁹

U periodu od oktobra do decembra 2015, konstruisanje negativnog imidža Aleksandra Vučića i Vlade Srbije ostvareno je posredstvom medijskog napada na njegove najbliže saradnike, koji su i u bliskim prijateljskim odnosima sa njim. U središtu medijske pažnje kao glavne „mete“ novinarske kritike bili su direktor JP Elekromreža Srbije Nikola Petrović i gradonačelnik Beograda Siniša Mali. Kampanje protiv njih bile su strogo personifikovane i sračunate na to da se izazove ekstremno negativni efekat kod čitalaca.

Dvojica bliskih saradnika premijera Vučića bili su pod posebnom lupom opozicionog nedeljnika *Vreme*. Obojici su dodeljene naslovne strane sa aluzivnim potpisom fotografije. *Vreme* od 15. 10. 2015. na naslovnoj strani objavljuje sliku Nikole Petrovića, sa naslovom: „Čovek o kome se govori: Od kuma poligraf“. Tekst detaljno prikazuje Petrovićeve biografiju, poslovnu karijeru, prijateljske, tačnije kumovske odnose sa premijerom Vučićem, uz osvrt na njegov sadašnji status u vrhu vlasti. I gradonačelnik Beograda Siniša Mali dobio je zavidnu pažnju ovog beogradskog nedeljnika. Razume se, ne zbog onoga što je učinio ili namerava da učini na visokoj državnoj funkciji, već zbog navodnog vlasništva njegove ošor kompanije nad kompleksom od 24 apartmana na bugarskoj rivijeri. Naslovna strana sa slikom Siniše Malog nosi naslov: "Poslovi gradonačelnika Beograda: Mali mi je ovaj grad". Aluzija je jasna. Navodna gradonačelnikova pohlepa koja ide uporedo sa njegovom menadžerskom karijerom pokazuje da je na funkciji isključivo zbog materijalnog interesa. Istovremeno, aluzija se indirektno poklapa sa detaljima biografije prvog čoveka prestonice, koji je jedan period života proveo studirajući i radeći u inostranstvu. Nakon detaljnog izlaganja pojedinosti iz života i radne biografije Siniše Malog, autor teksta postavlja sugestivno pitanje o materijalnoj vrednosti imovine gradonačelnika i njegovih zvaničnih prihoda. Tako *Vreme* navodi: "Afera sa 24 stana Siniše Malog još jedna je u nizu koje isplivavaju u mandatu Vučićeve Vlade i pokazuju da su ljudi iz njegovog najbližeg okruženja potencijalno upleteni u velike korupcionaške poslove."³⁰

Odnos politike i biznisa glavna je tema kampanje protiv ove dvojice važnih ljudi u vlasti. Razume se, cilj kampanje je da se pokaže da povlašćeni položaj ove dvojice aktuelnih moćnika isključivo zavisi od bliskih odnosa sa prvim čovekom srpske politike. Politički provokativna i medijski otrovna aluzija podrazumeva i ponegde nastoji da direktno pokaže da je u sistemu lične vlasti Aleksandra Vučića njemu bliskim prijateljima sve dozvoljeno. Izreka španskog diktatora Franka „Za prijatelje sve, a za druge zakon!“, figurira kao prećutna pretpostavka ovog novinarskog, ali i političkog poduhvata.

29 Arne Sanes Bjornstad, „U Srbiji se lakše radi nego ranije,“ razgovor sa Julijanom Mojsilović, *Novi Magazin*, br. 238

30 Slobodan Georgiev, "Mali mi je ovaj grad", *Vreme*, br. 1294, str. 6

Mnogobrojni znani i neznani autori u dnevnim novinama i nedeljnicima, nastojali su, bilo direktno bilo indirektno, da pokažu i dokažu navodno sumnjive poslove ove dvojice istaknutih ljudi u sadašnjoj političkoj garnituri. Nikola Petrović je u žižu javnosti dospao posredstvom afere „Prisluškivanje“. Optužen je od strane lidera Demokratske stranke Bojana Pajtića da je kao direktor JP Elektromreža Srbije stopirao izdavanje dozvole i indirektno tražio novac od američkog investitora za ulaganje u izgradnju vetroparkova u Vojvodini. Pajtićeve navode Petrović je oštro demantovao, negirajući bilo kakvu povezanost sa slučajem navodne korupcije. Aktuelna vlast predložila je Petroviću i Pajtiću da se pojave pred poligrafom ne bi li se utvrdilo da li su optužbe lidera najveće opozicione stranke tačne. Petrović se na ispitivanju pojavio, dok Pajtić nije. Lider demokrata nije propustio da od čitavog slučaja napravi političko-medijski performans. Paradoksalno je da je najznačajniji deo Pajtićevog intervjua onaj u kome negira saznanje da poseduje materijalne dokaze da je direktor JP Elektromreža Srbije tražio novac od budućeg investitora: „Nemam nikakve materijalne dokaze da je neko njemu dao nekakav novac i otuda su inicijative da idemo na poligraf besmislene...“³¹ Zanimljiv, a ujedno i apsurdan stav je da nedostatak dokaza za korupciju čelnog čoveka JP Elektromreža vodi do zaključka da je poligrafsko ispitivanje besmisleno. Biće da se lideru DS i aktuelnom premijeru AP Vojvodine ne bi dopao nalaz poligrafa, te je shodno tome odlučio da ga proglasi nerelevantnim instrumentom za utvrđivanje istinitosti nečijih stavova u postupku.

Serijal o premijerovim saradnicima u vršenju vlasti završava se tekstom Slobodana Georgieva „Svi premijerovi ljudi“ u nedeljniku *Vreme* od 10. 12. 2015. Osim aluzije na naslov filma Alena Pakule „Svi predsednikovi ljudi“ koji je prikazao aferu „Votergejt“, tekst ne donosi nikakva nova saznanja o bliskim saradnicima Aleksandra Vučića, osim što aluzija „Votergejt“ rečito govori da zbog moralnih nepodopština svojih saradnika Vučić treba da podnese ostavku poput Niksona, koji je to učinio nakon što je Vrhovni Sud SAD potvrdio novinarsko otkriće da su pripadnici tajne policije prisluškivali izborni štab u tom trenutku opozicione Demokratske partije.

Iako je *Vreme* posvetilo značajnu pažnju analizi biografija Siniše Malog i Nikole Petrovića, nije bilo njihove mogućnosti da odgovore na aluzivno-provokativne tekstove koji se iz nedelje u nedelju objavljuju u ovom beogradskom nedeljniku. Glas Malog i Petrovića čuo se u nedeljniku *Nedeljnik*. U intervjuu „Ne volim politiku, ne bavim se politikom“, Petrović je priznao bliskost, tačnije prijateljstvo sa premijerom Aleksandrom Vučićem, uspešnu karijeru poslovnog čoveka, članstvo u SNS-u, ali je istovremeno odlučno odbacio optužbe za korupciju. Načelno je potvrdio da je više usmeren ka biznisu, nego politici. Isto tako, gradonačelnik Siniša Mali kritičarima iz redova opozicije i medija odgovorio je intervjuom u nedeljniku *Nedeljnik* pod naslovom „Cela Srbija bi imala koristi da je Pajtić izgradio ‘Novi Sad na vodi’, a Živković ‘Niš na vodi’“. Mali je odlučno istakao nestranački karakter projekta „Beograd na vodi“, istovremeno se obraćajući kritičarima. Ova poruka je jasna. Siniša Mali brani svoju zamisao o „Beogradu na vodi“, aludirajući na mesto stanovanja dvojice opozicionih političara (Pajtić i Živković) koji slove za njegove najveće kritičare. Optužbe protiv Petrovića i Malog nisu nikad dokazane, stvorene su afere bez epiloga, a javna scena dodatno je zatrovana pojačanim negativnim nabojem koji je prepun optužbi i kontraoptužbi.

31 Bojan Pajtić, „Nebeske razmere Vučićeve bahatosti“, *Vreme*, br. 1292

Političko-medijski udar na Vladu i premijera posredstvom priča o „mutnim“ poslovima njegovih stranačkih kolega sračunat je sa ciljem da sruši Vučićev imidž beskompromisnog borca protiv korupcije, kao i da se običan građanin, izmoren teškim životom, sukobi sa otuđenom i u privilegijama ogrezlom političkom klasom. Konstruisanje negativnog imidža vlasti uključivalo je i osvrt na afere, famozni slučaj „državni udar“, koji obuhvata i međusobne sukobe medija i sukob određenih medija sa vlašću poput incidenta ministra odbrane Bratislava Gašića, potom političko-medijski spor oko izjave predsednika SANU Vladimira Kostića o Kosovu, polemiku vlasti sa zaštitnikom građana Sašom Jankovićem, ali i niz drugih osvrta na ekonomsku politiku, poput usvajanja budžeta, kao i probleme sa preduzećima u restrukturiranju.

Za razliku od prethodnih perioda kada je kritika bila više načelnog karaktera i nosila neretko praktični naboj, tačnije podsticala na angažovanje u javno-političkom polju, kritika u periodu od oktobra do decembra 2015. dobija konkretno razvijen smisao, postaje politički i moralistički intenzivnija i počinje da obuhvata gotovo sve iz političkog medijskog i ekonomskog života.

Slika opozicije – bez moralnog kredibiliteta, politički spornog demokratskog legitimiteta, iznutra podeljena, bremenita neuspehom iz bliže prošlosti

Za razliku od aktuelne vlasti koja je značajno prisutna u novinarskim kolumnama u dnevnim novinama i nedeljnicima, opozicija je mnogo manje predmet bavljenja novinarskih krugova, posebno onih koji svoj profesionalni angažman ostvaruju u nedeljnim novinama. Razloga za takav status opozicije je mnogo. Čini se da su među njima dva najvažnija. Prvo, uticaj opozicije na dinamiku ishoda političkih procesa u zemlji je mali. Vlast ima ubedljivu većinu u Skupštini i javnom mnjenju. Drugo, najveći broj, odnosno gotovo svi nedeljnici su u određenom smislu kritički orijentisani prema vlasti. Njihova tematska orijentacija takva je da se opozicija u komentarima i uredničkim kolumnama manje-više svodi na nekoliko opisnih, mahom kritičkih opaski.

U isti mah, orijentacija na kritiku vlasti sama po sebi utiče da se malo prostora posvećuje kritičkoj analizi perioda u kome je opozicija bila na pozicijama vlasti. Konstrukcija negativnog imidža opozicije predstavlja spoj vrednosne ocene njenih aktivnosti i analiza okolnosti koje bi otvorile doglednu perspektivu da se opozicija uspostavi kao politički akter koji može biti koliko-toliko ravnopravni partner u ovom trenutku izrazito dominantnoj vladajućoj koaliciji.

Slično opštoj slici ili imidžu vlasti, i imidž opozicije dominantno je negativan. Posebnu ulogu u pridavanju negativne vrednosne komponente opozicionim strankama ima list *Informerski*, kako u odnosu na tekstove koji se pojavljuju u dnevnom izdanju, tako i na uredničke kolumne Dragana J. Vučićevića. Vučićevićeve kolumne problematizuju aktere na opozicionoj sceni u moralno-političkom smislu, kao što kritički tretiraju i opozicione medije i nevladine organizacije, uz gotovo nezaobilaznu refleksiju na period vlasti petooktobarskih pobednika. Osnovne teze ovih tekstova mogle bi se sažeti u sledeća tri uzajamno povezana momenta koji čine

pristup ovog autora: 1) sadašnja opozicija nema moralni kredibilitet (zbog visoko korumpirane političke klase koja je čini) i politički kapacitet da predvodi državu zbog neuspeha tranzicije u Srbiji; 2) u opoziciono nastrojenim medijima, a to je većina među štampanim medijima, aktuelna Vlada se napada bez ozbiljnog racionalnog obrazloženja i sa jednim jedinim ciljem da se što pre obori; 3) u medijima koji su podrška aktuelnoj opoziciji postoji nesumnjiva diskriminacija svih koji nisu direktni protivnici Vučićeve vlasti.

Vučićevićeva kritika srpske opozicione scene podjednako je usmerena ka opoziciji kao činiocu političkog života, ali i medijima koji su izrazito kritični prema vlasti. Njegova kritika je uvek po principu *ad hominem*, strogo personalizovana, kako bi bila ubedljivija. Zato se stigmatizuje određena ličnost, podvlači se njen moralno-psihološki profil koji tu osobu čini nedostojnom bilo kakve funkcije u javnom životu.

Pisanje glavnog i odgovornog urednika *Informer* relevantno je za razumevanje medijsko-političke scene u Srbiji iz tri međusobno povezana razloga. Najpre, stil pisanja i sadržina poruka iz njegovih tekstova takva je da održava interes za politiku kod niže obrazovanih slojeva koji uglavnom kupuju i čitaju tabloide i koji predstavljaju veoma lojalne birače u izbornom procesu. Drugo, *Informer* je za sadašnju vladu bitan jer se iz nedelje u nedelju, iz dana u dan bavi preispitivanjem negativnih stavova i medijsko-političkih slika koje o njoj stvaraju i kontinuirano reprodukuju kritički nastrojeni mediji. I najzad, *Informer* je lider u oblasti dnevne štampe u stvaranju vrednosno negativnog imidža sadašnje opozicije kao političkog aktera.

U periodu od oktobra do decembra Vučićević se, pored aktera u političkom životu, bavio i analizom medijske scene uz negativne vrednosne stavove u odnosu na uređivačku politiku RTS-a i tabloida *Kurir*. Takođe, veoma aktivno je širio anti-evropski sentiment u javnom životu, potkopavao ionako krhke temelje regionalnih odnosa, i posebno afirmisao podršku Rusiji i njenom političkom lideru Vladimiru Putinu.

Upravo ovakvo političko-vrednosno opredeljenje Dragana J. Vučićevića ne dopušta da se u potpunosti poistoveti sa politikom aktuelne Vlade Srbije, budući da ona sebe vidi kao aktivnog činioca u procesu evropskih integracija i zagovornika regionalnog mira i političke stabilnosti. Ipak, stav prema političkim protivnicima vlasti otvoreno je kritički u već poznatom jeziku koji teži da moralno stigmatizuje protivnika, već i samim njegovim opisom, dok zaključak, odnosno vrednosni stav logički nužno sledi iz jezgrovitog opisa začinjenog neretko i ponekom psovkom.

Klasični primeri anti-opozicione političke poruke u Vučićevićevoj optici su tekstovi „Vučiću, bahato“ i „Gašić – najbolji dokaz rasizma“. Ovi tekstovi na najbolji način podvlače nedostatak političko-moralnog kredibiliteta opozicije i pristrasnost jednog dela medija prema političkim akterima, posebno vlasti. Svojim oštrim stilom pisanja Vučićević podstiče indignaciju i bes kod čitaoca, stvarajući kontinuiranu negativnu tenziju kod svojih čitalaca čiji socio-demografski i vrednosni profil u najvećoj meri odgovara biračima vlasti, najviše SNS-a.

U tekstu „Vučiću, bahato“, Vučićević analizira intervju predsednika DS datom nedeljniku *Vre-*

me u kome se iznose sumnje na račun koruptivnih poslova direktora EMS Nikole Petrovića i politička situacija u zemlji: „Doktor Bojan Brioni Pajtić sa visine vrhovnog, neupitnog moralno-političkog autoriteta dokazuje tezu po kojoj u Srbiji nema, nikada nije bilo i nikada biti neće gore i bahatije vlasti od ove Vučićeve. Pajtić, neometan od žutog Kalember-Švarma, Vučićevu ‘nebesku bahatost’ dokazuje čak i činjenicom da će ovaj strašni bahati tiranin uskoro verovatno raspisati vanredne parlamentarne izbore! ‘Vučić beži u izbore jer može da računa na jedan značajan deo biračkog tela’, reče mrtav ‘ladan Goli Bojan, koji evo već godinama grčevito ne pušta fotelju pokrajinskog premijera iako iza sebe ima jedva šest, sedam odsto birača.“³²

Iz navedenog citata jasno je koje motive u koncipiranju svoje političke poruke šalje urednik *Informer* - „Goli Bojan“, asocira na fotografiju Bojana Pajtića i njegove porodice sa letovanja na Brionima tokom leta 2015. (čitalac se podseća da je lider DS bio na hrvatskoj rivijeri u vreme proslave „Oluje“ i Dana državnosti Hrvatske; inicira se odijum kod čitalaca u odnosu na aktera o kome se govori), „grčevito ne pušta fotelju pokrajinskog premijera“ (otvorena politička aluzija na Pajtićev status pokrajinskog premijera; nastoji da pokaže da je za Pajtića vlast sama po sebi najviši politički cilj i vrednost) i „iako iza sebe ima jedva šest, sedam posto podrške“ (dokaz teze o vlastodržačkom karakteru Pajtićeve vlasti, odnosno deficitu demokratskog legitimiteta za obavljanje javne funkcije).

Nakon moralno-političke stigmatizacije lidera DS-a, Vučićević poziva premijera Srbije da raspíše izbore ne bi li se ponovo građani izjasnili o tome ko ima njihovo poverenje i kome pripada pravo da donosi odluke i sprovodi ih u delo. Istovremeno, demokratska legitimacija novog (starog) vlasti omogućila bi da postavi pitanje koruptivnih radnji pokrajinske vlasti. Paralelno sa ispitivanjem prestupa išao bi i proces demontaže državnog aparata koji je formiran tokom vlasti Demokratske stranke i njenih koalicionih partnera: „Hoću da danas i ovde pozovem premijera Vučića da Pajtiću i njemu sličnim politikoidima ispuni želju i bahato raspíše izbore na svim nivoima. Da što pre, bahato, prekine ovu agoniju u kojoj se svakog bogovetnog dana bavimo nametnutim, montiranim aferama. Da se još jednom, bahato, prebrojimo i da onda on, ako dobije većinu, konačno i sasvim bahato objavi da više nema izbora u naredne četiri godine, sve tamo do 2020! Vreme je, hoću da kažem, da se ova država bahato uozbilji i da apsolutno bahato odbije da se bavi izmišljenim aferama. Ali, baš zato država mora da, takođe bahato, insistira na rasvetljavanju onih pravih afera i utvrđivanju konačne istine o decenijskoj pljački ovog naroda. I da, jednom zasvagda, bahato raskrsti sa žutim policajcima, poreznicima, tužiocima i sudijama koji evo već skoro četiri godine uspešno zataškavaju istrage lopovluka teških milijarde. Jer, neće biti da je Srbija samu sebe opljačkala.“³³

Početkom decembra, tačnije u drugoj nedelji poslednjeg meseca u godini, ministar odbrane Bratislav Gašić napravio je verbalni gaf u obraćanju novinarki B92 Zlatiji Labović, prilikom posete fabrici oružja u Trsteniku. Usledila je žestoka kritika javnosti, pre svega novinarskih udruženja i opozicionih stranaka. Suočen kako sa vlastitim poimanjem novonastale situaci-

32 Dragan J. Vučićević, „Vučiću, bahato“, *Informer*, 10. 10. 2015, str. 5

33 Isto, str. 5

je tako i sa reakcijom javnosti, premijer Vučić naložio je smenu ministra odbrane i visokog funkcionera SNS-a Bratislava Gašića. U svojoj kolumni „Gašić – najbolji dokaz rasizma“, Dragan Vučićević otvara pitanje medijskog tretmana slučaja Gašić, dokazujući tezu da je u srpskoj javnosti na delu svojevrsni moralno-politički rasizam.

Kao i svaki rasizam, i medijski rasizam počiva na strogoj demarkacionoj liniji između vrednih i bezvrednih ili manje vrednih, između posebno izabranih i onih koji su uvek i svuda nevažni, i po sebi marginalni. Iz stroge podele proističe i različit tretman u osnovi istih političko-socijalnih aktera. Tako ono što je dozvoljeno DS i partijama slične orijentacije, nije dopušteno, niti se podjednako primenjuje prema SNS-u i njegovim političkim saveznicima.

Ova okolnost generiše snažnu moralnu osudu, čija intenzivna dramatizacija koju pratimo u Vučićevićevom pisanju i načinu rasuđivanja stvara visok političko-medijski naboj i ustanovljuje i kontinuirano održava stanje moralne panike: „U Srbiji je opšteprihvaćen i u javnosti potpuno legitimisan koncept drugosrbijanskog rasizma! ... kada ministar Gašić pogreši, kada novinarki uputi neprimeren, seksistički komentar i zbog toga se odmah javno izvini, kada ga premijer u roku od 12 sati smeni, onda to žutim gospodarima medija nije dovoljno. Oni, jelte, i ne pomišljaju da pohvale ili bar konstatuju ovu do sada u visokoj državnoj politici nikad viđenu principijelnost i odgovornost. Ne, ništa od toga. Njima, dosističkim gebelsima i žutim hejterima Gašićeva greška i Vučićeva potonja odluka o smeni jesu samo povod za najstrašniju kampanju kojom evo već nedelju dana dokazuju da su naprednjaci niža rasa nedostojna vlasti. Osnovna poruka glasi: Oni jesu u većini, ali oni su stoka! Pogledajte samo vesti na CIA TV N1 ili B92, prelistajte patriotičke cajtung *Blic* ili ono rođičevsko kanalizaciono đubre od *Kurira* i sve će vam biti jasno. Ta krvoločna žurnalistička formacija čiji glavni urednici sede u zapadnim ambasadama ne bi bila zadovoljna sve i kad bi se Bata Gašić ritualno obesio na Terazijama! Istovremeno, svi ti silni kritičari i šatro borci za ženska prava ni prstom nisu mrđnuli kad je Dragan Šutanovac na Tviteru lajkovao komentar u kom se članica SNS pita da li na partijskim sastancima kleči na kolenima (!?!); nisu dotično ni spomenuli da je novinarka koju je Gašić uvredio smenu ministra proslavila na Fejsbuku tako što je „okačila“ fotku sa groblja i uz nju objavila krajnje nepriličan komentar.“³⁴

Postoji, kao što se može zaključiti, sprega između protivnika sadašnje vlasti i medija. Oni se posmatraju kao zaverenička grupa koja svaku priliku koristi da stigmatizuje vlast, da je medijski ospori, politički oslabi i podstakne što je moguće masovniju društvenu mobilizaciju u prilog opozicionog političkog angažmana. U prikazu opozicije postoji više uzajamno povezanih momenata koji stvaraju krajnje negativnu sliku: opozicija je moralno nedorasla izazovu vršenja vlasti, opozicija je na sve spremna da bi došla na vlast, opozicija je bez podrške naroda. Reč o otuđenoj grupi ljudi koji žele ponovo da dođu do privilegija, položaja i društvene moći.

Pisanje štampanih medija u periodu oktobar–decembar pokazalo je i izvestan nivo samore-

fleksije opozicionih lidera. Suočavanje opozicije same sa sobom nije bilo centralna tema u nastupu ili u pisanju o opoziciji, ali dobilo je svoj medijsko-politički legitimitet. Uprkos legitimaciji samosuočavanja opozicije, nije bilo naročitog praktičnog učinka, tačnije nije se formirao novi nukleus opozicionog delanja. Uprkos samospoznaji izostala je svaka temeljna, pa čak i kozmetička promena. Stari kadrovi, istovetan obrazac političke komunikacije, deficit inventivnosti i suficit političke ambicije čine osnovu opozicionog delovanja. Skup političko-vrednosnih i organizaciono kadrovskih nevolja ovičen je frustracijom zbog praktične nemoći da promene stvari na političkoj sceni. U tim okolnostima, potreba za samorefleksijom opozicionih stranaka je neophodna u većoj meri.

Najjasniji oblik opozicione samorefleksije u štampanim medijima dat je u obliku intervjua. Tri intervjua koje ćemo ovde predstaviti izražavaju suštinu opozicionog samopromišljanja i mogu se smatrati politički i medijski relevantnim za analizu stanja u opoziciji. Analizirajući stanje u Demokratskoj stranci, njen uticajni član i funkcioner sociolog Slobodan Gavrilović, navodi da je krah DS posledica koruptivnih aktivnosti nekih njenih uticajnih članova i odsustva unutarpartijske demokratije. Isto tako, DS neopravdano prati stigma apsolutno korumpirane stranke, budući da je, kako navodi Gavrilović, sama stranka imala dosta časničkih i profesionalno kompetentnih ljudi. Takođe, postoji suficit autentičnog političkog, pre svega vrednosno ideološkog zalaganja za stranačku stvar: „U ovoj našoj zemlji to je jedna od najčasnijih stranaka, u kojoj je bilo lopova, da se razumemo. To nikad neću poreći. Znam mnoge koji kad su došli u stranku nisu imali gaće, s oproštenjem, a danas imaju dvorce. To od plate ne može. Ali, najčasniji ljudi koje sam upoznao bili su u Demokratskoj stranci. Svi smo na neki način osramoćeni... Kamo lepe sreće da smo imali prave frakcije o kojima sam govorio. Dve su stvari našu stranku uništile. Prva, nedovoljno tolerancije prema onima koji su ostajali u manjini. Drugi je razlog velika surevnjivost i veliki apetiti pojedinaca. Jedno su frakcije unutar stranke koje se bore i poštuju, drugo su pojedinci koji su odvajanjem od stranke zadovoljavali svoje apetite i gledali ličnu korist. Jedno su ideološke frakcije, a drugo interesne. Kod nas je pozadina svakog sukoba nekakav novac. Ja u tome neću da učestvujem. Hoću da učestvujem u vrednosnom, ideološkom sukobu, a ne u materijalnoj otimačini. Za Demokratsku stranku nema ko da se bori, dok se jedni plaše za sebe, drugi za imovinu, a treći za položaje.“³⁵

Dojučerašnji visoki funkcioner Demokratske stranke Borislav Stefanović, slično Gavriloviću, kao njen veliki nedostatak navodi manjak ideološko-vrednosnog utemeljenja, svodenje politike na dnevopolitičku pragmatiku i, najzad, jako nizak nivo unutarpartijske tolerancije: „Ne možeš biti dobar lider ako vodiš stranku koja je strukturno povezana koristoljubljem, nameštanjem ko će biti na kom mestu, daj samo da pređemo cenzus, da budemo ponovo poslanici i da možemo da putujemo po Evropi. To je suština politike vrha DS-a. Tu nema ideje. Ja kada iznesem ideju, onda me ismejavaju. Kažu – to je populizam, to je demagogija. Šalju mi Đinđićevu sliku sa skinutom petokrakom sa Skupštine Beograda. Šta to znači? Da sam nepravoveran? Onda vi niste demokrate.“³⁶

Svoje viđenje političkih neprilika u koje je zapao DS dao je njen prvi predsednik od obnove

34 Dragan J. Vučićević, „Gašić-najbolji dokaz rasizma,“ *Informer*, 12. 12. 2015, str. 5

35 Slobodan Gavrilović, „Ovo je režim pred kojim se drhti,“ *Vreme*, br. 1291, str. 25-26

36 Borislav Stefanović, „Tito je bio diktator ali mi je draži od Vučića i Pajića,“ *Nedeljnik*, br. 196, str. 23-24

višestranačkog života i političkog pluralizma, prof. dr Dragoljub Mićunović. U vrlo direktnom obraćanju čitaocima nedeljnika *Nedeljnik*, veteran političke scene ukazao je na dva glavna razloga kraha DS. "Tadićeva samovolja u vođenju DS i države, generisana narcisoidnim karakterom važan je razlog za gubitak političkih pozicija stranke... On je stvorio kabinet koji je, de fakto, vodio i partiju i državu. Imao je nekoliko tih svojih „favorita“ koji su mu kasnije manje-više okrenuli leđa... Boris je morao da se kloni nekih lakih rešenja, velikog publiciteta, preuzimanja odgovornosti po principu – 'ja pa ja'."³⁷

Isto tako, važnu ulogu igrala je i politička kombinatorika dojučerašnjih koalicionih partnera nakon ishoda predsedničkih izbora u proleće 2012. godine: „Ti izbori su zanimljivi. Problem je što je ta vladajuća koalicija u kojoj su bili i Dinkić i Dačić i Ljajić i Vuk Drašković dobila više nego na prethodnim izborima. Kad se saberu sa DS-om, to je bila jedna ozbiljna pobeda. Ali su i Dinkić i Dačić i Ljajić i Drašković izdali. I kad su se prebacili na drugu stranu, DS je ostao sam. Pogrešno je što je Tadić insistirao da skрати svoj mandat i da ti predsednički izbori budu istovremeno. On je računao da će se tako više angažovati stranka i da ćemo lakše pobediti. I on je pobedio u prvom krugu. U drugom krugu, međutim, bili su svi sigurni u pobjedu, i onda mnogi nisu izašli na izbore. A da nije raspisivao te predsedničke izbore, i Dinkić i Dačić i Ljajić i Vuk bi trčali u njegov zagrljaj.“

Slike političkih aktera u štampanim medijima naglašeno su negativne, dinamično i intenzivno formirane. One podrazumevaju sadejstvo različitih medijskih sadržaja: od pisane reči, preko fotografije i karikature. Njihov ishod teško može biti podstrek za bavljenje politikom širih slojeva građanstva. I to ne samo zbog poslovičnih problema nedeljnika i štampanih medija sa prodajom u uslovima kontinuirane ekonomske krize, već zbog smisla i značenja poruka koje se o akterima političkog života šalju javnosti. Negativna poruka retko kad stimuliše, ona vas čini ili politički pasivnim ili vas uverava u ono u šta već verujete. Utoliko povećanje participacije građana u političkom procesu teško može biti ostvareno stalnom reprodukcijom negativnih poruka i fiksiranjem negativnih imidža političkih aktera. Na sličan način je prostor za racionalnu javnu debatu uvek i svuda zatvoren, ukoliko se politička i šira društvena debata vodi po principu dodeljenih uloga. U skladu sa svojom osnovnom orijentacijom – provladinom ili antivladinom – mediji nikada ne propuštaju da određenog aktera označe krajnje negativno ili krajnje pozitivno. Model dodeljenih uloga ukida prostor za otvorenost prema činjenicama, njihovo slobodno klasifikovanje i što je moguće uverljiviju i racionalniju interpretaciju. Model medijski i politički dodeljenih uloga unapred zaključuje, vrednosno presuđuje i uvek politički osuđuje.

Ishod ovog modela je javni prostor za aromom relativizma i odsustvo bilo kakve saglasnosti o cilju i racionalnim parametrima za procenu i ocenu javnih politika u različitim sferama društva.

37 Dragoljub Mićunović, „Tadić je sebe obožavao. To je uništilo njega, DS i Srbiju,“ *Nedeljnik*, br. 196

Nedeljnik, 15. 10. 2015.

Ruska intervencija u Siriji – prorуска propaganda u vrtlogu sirijskog beznada i novog globalnog previranja

Vazdušne snage Ruske Federacije započele su vojnu intervenciju u Siriji prvog septembra 2015. godine. Cilj ruske vazdušne akcije je podrška regularnoj sirijskoj vojsci i stabilizacija vlasti aktuelnog sirijskog predsednika Bašara Al Asada. Asadova vojska kao svoje protivnike ima Islamsku državu Sirije i Levanta i opozicionu naoružanu formaciju El Nusra. Oružani sukob u Siriji traje već četiri godine. Aktivnu ulogu u njemu imaju SAD, Turska i Francuska i arapski saveznici, pre svih Saudijska Arabija i Jordan. Na početku sukoba, koji je po svemu ličio na nastavak arapskog proleća započetog 2011, SAD su zajedno sa Saudijskom Arabijom i Jordanom, podržale obe antiasadovske vojne formacije. Vođena fundamentalističkom verskom ideologijom i željom za samostalnim zauzimanjem teritorije i prirodnih resursa, pre svega nafte, Islamska država se otrgla iz savezništva sa SAD i drugim arapskim zemljama. Islamska država formirala je zaseban teritorijalno-politički entitet na značajnom delu teritorije Iraka i Sirije, koji nosi naziv Islamska država Sirije i Levanta. Na teritoriji ove države sprovodi se najrigoroznija verzija šerijatskog prava i ujedno se fizički uništavaju svi otpadnici od islama i nevernici. Zahvaljujući masovnim ubistvima i terorom nad Jazitima i drugim arapskim šiitskim stanovništvom, kao i zapadnim državljanima, ISIS je vrlo brzo postala za sinonim za najveće zlo u istoriji. Zapadni saveznici predvođeni SAD pokrenuli su masivnu kampanju bombardovanja. Istovremeno, antiasadovska El Nusra nastavila je da napada Asadov režim u Damasku. Neposredno pre ruskog mešanja, snage ISIS-a približile su se osvajanju glavnog grada Sirije Damaska. Sirijskoj vojsci pod komandom Bašara Al Asada, pored Rusije saveznici su i Irak i Iran.

Srpska javnost ovaj oružani sukob posmatra kako iz prizme toka događaja na terenu, tako i s obzirom na njegovu neposrednu posledicu – izbegličku krizu. Angažovanje Rusije dodatno je podstaklo interes za praćenje zbivanja u Siriji, posebno u proruski orijentisanoj štampi. Štaviše, može se slobodno i racionalno uverljivo reći da je tema "sukob u Siriji" dobila pravi medijski publicitet u štampanim medijima zahvaljujući učešću ruske vojske u ovim operacijama. Ipak, treba naglasiti da se mimo proruskog propagandizma i prenošenja informacija o toku sukoba, tema sukoba u Siriji naročito ne razmatra. Retki su tekstovi koji nagoveštavaju moguće ishode i scenarija za izlazak iz krize, odnosno javljaju se tek poneke reminiscencije na uzroke koji su doveli do sukoba. Studiozno ekspertsko bavljenje problemom izostaje, ili tačnije rečeno, ono je retkost, a nikako pravilo. Isto tako, vrednosna procena i ocena stanja stvari na terenu tek je usputna i često preuzeta iz pera dopisnika iz Sirije, pre svega zapadnih medija. Srpsko štampano novinarstvo naglašeno se više bavi domaćim temama i dilemama iz oblasti politike, ekonomije, socijalne politike, kulture, obrazovanja i sporta. Okret ka globalnim temama veoma je redak i dosta često sveden na reprodukciju hronologije događaja, izjava učesnika ili onih koji su direktno ili indirektno uključeni u sukob.

U srpskim nedeljnicima i uredničkim kolumnama pojavila su se dva pristupa ruskoj intervenciji u Siriji. Prvi pristup mogli bismo nazvati ideološko-neutralni, a drugi proruski. Glavna karakteristika prvog pristupa je da se bazira na jasnom i nedvosmislenom navođenju činjenica

koje opisuju hronologiju događaja, uz pravljenje jasnih distinkcija oko motiva i ciljeva ruskog angažovanja, bez naglašenog opravdavajućeg konteksta vezanog za rusko vojno angažovanje i uz izostanak anti-zapadne retorike. S druge strane, proruski stav direktno i nedvosmisleno reprodukuje propagandnu matricu ruske politike. Ona, pored skupa razloga za intervenciju i navođenja njenih ciljeva, podrazumeva naglašenu glorifikaciju ruske vojne moći, svest o kraju dominacije Zapada u međunarodnim odnosima, preispitivanje odgovornosti Zapada, posebno Amerike, za tok događaja u Siriji. Razume se da afirmativni stav vezuje rusko vojno angažovanje, političke motive za akciju i ulogu Rusije u budućem ustrojstvu kako Bliskog Istoka, tako i sveta uopšte.

I za jednu i za drugu poziciju o ruskoj vojnoj intervenciji u Siriji važi stav da je aktuelni sukob na teritoriji Sirije i Iraka neka vrsta minijature globalnog rata. Sam osvrt na broj učesnika, tačnije na različita otvorena ili prikrivena savezništva, dužinu i intenzitet sukoba, kao i njegove moguće ishode, svedoči u prilog ovoj konstataciji. Tako nedeljnik *Vreme* konstatuje složenost sukoba i prikazuje različite motive i interese učesnika u sukobu tako što indirektno šalje poruku o mogućim pozitivnim ili negativnim scenarijima: "Na teritoriji građanskim ratom razorene Sirije vojno deluju članice NATO-a SAD, Turska i Francuska, a priključile im se i Velika Britanija i Savezna Republika Nemačka. Zapadnom savezu podršku pružaju Saudijska Arabija, Jordan, ali i Kurdi. Sa druge strane, Ruska Federacija tesno saraduje sa Iranom i Irakom. Zvanično su se svi udružili u ratu protiv Islamske države (ID), dok nezvanično svako gleda svoj interes i više bombarduje sopstvene protivnike i protivnike svojih pulena nego ID: Zapadni savez armiju Bašara Al Asada, ruski savez pobunjenike protiv Asada, a Turci uzgred Kurde, gde god stignu."³⁸

Geopolitika sukoba u Siriji očigledno uključuje zajednički cilj – uništenje ISIS-a – ali i suprotstavljena gledišta po pitanju budućnosti Sirije. I dok SAD, Turska i evropske zemlje insistiraju na nužnoj smeni režima Bašara Al Asada, dotle Rusija i njeni saveznici, poput Iraka i Irana, nastoje da ga na vlasti zadrže. Štaviše, primarni cilj SAD i njenih saveznika bio je svrgavanje Asada sa vlasti. Rusko viđenje stvari znatno je drugačije i ono je sažeto u obraćanju naciji Vladimira Putina povodom početka vazdušne kampanje protiv ISIS-a: "Ako se neko još pita šta Rusija traži u Siriji – kao da to nije očigledno – dobio je ovih dana (istina, očekivano manjkavo) objašnjenje s najmerodavnijeg mesta. U intervjuu za državnu televiziju, ruski predsednik Vladimir Putin rekao je da je cilj intervencije jačanje pozicije Bašara Al Asada, kako bi se obuzdala teroristička pretnja i uvećali izgledi za sporazumno okončanje sveopštog rata u toj zemlji. U situaciji kada su ekstremističke snage nadomak Damaska i postoji rizik da preuzmu potpunu kontrolu nad Sirijom, objasnio je Putin, Asadov režim svakako ne bi bio spreman ni da razmotri mogućnost političkog kompromisa sa protivnicima; ovako, ruskim angažovanjem na Asadovoj strani i uspostavljanjem relativne ravnoteže u odnosu snaga na terenu, takva mogućnost će se iznova otvoriti... ako se pogleda na političku kartu sveta, nije teško videti šta predstavlja Rusija: biće jasno da nam nisu potrebne tuđe teritorije niti tuđa prirodna bogatstva. Mi smo samodovoljni i nije potrebno da ratujemo i sukobljavamo se ni sa kim. Rusija nema nikakvu nameru da ponovo pravi imperiju ili obnavlja Sovjetski

38 Milan Milošević, Momir Turudić i Andrej Ivanji, „Mala proba svetskog rata“, *Vreme*, br. 1300, str. 43

Savez, završio je Putin.³⁹

Novinar NIN-a, Vladan Marjanović jasno ukazuje da zvanično saopšteni ruski razlozi za intervenciju u Siriji, nisu svi razlozi koji su Rusiju naveli da se aktivno umeša u konflikt. Naime, pored navedenih, važan razlog za vazдушnu kampanju Rusa ogleda se i u nameri da se sačuva baza u Tartusu, u provinciji Latakiji, poslednjoj geostrateškoj tački ruskog uticaja na Mediteranu: "Intervencija u Siriji ima za cilj i da Moskva sačuva svog jedinog klijenta na Bliskom istoku i time zadrži kakav – takav uticaj u tom regionu, te osigura opstanak jedine ruske vojne baze izvan državnih granica, one u Tartusu, nadomak Latakije – bez koje bi Rusija bila isterana s Mediterana i koju je, valjda u to niko ne sumnja, spremna da brani svim sredstvima."⁴⁰

Komentator NIN-a će takođe primetiti da je ruska intervencija moguća zato što je Rusija u aktuelnom istorijskom trenutku dovoljno moćna da zaštiti i afirmiše svoje geopolitičke prioritete vojnim sredstvima: "A da se ne lažemo, Rusija je u kampanju bombardovanja u Siriji krenula i iz jednog dodatnog razloga: zato što joj se sada to može. Kao što joj se pre godinu i po moglo i da anektira Krim."⁴¹

U okviru ideološko-neutralnog pristupa pitanju ruske intervencije u Siriji i pitanju konflikta u Siriji uopšte, tematizuje se važno pitanje dometa delovanja vojne sile u procesu suzbijanja terorizma. U tom kontekstu, afirmiše se stav o nemogućnosti razrešenja problema terorizma u konfliktima kakav je sukob u Siriji isključivom primenom moćne vojne sile. Razlog leži u velikom broju civilnih žrtva koje su inicijalna kapisla za regrutovanje novih generacija terorista. Ova teza preuzima se od nemačkog novinara Jirgena Todenhofera: „Bombardovanje civila samo će regrutovati nove teroriste. Opet. I opet. Todenhofer piše da slike mrtve dece iz sirijskog grada Rake, nezvanične prestonice ID u kojoj je ostalo najviše par hiljada džihadista i nekoliko desetina hiljada izbezumljenih stanovnika koji nisu odatle uspeli da pobegnu, kruže arapskim svetom. Te slike šalje mahom ID, dok Raku bombarduju američki, jordanski, ruski, sirijski vojni avioni. Posle terorističkih napada u Parizu, besomučnom bombardovanju Rake priključila se i Francuska. Ako je suditi po izveštajima svih učesnika u bombardovanju, svakodnevno se unište na desetine 'komandnih centara Islamske države'", dok je za eventualne civilne žrtve uvek odgovoran neko drugi."⁴²

Pored ovog u osnovi realističnog razmatranja ruske intervencije u Siriji, postoji i dimenzija promišljanja njihovog dalekosežnog ishoda za međunarodne odnose. U tom kontekstu, postavljaju se hipoteze da li će svet biti bipolaran (dominacija SAD i Kine) ili multipolaran, odnosno svet u kome će mnoštvo ključnih aktera biti definisano odnosima različitog nivoa zavisnosti. Novinar NIN-a, Vladan Marjanović, završava svoj tekst na pomenutu temu parafrazom jedne od teorija o budućem ustrojstvu multipolarnog sveta. Ovaj svet nalikuje sinepleks bioskopima: "... u predviđanjima Amitava Ačarje, profesora međunarodnih odnosa

39 Vladan Marjanović, „Nova svetska pometnja," *NIN*, br. 3381, str. 43

40 Isto, str. 43

41 Isto, str. 43.

42 Milan Milošević, Momir Turudić i Andrej Ivanji, „Mala proba svetskog rata," str. 46

na Američkom univerzitetu u Vašingtonu . U njegovoj originalnoj viziji, unipolarni svet neće zameniti ni bipolarni, ni multipolarni već 'multipleks' poredak. 'Multipleks svet je poput multipleks bioskopa: nekoliko bioskopskih sala smeštenih u istu zgradu koje u isto vreme prikazuju različite filmove . (...) U poređenju sa tim svetom, američka liberalna hegemonija stoji kao stari bioskop u komšiluku u kome u jednom terminu može da se pogleda samo jedan film', smatra on."

Proruski pristup akciji vazдушnih snaga Rusije u Siriji pokazuje visok stepen sposobnosti dnevnih, a posebno određenih nedeljnih novina da doslovno slede propagandne matrice ruskih medija i države. U središtu napisa ovog tipa je više uzajamno povezanih motiva: glorifikacija ruske vojne moći, istorijsko-politička nužnost delovanja ruske vojske u kriznom području, potreba za redefinisanjem odnosa na svetskoj geopolitičkoj pozornici i relevantnost događaja na svetskoj pozornici za našu lokalnu, odnosno nacionalnu perspektivu.

U najdirektnijem obliku, sklonost ka glorifikaciji ruskog oružja ogleda se u opsesivnom izlaganju karakteristika ruskih letilica i prateće vojne opreme, a posebno se u kontekstu afirmacije ruske sile potencira njena preciznost i ubojitost. Direktna primer divljenja ruskoj vazdušnoj letećoj sili dat je u tekstu Filipa Rodića „Ruska intervencija u Siriji – A šta ste vi radili godinu dana?". Rodić piše: "Prva nedelja ruske operacije u Siriji je za nama, a već sada u oči upada drastična razlika između efikasnosti udara ruske avijacije i bledih rezultata gotovo jednogodišnjeg bombardovanja koje su predvodile SAD i njihovi koalicioni partneri."⁴³

Pored slavljenja ubojitosti ruskih raketa i bombi, *Pečat* pokazuje visok nivo razumevanja, tačnije doslovno, u vidu svojevrstne preporuke, prikazuje i predstavlja gledišta Rusije u pogledu sirijske krize i učešća Rusije u istoj: „Rukovodstvo Rusije je jasno odredilo ciljeve preduzetih mera. Ciljevi su, pre svega, da se pruži podrška legitimnoj vladi Sirije, a zatim da se uspostavi politička ravnoteža u tom delu sveta. Zapad je tu ravnotežu narušio uništavanjem država koje su je podupirale. Tu je reč o Iraku, Libiji, Egiptu i sada – Siriji. Rešenje koje je Rusija ponudila, i to tako neočekivano sa stanovišta Zapada, po mom uverenju ima kolosalan značaj. Zapad je zanemio, njegove diplomate izbegavaju intervjuje, Obama nema nikakvu predstavu o tome kako sada da reaguje. Za razliku od njih, Rusija ima jasno određen koncept, i ona ga sprovodi".⁴⁴

Ruski koncept počiva na ideji da se UN učine središnjim organom u međunarodnim odnosima, posebno u slučajevima kada treba dati autorizaciju za vojne udare na ekstremiste širom sveta. U konkretnom slučaju, kako to navodi Vladimir Putin u obraćanju Generalnoj Skupštini UN, treba "priznati da su protiv terorista jedino legalna sirijska država i vojska i kurdski dobrovoljci". Isto tako, prenoseći Putinove reči sa ovog važnog diplomatskog skupa, *Pečat* pocrtava da na globalnom planu aktivnosti međunarodnih koalicionih snaga protiv terorizma treba zasnovati uz poštovanje Povelje UN: "Predlažemo da se razmotri mogućnost

43 Filip Rodić „Ruska intervencija u Siriji – A šta ste vi radili godinu dana?" *Pečat* , br. 390, str. 3

44 Natalija Naročnickaja, „Često razmišljam o sličnosti naših sudbina," intervju sa Stefanom Karganovićem, *Pečat*, br. 393, str. 10

Pečat, 2. 10. 2015.

usaglašavanja rezolucije o koordinaciji poteza svih strana koje se borbe protiv Islamske države i drugih terorističkih grupacija. Takva koordinacija bi trebalo da se zasniva na načelima Povelje UN.⁴⁵

Posle glorifikacije ruskog oružja, eksplikacije politički opravdanih razloga za vojno dejstvo, važno je snažno pocrtati da je Rusija za međunarodno pravo nasuprot nasilničkom i u militarizmu ogrezlom Zapadu. Istovremeno, nastupa era kraja američke dominacije. Ta spoljnopolićka okolnost mora se jasno objaviti i istaći, ona je uobličena u istorijskom fakticitetu, političkom očekivanju i pseudo vrednosnom gestu.

Ruski militarizam „oivićen“ međunarodnim pravom, pojavljuje kao nagoveštaj slobode na istorijskom horizontu. U aktuelnom istorijskom trenutku, tu slobodu svetu donose Putinova Rusija i komunistička Kina. SAD data je prilika da se pridruže svetu slobode koji nastaje iz kombinacije odlučne vojne intervencije Vladimira Vladimiroviča Putina i kineske ekonomske ekspanzije koju postupno prati zahtev sve većim uticajem na globalne prilike: „Amerikanci sada mogu da biraju – ili će se pridružiti Rusiji i Kini u izgradnji novog sveta, ali u statusu ravnopravnog partnera, ili će novi svet biti izgrađen bez njih. A moguće je, u velikoj meri, i protiv njih. Imajući u vidu brojne dobre stvari koje je Amerika u svojoj istoriji svetu podarila, kao i sve loše koje nesumnjivo može da učini u budućnosti – najbolje bi bilo da u Vašingtonu odustanu od ‘izuzetnosti’ i prihvate ruku koju i dalje pružaju Moskva i Peking. Pre nego što bude prekasno za sve.“⁴⁶

Propagandne konture *Pečatovog* proruskog diskursa dolaze do izraza u tumačenju incidenta na turskoj-sirijskoj granici, kada je oboren ruski Suhoj-24. Zvanična Anakara tumačila je svoj čin kao akt samoodbrane, u smislu zaštite vazdušnog prostora Turske. S druge strane, Moskva je akt Turske ocenila kao brutalnu provokaciju, iza koje se krije želja da se Rusija ponizi i uvuče u širi sukob sa NATO. Nakon oružanog incidenta usledila je snažna retorika s obe strane, uz pretnje vojnim sukobom i neizbežno uvođenje visokog stepena uzajamnih ekonomskih sankcija. U duhu proruskog propagandne matrice, *Pečat* je tursku operaciju objasnio kao primer pro-natovske ratobornosti, tačnije opasnog nasilja koje provocira rusku stranu, čiji avioni i drugi vazduhoplovi učestvuju u akciji borbe protiv terorizma. Istovremeno, naglašeno je da turski predsednik Erdogan više štiti teroriste ISIS-a nego što se bori protiv njih “Vlasti u Ankari i krugovi bliski turskom vrhu tesno sarađuju sa Islamskom državom i imaju slične interese.⁴⁷ Radi se o trgovini naftom koju za ime i račun predsednika Turske lično sprovodi njegov sin Bilal, kao i činjenice da se ‘porodica Erdogan bavi humanitarnom pomoći teroristima iz Islamske države’.⁴⁸

Istovremeno, kako zaključuje Filip Rodić, turski napad na ruski avion uticao je na smanjivanje mogućnosti za formiranje zajedničke koalicije NATO-a i Rusije u cilju slamanja ISIS-a: “U

45 Bogdan Đurović, „Putin objavio kraj američkog liderstva“, *Pečat*, br. 389, str. 14

46 Isto, str. 16

47 Filip Rodić, „Očajnički tražeći rat“, *Pečat*, br. 397, str. 4

48 Isto, str. 4

svakom slučaju, Turska je NATO savez dodatno približila otvorenom sukobu sa Rusijom, a u najmanju ruku ugrozila bilo kakve šanse za stvaranje saveza NATO i Rusije u borbi protiv Islamske države u Siriji, što je možda od početka bio Erdoganov plan, posebno imajući u vidu da je svega nekoliko dana pre napada Savet bezbednosti UN usvojio rezoluciju o zajedničkoj borbi protiv terorizma, poimence nabrajajući Islamsku državu, Al Kaidu i srodne im terorističke organizacije.⁴⁹

Ruski uspesi u Siriji tumače se i kao poziv i političko, tačnije geopolitičko očekivanje da sadašnja vlast odustane od evrointegracija i krene u razvijanje bližih partnerskih odnosa sa Rusijom. Slučaj „Sirija“ pokazuje da Rusija nije samo vojnopolički partner, već i da može da, kao što je to slučaj sa Bašarom Al Asadom, pritekne u pomoć: „Manevarskog prostora za lagani zaokret (misli se na zaokret od EU ka Rusiji – prim. autora) – nema. Potrebe za naglim danas ima više nego ikad ranije. I taj prostor je utoliko veći što su Rusi u Siriji, mogu i hoće da priskoče u pomoć svom savezniku.“⁵⁰

Na putu preobražaja od evrointegracija ka udruživanju sa Rusijom, valja postaviti pitanje da li je Vučić kadar da takav zaokret uopšte napravi. Vrzić sugerše da postoje određeni, po njegovom mišljenju, pozitivni znaci na tom putu preobražaja: „Na pitanjima (ne)uvođenja sankcija Rusiji, otpora britanskoj rezoluciji o Srebrenici, pa i carinskog rata sa Hrvatskom, on (misli se na Aleksandra Vučića – prim. autora) pokazuje da takvu kondiciju ima.“⁵¹

Teroristički napadi u Parizu – između evropskog i ruskog diskursa o jezivom masakru

U ubilačkom pohodu tri grupe fanatičnih terorista Islamske države u noći trinaestog novembra 2015. godine, život je izgubilo 139 Parižana, više stotina je ranjeno, a među njima 99 je bilo u kritičnom stanju neposredno nakon napada. Krvavi teroristički pir šokirao je svet i Srbiju. Vesti iz prestonice Francuske munjevito su obišle svet. Događaj je ubrzo nazvan evropskim 11. septembrom. Mediji u Srbiji su se ponašali u skladu sa svetskim trendom. Pariski masakr postao je glavna tema dnevnih i nedeljnih novina, radio i televizijskih emisija. Srbija je kao politička zajednica osudila bezumni akt terorizma i pokazala saosećanje prema žrtvama terorističkog napada. Među povređenima bilo je i srpskih državljana.

Srpski nedeljnici su u nedelji napada kao svoju glavnu temu, sa mnoštvom dobrih razloga, postavili stravičan zločin u Parizu. Prema pristupu, tačnije načinu obrade i medijsko-političkim porukama, mogu se razlikovati dva tipa čitanja događaja od 13. 11. 2015. u Parizu.

Jedan tip pristupa možemo smatrati evropskim čitanjem stravične tragedije. Evropski dis-

49 Isto, str. 6

50 Nikola Vrzić, „Zašto je Vučić progovorio ruski?“ *Pečat*, br. 393, str. 6

51 Nikola Vrzić, „Srbija pred izborom,“ *Pečat*, br. 391, str. 11

kurs o događaju podrazumeva faktografiju i postavljanje događaja i širi vrednosni kontekst dominantnih evropskih vrednosti. Kontekstualizacija događaja je dvostruka. S jedne strane, napad se tumači kao napad na temeljne evropske vrednosti koji ima za cilj sejanje straha u svakodnevni život Evropljana. S druge strane, kontekstualizuje se srednjoročna i dugoročna održivost temeljenih političkih i moralnih vrednosti Evrope, kao što su ljudska prava, ideali tolerancije, vladavine prava, multikulturalnosti u svetlu neizvesnosti koju nudi terorizam kao opasni izazov savremenosti i budućnosti. U metodološkom smislu, ovaj pristup bazira se na striktnoj faktografiji koja se tiče događaja i procesa koji su do njega doveli, i na vrednosnoj proceni smisla i značenja koji događaj ima u trenutku u kome se događa.

Drugi pristup mogao bi se uslovno nazvati proruskim čitanjem smisla i značenja događaja. Reč je o diskursu koji je u osnovi zasnovan na preuzimanju ruskog pogleda na tragediju. Metodologija i u ovom pristupu sledi logiku činjenica i izlaže vrednosne procene i ocene. Zaključci i poruke ovog stanovišta u najvećoj meri su kritični prema zapadnoj, posebno američkoj politici, kako u pogledu uzroka napada u Parizu, tako i pogledu uloge SAD u međunarodnim odnosima, uključujući tu i odnose u Evropi i odnos prema sirijskoj krizi.

Evropsko čitanje pariskog masakra prati hronologiju događaja i često kroz preuzete izjave očevidaca ili navode iz strane štampe, prenosi užas na ulicama Pariza tokom i nakon terorističkog napada. Sam brutalni teroristički akt tretira se kao događaj koji predstavlja doslovno „kraj civilizacije“.

Na ovakvu karakterizaciju događaja skreće pažnju nedeljnik *Nedeljnik*: „Teroristi su ovog puta na nišanu imali celu civilizaciju. Oni su širili kaos i ubijali po gradu čuvenom po svojoj kulturi, po preklapanju uticaja, po slobodi misli i izražavanja. Napad na verovatno najveći grad Evrope – u smislu najevropskiji – napad je na evropske vrednosti, na živote i nas i naše dece, na način života naših građana. Na prosperitet, vladavinu zakona, slobodu govora, slobodu udruživanja, slobodu da odete na utakmicu, da popijete piće posle posla ili da sa suprugom i detetom odete u restoran i isplanirate kako ćete provesti vikend. Civilizacija, to znači da živite zajedno, da koristite isti prostor, da možete da šetate gde hoćete, radite i igrate se, gradite svoj život i ne sputavate tuđ.“⁵²

Razumljivo, strašni teroristički čin nametnuo je čudnu atmosferu u glavnom gradu Francuske. Reč je atmosferi koja je kombinacija „straha, panike, besa, očaja i prkosa“. Veliki gubitak ljudskih života i značajno uvećano stanje straha usled temeljnih egzistencijalnih neizvesnosti otvaraju i niz pitanja koja se bave okolnostima koje su dovele do tragičnog čina.

Intenziviranje savezničkog bombardovanja ISIS-a, snažna želja za osvetom i prezir radikalnih islamista prema zapadnoj kulturi i civilizaciji, nepotpuna i često nedovoljna integracija evropskih muslimana u zapadno, u ovom slučaju francusko društvo, greške obaveštajnih službi u praćenju bezbednosno opasnih lica, pominju se kao glavni razlozi za brutalni masakr 13. novembra u Parizu. Složenost razloga pokazuje da politička i vojna pitanja nisu

52 Marko Prelević, „Kraj civilizacije,“ *Nedeljnik*, br. 201, str. 12

jedino i isključivo važna za razumevanje i rešavanje problema terorizma. Važan aspekt jeste integracija, tačnije socijalizacija muslimanskog elementa, najčešće socijalno-ekonomski i kulturno marginalnog dela zapadnih društava: "Džihad se pokazao kao zavodljiv za neke otuđene mlade muslimane u područjima visoke nezaposlenosti i urbanog zanemarivanja. Dugi niz godina, neke od siromašnih stambenih četvrti u predgrađima Pariza veoma različitih od 10. i 11. arondismana, a i slične četvrti drugih gradova, plodno su tlo za regrutaciju islamskih ekstremista u Francuskoj."⁵³

Na sličan način otvoreno je i pitanje srednjoročnog i dugoročnog uticaja terorističkog čina na zapadnoevropska društva i ideju slobodnog kretanja ljudi, kapitala i robe unutar zajedničkog evropskog prostora. Terorizam podiže nivo distance između evropskog i muslimanskog stanovništva, podstiče jačanje desničarskih, u osnovi islamofobičnih stranaka, a dovodi u pitanje i slobodu kretanja, tačnije Šengenski sporazum: "Još jedno pitanje nameće se kao neizbežno – plaća li Evropa cenu demokratije i slobodnog kretanja ljudi i zaštitu ljudskih prava? Odgovor koji nude eksperti i neki političari jeste da plaća."⁵⁴

Konstatuje se i da suspenzija slobode kretanja, tačnije njeno ograničenje stavljanjem van snage Šengenskog sporazuma, ili pak razvijanje i podsticanje duha etničkih i verskih distanci među građanima, vodi ka iščezavanju duha pluralizma životnih stilova i socijalnih praksi i predstavlja trijumf džihadista: „odustajanje od zapadnog načina života značilo bi pobedu džihadista i poraz demokratije.“⁵⁵

Za razliku od evropskog čitanja terorističkog čina u Parizu, u fokusu proruskog diskursa nalaze se drugi, isto tako bitni aspekti čitavog slučaja. U ruskoj interpretaciji jasno se markira krivac, ukazuje se na aktuelne, možda čak i strukturne probleme evropske bezbednosti, ulazi se u skrivene motivacije za određene političko-bezbednosne odluke. Lokalna nadopuna supstancijalno ruskog gledišta u odnosu na pariske napade podrazumeva i pokušaj da se uspostavi simetrija između oduzimanja Kosova od strane Albanaca i njihovih američkih zaštitnika i masakra koji je ISIS počinio u Parizu 2015. godine. Uz to se kao nužni dodatak pojavljuje svojevrsni zaključak, odnosno preporuka za odustajanje od evroatlanskih integracija i približavanje Rusiji.

Načelno stanovište ruskih medija i stručne javnosti je da su za tragične događaje u Parizu *prima facie* odgovorne SAD: „Ruski mediji su kategorični: iza terorističkog napada na Pariz, 'evropskog 11. septembra', stoje američke tajne službe koje diriguju islamskim teroristima.“⁵⁶ Francuska je platila krvavu cenu američkog avanturizma po Bliskom Istoku i severu Afrike. Uz ovaj tradicionalni geopolitički motiv u tumačenju terorističkih akata po zapadnim metropolama, pridružuje se još jedan faktor koji ukazuje na američku povezanost sa tragičnim događajima u Parizu.

53 Milan Milošević, Uroš Mitrović i Prvoslav Karanović, „Bes, strah i odmazda,“ *Vreme*, br. 1298

54 Julijana Mojsilović, „Izazov celom svetu,“ *Novi magazin*, br. 238, str. 14

55 Isto, str. 14

56 Zoran Milošević, „Pariz, pogled iz Rusije,“ *Pečat*, br. 396, str. 14

Novi magazin, 19.11. 2015.

Naime, Francuska, štiteći svoje nacionalne i ekonomske interese, predstavlja branu potpisivanju dva sporazuma važna za dominaciju SAD – Transatlantskog i Transtihookeanskog. Uz to, francuska i nemačka Vlada odbile su zahtev SAD da snose troškove angažovanja američke vojske, čiji boravak na evropskom tlu predstavlja garant bezbednosti starog kontinenta. „Za bolje razumevanje događaja valja se priseliti nedavne izjave francuskog ministra Matiasa Fekla: ‘Francuska će odustati od pregovora o Transatlantskom partnerstvu ako se njeni zahtevi ne uvaže.’ To je izjava protiv jednog od dva glavna projekta ekonomske globalne dominacije SAD – Transatlantskog i Transtihookeanskog, koji su bili tabu tema na Zapadu dok ih u Skupštini Ujedinjenih nacija nije pomenuo ruski predsednik Vladimir Putin. Na ovo se nadovezuje i zahtev Vašingtona Evropskoj uniji da mora platiti Americi za svoju bezbednost, jer je do sada ona obezbeđivana na štetu američkog budžeta. Drugim rečima, Vašington pokušava da reketira Evropsku uniju i to u ekonomskom i geopolitičkom smislu. Francuska i Nemačka su dale do znanja Vašingtonu da nisu zainteresovane da plaćaju reket, pa je teroristički napad u Francuskoj bio predvidiv, kao što je sada predvidivo da će sledeći teroristički napad biti izveden u Nemačkoj (koja je takođe protiv transatlantskog partnerstva i reketa za geopolitičku bezbednost). Drugim rečima, SAD preko terorističkih napada objašnjavaju Evropljanima da je bezbednost moguća samo ako im plate usluge njihove vlade, NATO-a, Pentagona, Agencije za nacionalnu bezbednost i CIA i to otvaranjem svojih tržišta za američke korporacije.“⁵⁷

Ruski mediji, kako srpskom čitaocu prenosi nedeljnik *Pečat*, uočavaju i da postoje propusti u službama bezbednosti u Francuskoj, i na Zapadu uopšte, koje su otvorile mogućnost za organizaciju i sprovođenje terorističkog napada. Tri propusta se smatraju ključnim. Nedeljnik *Pečat* ih navodi, citirajući ruski portal *vz.ru*: „Anton Krilov za portal *vz.ru* kaže da je tragedija u Parizu omogućena iz tri razloga: slab sistem bezbednosti, koji je uz sve, postao i korumpiran. Drugo, formirana je teroristička internacionala, dok (treće) antiterorističke nema. Najgore je što je Evropska unija stavila svoju bezbednost u ruke NATO-a sa pretpostavkom da će je napasti Rusija. No, Rusija, kao što se vidi, nije napala nikoga, ali jesu teroristi. U tim okolnostima NATO je nemoćan i ne može da zaštiti nijednu državu članicu, pa ni Francusku. Pošto je Evropska unija vlastitu bezbednost predala Amerikancima u ruke, kao i samostalnu spoljnu politiku, te je odgovornost za teroristički napad i američka.“⁵⁸

Nedeljnik *Pečat* će narativ o američkoj odgovornosti za teroristički napad u Parizu pojačati intervjuom sa profesorom emeritusom sa Univerziteta Otava, Mišelom Čosudovskim, koji je ujedno i osnivač Centra za proučavanje globalizacije. Govoreći o situaciji u Siriji i ulozi SAD i njenih saveznika, Čosudovski ističe da je Islamska država tvorevina američke obaveštajne službe i da je njena namena da se sruši sirijska vlada na čelu Bašarom Al Asadom. Istovremeno, povezivanje Islamske države sa zapadnim obaveštajno-bezbednosnim krugovima postavlja pred njih i breme odgovornosti za događaje u Parizu: „Arhitekta Islamske države su zapadne obaveštajne službe. Kao što je dobro poznato i dokumentovano: Al Kaida i njoj pridruženi entiteti, uključujući Islamsku državu, tajno podržavaju CIA, MI6 i različite sa njima

57 Isto, str. 14

58 Isto, str. 16

povezane obaveštajne agencije. I kada je francuski predsednik rekao da su napad izvršili pripadnici Islamske države (ID), on je priznao da iza ataka stoje zapadne obaveštajne organizacije koje su tajno podržavale ID. Postoji kontradikcija u narativu, u diskursu predsednika Olanda. Francuska je u ratu – rekao je on, aludirajući na rat koji zapadni saveznici navodno vode protiv ID, predvođeni vazdušnim napadima koje je inicirao Obama avgusta /septembra prošle godine. Rat SAD protiv ID je čista laž iskorišćena kako bi se uništila Sirija: njena infrastruktura, gradovi i institucije. Postoji mnoštvo dokaza koji pokazuju da je ID pod zaštitom zapadnih saveznika, i ukoliko pogledate ko su ti saveznici, dolazimo do Saudijske Arabije i Katara, odgovornih za regrutovanje, finansiranje i obuku, i Turske koja je zadužena za olakšavanje ulaska ID terorista i plaćenika u Siriju na njenoj zapadnoj granici. Posedujemo veoma konkretnu informaciju da su se NATO i turska vrhovna komanda početkom 2011. dogovorile da iniciraju program regrutovanja i obučavanja terorista. Mnogi iznose dokaze da Saudijska Arabija i Katar regrutuju i finansiraju teroriste ID, ali oni nekako uvek ‘zaborave’ da spomenu da su Saudijska Arabija i Katar – saveznici Francuske.“⁵⁹

Već citirani Mišel Čosudovski ističe da su događanja u Siriji u bliskoj povezanosti sa svime što se dešavalo na prostoru bivše Jugoslavije. Arhitekta je isti – SAD – a obrazac delovanja relevantno sličan: „Želim da kažem čitaocima u Srbiji da su ratovi na Bliskom istoku nastavak ratova u Jugoslaviji. Fragmentacija Jugoslavije, bombardovanje i rasparčavanje Srbije deo su vojne i ekonomske agende koju su sprovele SAD i njeni zapadnoevropski partneri. Ista agenda proširena je na Bliski istok. Da Srbija može da sarađuje sa EU? Da li je u njenom interesu da se pridruži EU? Ne. U interesu Srbije je da povrati svoj suverenitet i svoje granice.“⁶⁰

Uspostavljanje uzajamne povezanosti između američkog delovanja povodom Kosova i američke odgovornosti za masakr u Parizu dolazi do izražaja u tekstu glavnog i odgovornog urednika *Pečata* Milorada Vučelića: „Ko sa đavolom tikve sadi...“. Osnovna teza teksta je da su Kosovo i Islamska država proizvod američkog delovanja koje podstiče na nasilje i stvara fluidne paradržavne tvorevine koje su izvor permanentne nestabilnosti. Isto tako, sam naslov teksta predstavlja fragment poslovice „Ko sa đavolom tikve sadi, o glavu mu se lupaju“. Rečju, Zapadu se vratilo za političko-bezbednosno mešetarenje sa Islamskom državom, koja je vremenom postajala autonomni akter koji prati krvavu fundamentalističku logiku terora i zatiranja zapadne civilizacije.

Pominjana sličnost Kosova i ISIS-a ne ogleda se samo u zajedničkom osnivaču već i njihovoj fluidnoj i u osnovi pravno i politički spornoj, odnosno uznemirujućoj prirodi: „Ta vrsta teritorijalno neodređenih i fluidnih tvorevina koje se faktički i golom silom uvećavaju na račun već postojećih država što karakteriše ISIL, svoju je generalnu probu doživela i doživljava upravo na Kosovu. Danas Islamska država sutra velika Albanija. Ko to ne vidi danas, bojim se da mnogo štošta neće ni videti. A ko to zaista vidi, mora i pokazati tako što neće ponovo izabrati pogrešnu stranu.“⁶¹

59 Mišel Čosudovski, „Sintetički teror i rat migracijama“, intervju sa Biljanom Čorović, *Pečat*, br. 396, str. 8

60 Isto, str. 10

61 Milorad Vučelić, „Ko sa đavolom tikve sadi...“ *Pečat*, br. 396, str. 5

Natpisi u nedeljnicima povodom masakra u Parizu pokazali su da u javnosti postoje direktno i oštro suprotstavljene interpretacije događaja i procesa, i da je nemoguće spontano uspostaviti racionalno utemeljeni konsenzus o smislu i značenju istih. Oštra polemika i retorička sugestija, zajedno sa prividno racionalnim konstrukcijama, u kojima je unapred definisan model klasifikovanja i potom povezivanja činjenica, ukida otvorenost za razumevanje stvarnosti na racionalnim osnovama. Tamo gde prevladava interes da se legitimise određena verzija čitanja događaja nad njegovim smislom, koji se može otkriti uvažavanjem logike činjenica i logičkih pravila u zaključivanju, politička debata se posredno ili neposredno iscrpljuje u propagandi, u tehnikama uveravanja koje afirmišu unapred pretpostavljene i legitimisane ciljeve i vrednosti.

„Državni udar“ – iscrpljujući rat medija u grotlu sirove real politike

Afera „državni udar“ pokazala je snažnu i duboku suprotstavljenost između medija u Srbiji. Afera je sinonim ne za faktički državni udar, koji se srećom nije dogodio, već za sukob medijskih kuća i prateći sukob političkih aktera.

Žestoka razmena optužbi i kontra optužbi na relaciji *Pink* i *Informer* protiv *Kurira* nije pokazala svu ostrašćenost i profesionalno-političku sukobljenost i podeljenost samo urednika i vlasnika ovih medija, već i šire političke i takozvane kapilarne javnosti. Zanimljivo je primetiti da su u ovom društvenom sukobu glavni akteri bili mediji, te da su političari, ipak, bili u drugom planu. Rat medija nije bio vođen u „rukavicama“, već je ispoljena visoka doza polemičnosti. Sve je počelo namerom vlasnika Adria Media Grupe, čiji je *Kurir* sastavni deo, da preuzme *Politiku* i *Večernje Novosti*, dva najuticajnija medija u štampanom novinarstvu. Preuzimanje ovih novina omogućilo bi monopol Adria Media Grupi u oblasti dnevnog štampanog novinarstva. Uspostavljanje monopola u ovoj sferi otvorilo bi put ka nedozvoljenom političkom uticaju i stvaranju kanala „neformalne moći“ koji bi autonomno delovali na politički i stranački život.

U slučaju Adria Media Grupe, stvar bi bila još dalekosežnija jer bi pored u tom trenutku visoko čitanog *Kurira*, ova medijska korporacija dobila još veći udeo u medijskoj, a posledično, i političkoj moći. Demonstracija „medijske sile“ *Kurira* započela je objavljivanjem niza kontroverznih materijala o saradnicima premijera Srbije, posebno o gradonačelniku Siniši Malom i direktoru EMS-a Nikoli Petroviću. Kulminacija „niskih udaraca“ bila je naslovna strana *Kurira* od 29. 11. 2015. Na njoj su se našli premijer Srbije Aleksandar Vučić, njegov brat Andrej, te čelni ljudi tabloida *Informer*, glavni i odgovorni urednik Dragan J. Vučićević i direktor lista Damir Dragić. Razlog za naslovnicu bila je optužba Aleksandra Kornica, bivšeg direktora *Kurira*, da su ga gore navedeni podstrekivali i primoravali da dâ lažni iskaz o navodnim malverzacijama vezanim za poslovanje prvog čoveka Adria Media Grupe Aleksandra Rodića. Usledio je odgovor optuženih. Premijer Vučić je dao iskaz u policiji povodom optužbi i podvrgao se poligrafskom ispitivanju, a u ime *Informera* javnosti se preko televizije *Pink* obratio Dragan J. Vučićević, optužujući *Kurir* da je deo šire zavere koja se sprema protiv legalno izabrane vla-

sti, pritom dokazujući da je bivši *Kurirov* direktor nekredibilan sagovornik koji je ciljano oštro optužio premijera Srbije, njegovog brata i glavne ljude konkurentskih novina. Premijerovo poligrafsko ispitivanje negiralo je optužbe Aleksandra Kornica, a za slučaj bivšeg direktora *Kurira* zainteresovalo se i Više javno tužilaštvo.

Čitava saga o „državnom udaru“ najavljučivana je desetak dana ranije, pre Vučićeve posete Kini. Glavni akter bio je Dragan J. Vučićević. Uz to, kroz nekoliko televizijskih emisija na *TV Pink* naširoko je diskutovana tendencija ka monopolizaciji dnevne štampe od strane Adria Media Grupe, a razvijan je narativ o sprezi delova političke vlasti, policije, podzemlja i zapadnih ambasada, posebno američke i britanske, u cilju rušenja ugleda premijera Srbije.

Slučaj su detaljno elaborirali štampani mediji, posebno urednik *Informera*, kao i kolumnisti u nedeljnim novinama. Kao učesnik u aferi „državni udar“, Dragan J. Vučićević žestoko je odgovorio na napise dnevnog lista *Kurir*. Njegov stil pisanja obilovao je jakim rečima i psovkama, oslikavao je gnev pravедnika koji zahteva pravdu pred državnim organima. Središnji motivi njegovog pisanja mogu se sažeti u nekoliko momenata: zahtev za utvrđivanjem istine u slučaju prijave Aleksandra Kornica, potkopavanje moralnog i profesionalnog kredibiliteta Aleksandra Rodića i njegovog lista, utvrđivanje istine u pogledu uticaja stranih obaveštajnih struktura na pisanje *Kurira* i zahtev za pokretanje postupka protiv zloupotreba koje je počinio vlasnik *Kurira* Aleksandar Rodić.

Vučićevićev diskurs i u ovom, kao i u prethodnim slučajevima, bio je personifikovan, usmeren na ličnost Aleksandra Rodića. Argumentacija je bila *ad hominem*, polazeći od osporavanja ličnosti i njenog moralno-psihološkog senzibiliteta s ciljem da se dokaže njena nepodobnost za društvenu ulogu i uticaj koji ima. Navedene poruke iz Vučićevićevog diskursa mogu potvrditi citati iz njegovih tekstova. Zahtev za utvrđivanjem istine u slučaju krivične prijave Aleksandra Kornica urednik *Informera* Dragan Vučićević predstavlja kao čin borbe protiv medijskog terorizma gazde *Kurira*: „Gazda ‘Kurira’ Aleksandar Rodić, obilato podržan od žute-ološ političke i medijske elite, grozničavo pokušava da sam sebe predstavi kao nevinu žrtvu režima. U očajničkom pokušaju da spase svoju na lopovlucima, prevarama i poreskim utajama izgrađenu ‘imperiju’, Aca Kanalizacija je tako počeo da se bavi i medijskim terorizmom! Jer šta je drugo medijski terorizam ako nije to kad skraćeni Rajica prošle nedelje na naslovnoj strani objavi krivičnu prijavu duševnog bolesnika A. Kornica koji optužuje premijera Aleksandra Vučića, njegovog brata Andreja, direktora *Informera* Damira Dragića i mene za organizovani kriminal?! Pazite, dotični A. Kornic tvrdi da smo ga kidnapovali i odveli u neki podrum gde se, ni manje ni više, nego sa Vučićem lično dogovarao da za 120 evra i ‘najki’ trenerku lažno optuži prepodobnog Rodića?! Rodićev medijski terorizam dokazuje, jelte, da se on strašno plaši istine i na svaki način pokušava od nje da pobjegne.“⁶²

Vučićević čitaocima pruža konkretna saznanja o uticaju stranih službi na pisanje *Kurira*: „Vi, poštovani čitaoci, verovatno mislite da je Rodić sam došao na ideju da napada Mila Đukanovića u Crnoj Gori?! Bilo bi lepo da jeste, ali nije tako. To je ideja izvesnog Konora iz ambasade

62 Dragan J. Vučićević, „Evo zašto je Rodić medijski terorista“, *Informer*, 5. 12. 2015, str. 5

SAD koji u jednom beogradskom suši baru redovno izdaje naloge Aci Rodiću. Jad i čemer od čoveka, beda od morala. Izeš novinarstvo koje ti vodi Devenport, Kirbi, Konor, Čepurin ili bilo ko drugi.”⁶³

Prikazujući Rodića kao eksponenta stranih obaveštajnih službi Vučićević pocrtava i okolnost da je vlasnik *Kurira* spreman da ucenjuje medijskim aferama bogate ljude i političke aktere: “Možda bi Rajin mali, znao da je u životu moguće neko vreme varati neke ljude, ali je nemoguće sve vreme varati sve ljude. Ili, da prevedem na tebi razumljiv ripanjski: Grdno si se zajebao ako si mislio da ćeš doveka moći nekažnjeno da ucenjuješ i reketiraš po Srbiji! Došlo vreme da se polože računi. Došlo doba da zakon važi sa sve. I za nas i za vas. I za mene i za tebe. Ja se tome radujem. A ti?... u nekom trenutku si, Aleksandre, poverovao da si zaista Veliki. Ubedio si sam sebe, pustahijo ripanjska, da za vlasnika *Politike* i *Novosti* nema i ne može biti pametnijeg, pismenijeg i dostojnijeg Srbina od tebe, pa ti kao takvom pripada čak i pravo da uzimaš stotine hiljada evra u kešu. Ono kad si sa Duletom Bjelopetrovićem i praznom torbom išao u Šabac da otmeš 700.000 evra (čujem, panično se oko raspituješ da li je Bogićević možda tajno snimio primopredaju?!), to je za tebe, mali Rajo, bilo nešto sasvim obično i svakodnevno. Tebi je, zapravo, reket bio osnovna, najvažnija i najprofitabilnija delatnost. Sećaš li se, Rajice skraćeni, kako si ucenjenim biznismenima i političarima preprodavao žigove svojih propalih, odavno ugašenih novinskih izdanja?! Jedan si, kažu, uvalio za više od 500.000 evra?! Nisi, valjda, već zaboravio kako si čoveku iz vrha vlasti tražio 50.000 evra mesečno da bi lepo pisao o njemu.”⁶⁴

U svom političko-provokativnom maniru, Dragan J. Vučićević poziva i proziva državu da po pitanju slučaja „Rodić“ uzme stvar u svoje ruke. Glavni predmet interesovanja državnih organa trebalo bi da budu finansijske malverzacije vlasnika dnevnog lista *Kurir*, tačnije utaja poreza: “Definitivni dokaz da Srbija nije država preziva se Rodić. A zove Aleksandar... da ovde ima države, ona bi u ovom slučaju morala hitno da sprovede zakon. U slučaju Rodića mi ne govorimo o sitnim finansijskim ili poreskim prekršajima, već o kriminalu u kome je država Srbija oštećena za stotine miliona dinara poreza! U zahtevu za proširenje istrage koji je Više javno tužilaštvo još 22. januara 2009. poslalo Višem sudu u Beogradu zamenik javnog tužioca Mirjana Jakovljević na 18 gusto kucanih strana detaljno je opisala rodićevski sistem privredne pljačke u kome je samo od 2000. do 2008. budžet Republike Srbije oštećen za tačno 201.710.754,00 dinara, dok su državna i privatna preduzeća i banke opljačkani za još 314.991.256,77 dinara! Ukupno su, piše u ovom dokumentu, Raja i Aleksandar Rodić izbegli plaćanje obaveza prema državi, bankama i poveriocima od čak 1.101.510.640,98 dinara. Da, dobro ste pročitali, 1,1 milijardu dinara!!! I onda, posle toga, zvanično se desilo jedno veliko ništa! Istražni sudija je tek godinu dana kasnije naložio ‘spajanje postupka’, Aleksandar Rodić je saslušan 19. februara 2010, a onda je sve završilo u fioci!”⁶⁵

Slično Informeru, i nedeljnik *Pečat* situirao je delovanje Aleksandra Rodića u širi geopolitički

63 Dragan J. Vučićević, „Nisi ti, Rodiću, kretan! Kretani su oni koji te se plaše!” *Informer*, 2. 11. 2015. str. 5

64 Dragan J. Vučićević, „Nije ovo država!” *Informer*, 7. 11. 2015. str. 5

65 Isto, str. 5

kontekst, tačnije spojio je sadržinu tekstova poslednjih meseci 2015. godine sa političkim potrebama i zahtevima ambasade SAD. Prema *Pečatovoj* radnoj hipotezi i na njoj razvijenom shvatanju, u pisanju *Kurira*, uključujući pomenutu izrazito kompromitujuću naslovnu stranu po premijera Vučića u kojoj je optužen za krivično delo iznude, krije se namera SAD da što je više moguće oslabe ugled, a time i političku moć premijera Srbije, koji figurira za neprikosnoveni politički autoritet u zemlji, ne bi li se time ukinula bilo kakva mogućnost autonomnog vođenja spoljne politike Srbije. Upravo je autonomna pozicija Srbije u međunarodnim odnosima omogućila više neprihvatljivih poteza po SAD i njene saveznike. Neuvođenje sankcija Rusiji, odbacivanje britanske Rezolucije o genocidu o Srebrenici, kao i suprotstavljanje članstvu Kosova u UNESCO, najočigledniji su primeri odbacivanja diktata sa Zapada. Ukoliko se želi poništiti sposobnost Srbije, tačnije Vlade Srbije, potrebno je pronaći dovoljno čitalački atraktivne novine za takav poduhvat. *Kurir* je podoban za takav poduhvat kao novine sa visokim dnevnim tiražem i posećenom veb stranicom. Upravo zato je *Kurir* pogodno sredstvo za destabilizaciju postojeće vlasti.

O svim navedenim aspektima slučaja „državni udar“ piše Nikola Vrzić u tekstu „Ko destabilizuje Srbiju“. Najpre se govori o sprezi američke administracije i lista *Kurir*: “Čija bi to podrška mogla da bude? Odgovor na ovu neveselu priču s mučnim zapletom od ključne važnosti, zapravo je neočekivano jednostavan. *Kurir* 12. novembra, četiri dana pošto je Aleksandar Rodić napao Aleksandra Vučića svojim izvinjenjem Srbiji zato što mediji nisu slobodni, piše: Uпитan da prokomentariše nezapamćen pritisak koji ‘Kurir’ i ‘Adrija medija grupa’ trpe, te poziv na linč predsednika kompanije Aleksandra Rodića i njegove porodice posle objavljivanja afera u kojima su učestvovali ljudi iz vlasti (ambasador SAD Majkl) Kirbi je naglasio da sloboda medija mora da postoji. ‘Zastupnik sam slobode medija još od kada sam bio dete... Mislim da je sloboda medija važna u svakom društvu kako bi predstavnici vlade, kao što sam ja, ostali poštteni, a ako nismo poštteni, da se o tome izveštava... SAD se zalažu za pošteno izveštavanje i za istraživačko novinarstvo, iako to nije prijatno svima...’ A istovremeno je principijelna podrška slobodi ‘Kurove’ misli stigla i direktno iz Vašingtona, od Danijela Servera, bivšeg službenika Stejt departmenta koji se s Džon Hopkins univerziteta, rasadnika vašingtonskih kadrova, i dalje bavi našim brdovitim regionom.”⁶⁶

Objašnjenje zbog čega je *Kurir* izabran nameće se jasno i gotovo samo ukoliko se uzme u obzir više nego pristojan uticaj *Kurira* na javnost u Srbiji: “Iz prostog razloga što mnogo drugog izbora oni u Srbiji danas i nemaju. Ona srpska opozicija koja im je tradicionalno naklonjena, to jest poslušna, nalazi se u stanju hroničnog rasula, uz raskošan potencijal da u takvom stanju ostane još zadugo. Raznorazni istraživački internet portali koji su dosad istraživali stvarnu ili navodnu korupciju Vučićeve vlasti, inače listom finansirani iz Evropske unije i Sjedinjenih Država, imaju sasvim ograničen uticaj i domet, evidentno nedovoljan da bi izazvali iole ozbiljniju pažnju javnosti. Tako da uključivanje ‘Kurira’ u ovaj poduhvat zapravo predstavlja veliki iskorak unapred.”⁶⁷

66 Nikola Vrzić, „Ko destabilizuje Srbiju?” *Pečat*, br. 398, str. 9

67 Isto, str. 9

“Upotreba ‘Kurira’, kako je već navedeno, nužna je zbog Vučićeve nesumnjive sklonosti da se konfrontira Zapadu, po različitim pitanjima koja se tiču regionalne i šire međunarodne politike, poput odbacivanja britanske Rezolucije o Srebrenici, odbijanja Srbije da prihvati članstvo Kosova u UNESCO ili pak nespremnosti srpskih vlasti da se pridruže sankcijama EU protiv Rusije koje su na snazi zbog ruskog učešća u Ukrajini, oslanjanja na Rusiju u pogledu nabavki oružja ili pak najave sklapanja poslovnih ugovora sa Kinom oko izgradnje infrastrukture u Srbiji. Amerika ima i te kakvih razloga da Vučićem bude vrlo nezadovoljna. Nije takve razloge imala kada je s Vučićevim blagoslovom parafiran Prvi briselski sporazum – Vučić, zanimljivo, tada nije ni bio napadan u medijima bliskim Zapadu – ali, od tada, on nije ispunio njihov zahtev da Rusiji uvede sankcije, uz pomoć Rusije je u Savetu bezbednosti odbacio britansku rezoluciju o Srebrenici, uz pomoć Rusije, Kine i ostalih naših prijatelja iz slobodnog sveta sprečio je ulazak Kosova u Unesco, čime nije samo porazio Amerikance i njihove vazale već je istovremeno ugrozio i njihovu nameru da se sledećim briselskim sporazumom Srbija saglasi sa ulaskom Kosova u Ujedinjene nacije i ostale međunarodne organizacije, pa je posle toga u Rusiji pored ostalog dogovario i naoružavanje srpske vojske ruskim oružjem a poznato je koliko su napora Amerikanci učinili da našu vojsku reformišu u skladu sa svojim interesom (Wikileaks, depeša američke diplomatije 06BELGRADE842), a sada je i u Kini dogovario ozbiljne infrastrukturne projekte iako Amerikanci žele da sva ta infrastruktura, kao što reče Vili Vimer, bude pod njihovom kontrolom.”⁶⁸

Korišćenje *Kurira* i internet portala, te srpske verzije američkog *Newsweeka* ima za cilj da kroz rušenje Vučićevog rejtinga njega politički destabilizuje i nateraju ga u kohabitaciju sa drugim političkim činiocima koji bi srpsku politiku u potpunosti harmonizovali sa zahtevima zvaničnog Vašingtona i Brisela. Prvi korak u tom cilju jeste destabilizacija Vučića putem dnevnih novina sa zavidnim tiražem „Čemu imaju da posluže svi ovi pokušaji destabilizacije Aleksandra Vučića? Jednostavno: takav će, destabilizovan i slabiji nego što je danas, biti mnogo podložniji zapadnim pritiscima... reč je o čistom geopolitičkom interesu Sjedinjenih Američkih Država. Rečima Vilija Vimera: ‘Cela situacija u Jugoslaviji nastala je zato što su Amerikanci želeli da izbace Ruse sa Balkana’.”⁶⁹

Za razliku od moralističko-geopolitičkog čitanja slučaja „Državni udar“, postoji drugo, radikalno kritičko razumevanje ove medijsko-političke epizode na jako dinamičnoj i tenzičnoj političko-televizijskoj sceni Srbije. Ovu vrstu interpretacije pomenutog događaja možemo upoznati na stranicama svih kritički nastrojenih nedeljnika, poput *Vremena*, *NIN-a*, *Novog magazina* i *Nedeljnika*, koji se ovom temom bavio značajno manje kritički ostrašćeno u odnosu na prethodno navedene nedeljnike.

U kritičkom razračunavanju sa Vladom premijera Vučića, samim premijerom, te *Pinkom* i *Informerom* najdalje je otišao nedeljnik *Vreme*. Interpretativni i retorički horizont polemike između *TV Pink* i dnevnog lista *Informer* sa jedne strane i dnevnog lista *Kurir* sa druge, definisan

68 Isto, str. 9-10

69 Isto, str. 10

je tekstom koji je napisan gotovo mesec dana pre nego što je pomenuti medijsko-politički rat dobio svoju kulminaciju. Tekst „Minut, dva, tri – počeo otvoreni rat između tabloida iza koga se kriju niske strasti, krupne pare i primitivna politika“ autora Dragoljuba Žarkovića, glavnog i odgovornog urednika *Vremena* svedoči o načinu poimanja pomenutog medijskog sporenja. Reč je eksploziji moralno-psihološki nekontrolisanih i neprihvatljivih stavova, borbi za finansijski i drugi uticaj, i na kraju, ambiciji da se učestvuje u politici direktno, i podrazumeva se, bez ikakvih moralnih skrupula.

Kombinaciju sirove politike, rečnika sa visokim nabojem koji je često ispod kulturnog nivoa primernog pristojnom društvu, te borbi za očuvanje i uvećanje bogatstva treba prikazati potpuno. Novinarskim jezikom koji spaja ogorčenost, političku anatemu i moralnu stigmatizaciju, treba dokazati sledeće: novinarstvo je u pomenutim medijima na najnižem nivou, profesionalni i opšti moral za te i takve medije ne postoji, oni su najprljaviji instrumenti politike koja je u svemu neprihvatljiva. Spoj politike i medija koji se prelama kroz te i takve medije ima destruktivne učinke po institucije države, norme opšte pristojnosti, i naposljetku, kao vladajuću inauguriše politiku nasilnog i primitivnog samovlašća.

Spregu medija i politike koju afirmišu ovi mediji treba na sve načine devastirati. Najbolji primer ovog „kritičkog gesta“ jesu tekstovi Jovane Gligorijević „Moždani udar – Anatomija destabilizacije zdravog razuma“ i Đorđa Vukadinovića „Bilans Vučićevog termidora“. Oba su objavljena u listu *Vreme* u broju od 4. 12. 2015. godine. Posmatrajući medijsko-politički zaplet u aferi „Državni udar“, jezikom i načinu mišljenja primerenom propagandističkom moralisti, Jovana Gligorijević čitav zaplet oko rata tabloida i televizije *Pink*, te njihove stvarne i moguće posledice, smešta u kontekst negacije elementarne racionalnosti. Čitava stvar je nešto što je s onu stranu zdrave pameti, primetiće spisateljica antivladinog nedeljnika *Vreme*. Povodom intervjua premijera Srbije datog *RTS* 1. 12. 2015, u kome je negirao bilo kakve navode o postojanju državnog udara, ukazujući na destabilizaciju Srbije povodom različitih napisa u dnevnom listu *Kurir*, pomenuta autorka je pribeležila da je čitav slučaj s onu stranu racionalnosti: „Najvažniji čovek u Srbiji“, kako je sam sebe opisao, ohladio je situaciju koja je prethodnog dana stigla do usijanja i probila granicu svake racionalnosti”.⁷⁰ Postavljanje medijsko-političkog spora dveju novina pokazuje da *Vreme* čitav političko-medijski spor ne tumači u koordinatama medija i politike, već u koordinatama psihijatrije. Ukoliko, kako to navodi novinarka Jovana Gligorijević, čitava afera „Državni udar“ stoji nasuprot zdravoj pameti ili pak elementarnom zdravom razumu, podrazumeva se da se ova afera može poistovetiti sa onim što suprotno od zdravog razuma, tačnije sa ludilom. Iz ove i ovakve istraživačke motivacije lako se može doći do objašnjenja ironično-prezirnog naslova „Moždani udar“.

Konkretno, Jovana Gligorijević i redakcija *Vremena* poslali su poruku čitalačkoj publici da je čitava polemika među medijima, njen politički zaplet, te televizijska emisija posvećena ovom događaju primer nepatvorenog ludila. Ovo ludilo je i groteskno i smešno, ali ga u svakom slučaju, valja intenzivno pocrtati i političko-moralistički defamirati. Treba, dakle,

70 Jovana Gligorijević, „Moždani udar“, *Vreme*, br. 1300, str. 6

Vreme, 3. 12. 2015.

„ludake“ prozvati, staviti na javni „stub srama“, i to je zamenica glavnog i odgovornog urednika *Vremena* uistinu učinila, šireći animozitet prema političkim neistomišljenicima, pokazujući tako da politika vođena perom pretvara neslaganje sa političkim protivnicima u mržnju.

Poseban primer dnevne politike vođene perom može se iščitati u navođenju ministara koji su učešćem u programu *TV Pink* srušili maltene sve državne institucije. Iako su novinari i novinarke često i opravdano opsednuti svojom profesijom, izjave i komentari povodom jedne političko-medijske ujdurme kakva je kriminalizacija državnog vrha na stranicama tabloida ni doslovno, a ni metaforično, ne mogu biti dokazi za rušenje institucija. Taksonomija „rušitelja institucija“ započinje navođenjem konferencije za novinare ministra unutrašnjih poslova Nebojše Stefanovića: „Konferencija za štampu ministra policije - Šta je vlast poručila građanima kad je poređala do zuba naoružane policajce pred kamere? Onima koji je podržavaju: ne brinite, naoružani smo do zuba. Onima koji je kritikuju: očekujte paljbu svim raspoloživim sredstvima. Institucija policije – srušena.“⁷¹

Nakon Nebojše Stefanovića na red je došao ministar Zlatibor Lončar koji je srušio zdravstvo u rekordnom vremenu: „Samo u prva tri minuta gostovanja na Pinku Lončar je uspeo da prekrši lekarsku zakletvu, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zaštiti prava pacijenata i Zakon o zaštiti podataka o ličnosti . Institucija poverljivosti podataka o ličnosti i poverenja na relaciji lekar-pacijent – srušena.“ Ipak, stvar se nije završila sa ministrima policije i zdravstva, u igru ulazi pravosuđe. Ono je „srušeno“ činjenicom da postoji nesaglasje između pojma destabilizacije zemlje i odgovarajućih pravnih propisa koji regulišu pitanja ugrožavanja ustavnog poretka države: „Svi oni vrlo precizno opisuju na šta se odnose i ni u jednom se ne može prepoznati ni ono što je ‘Kurir’ objavio na naslovnoj strani, a ni krivična prijava koju je Kornic podneo. No, Višem javnom tužilaštvu i tužiteljki Zagorki Dolovac to ne smeta kad treba da se oglase i lupetaju kako će pokrenuti krivični postupak za destabilizaciju zemlje . Institucija pravosuđa – srušena.“⁷²

U grupu rušitelja institucija upisao se i ministar odbrane Bratislav Gašić, budući da je organizovao specijalni štab za zaštitu premijera. Razume se da afera „državni udar“ nije ostala ni bez zaključka i komentara na račun statusa kritike u političko-medijskom polju: „Majka svih pitanja je, naravno, zašto i od kakve je koristi vladajućim strukturama predstavljanje Srbije kao zemlje kojoj svaki čas prete politički atentati, zavere, sabotaze i državni udari... Postoje dva moguća odgovora. Jedan je da ova vlast prosto ne zna da radi svoj posao. Drugi je da vlast drži građane u stanju trajne napetosti i straha. Ova dva odgovora se ne isključuju međusobno, a oba vode trajnom urušavanju demokratije, pravne države, vladavine prava i celokupnog sistema koji jednu zemlju i društvo drže što dalje od ivice provalije. Svedoci smo i akteri trajne talačke krize, u kojoj su taoci svi građani Srbije, a otmičari – njihovi legitimno izabrani predstavnici.“⁷³

71 Isto, str. 8

72 Isto, str. 9

73 Isto, str. 11

Kritička inteligencija je takođe označena kao mučenička u režimu koji vlada putem „manipulacije, straha i nasilja. Čitava saga o državnom udaru pokazuje da tobož dobronamerni kritičari vlasti nisu dovoljno priznati, a da Vlada kritiku kao konstitutivni deo javnosti posmatra kao oblik destabilizacije zemlje: “permanentna namera da se urušava Vlada Srbije nije nikakva tajna operacija, ni zavera, a naravno da nije državni udar. To je jedna prilično bezazlena, a za svaku vlast dobrodošla pojava, zvana – kritika.”⁷⁴

Poimanje kritike najblaže rečeno je čudno. Ono obuhvata u slučaju konkretnog teksta dva momenta. U prvom koraku, vlast i njoj naklonjeni mediji posmatraju se kao neko ko funkcioniše s onu stranu zdrave pameti. U drugom analitičkom koraku, prelazi na zaključak koji direktno sugerše da je odnos aktuelne vlasti prema građanstvu nalik odnosu otmičara prema taocima. Poruka autorke je jasna: “Ludaci iz vlasti i provladinih medija drže nas sve zajedno kao taoce!” „Kritika“ vlasti koja zvuči vrhunski „dobronamerno.“ Dobronamerno poimanje političke i šire društvene kritike razvijeno je i u tekstu „Bilans Vučićevog termidora“ Đorđa Vukadinovića. Vukadinović u ovom tekstu analizira tok spora između *Kurira* i *TV Pink*.

Opisujući niz događaja koji se odnose na rat tabloida i finalno na aferu „državni udar“, urednik NSPM, Đorđe Vukadinović piše: “Godišnjica i po’ vlade, kako i dolikuje, obeležena je svečano i radno. Paradom i sletom pod kodnim nazivom ‘rušenje Vučića’, u kojima je još jednom demonstrirana kvintesencija SNS-ovske vlasti – apsolutna instrumentalizacija medija i državnih institucija, zloupotreba struke i nadležnosti, mahanje papirima i dijagnozama, sprdnja sa državom, ozbiljnim službama i ljudima. Deset dana se sve pušilo i prštalo od histerične kampanje razotkrivanja ‘kampanje za rušenje Vučića’, ređali su se ‘brejking-njuzovi’, kajroni, ‘specijalne emisije’ i još specijalniji eksperti sa ciljem raskrinkavanja urota protiv vlade i Premijera lično. U pomoć je prizvan čak i Vojvoda Vojislav Šešelj (ipak se on najbolje razume u te zakulisne stvari i još od devedesetih niko kao on ne ume da odigra ulogu ‘konstruktivne opozicije’), koji je onako iskusno i samouvereno objasnio da se konci zavere nalaze u trouglu Amerika–Zorana Mihajlović–Tomislav Nikolić. Opa. Dobro, Zorana. To je već opšte mesto. Dobro, Amerika (i Engleska), i to se nekako podrazumeva. (Mada nije baš najjasnije kako je spojivo sa tolikim uspešnim posetama SAD i isticanjem prijateljstva sa Majklom Kirbijem.) Ali Toma... A mi naivni mislili da je Toma ‘putinoljub’ i pravi rusofil?! I u to ime je razapinjan, medijski streljan i ismevan i kad je za to bilo i kad nije bilo razloga. Kad ono, međutim.”⁷⁵

Nakon ove samo na prvi pogled sugestivne ironije putem koje je valjda hteo da dočara paradoksalnost i političko medijsku konfuziju povodom događaja u novembru 2015, Vukadinović prelazi na obesmišljavanje preciznosti i pravne upotrebljivosti poligrafa: “Već sam govorio da onaj ko je izmislio naprednjake (postoji osnovana sumnja da je reč o odbeglom virusu iz laboratorije pokojnog Mikija Rakića) zaslužuje Nobelovu nagradu za politički spin, cinizam i burlesku. Ali i onaj ko je smislio ovu naprednjačku ujdurmu sa poligrafom za-

74 Isto, str. 11

75 Đorđe Vukadinović, „Bilans Vučićevog termidora,” *Vreme*, br. 1300, str. 15

služuje takođe vrlo visoko priznanje u istom žanru. Zamislite samo. Prikače te na neku struju i odmah vide šta je laž, a šta istina, ko je kriv, a ko prav i ispravan. Takoreći, drvo poznanja dobra i zla, božji prst koji selektuje pravednike od grešnih u naprednjačkom vrlom novom svetu.”⁷⁶

Razume se, Vukadinović ide dalje. Njegovo analitičko bavljenje temom obuhvata još tri momenta:

- 1) ukazivanje na „razlog“ za tv emisiju „Državni udar“,
- 2) prikazivanje suštine Vučićeve vlasti koja stoji iza celog medijsko-političkog projekta,
- 3) „dobronamerno“ pozivanje analitički „nepriistrasno“ pozivanje na građansku neposlušnost putem jedne vrste duhovno-političkog ustanka protiv Aleksandra Vučića.

Detektivski precizno i spisateljski umešno, Vukadinović čitaocima saopštava pravi razlog emitovanja televizijske emisije „Državni udar“ : „Elem, i ko će sad, u svetlu tolike frke i sveopšte zavere da se smara i maže banalnim pitanjima. Da li je bilo sastanka u onoj zemunskoj kafani? (Ne znamo. Ali skoro sigurno da jeste.) Da li je premijer Vučić bio prisutan? Teško je reći, ali moguće i da nije. (‘Vrca’ po tom pitanju ne deluje baš previše ubedljivo i kredibilno.) Da li je bio prisutan premijerov brat? Verovatno jeste. Da li je Kornicu (‘Vrci’) nuđeno i obećavano svašta da okrivi Aleksandra Rodića? Po svemu sudeći, jeste. Da li je to skandalozno i protivzakonito? Apsolutno jeste. Da li su u to upleteni ljudi iz blizine i okruženja premijera? Jesu. I to je suština priče, koja se po svaku cenu pokušava zataškati zastrašivanjem ili lupetanjem o ‘državnom udaru’. Pošteno govoreći, ako je nekog državnog udara bilo, onda se on odigrao pre tri godine, kada je Aleksandar Vučić neustavno, uz pomoć nekoliko dosijea i par tabloida, preuzeoapsolutnu vlast u državi. Ovo što sada gledamo samo je završna faza tog procesa, odnosno onaj trenutak krize kada se prelama da li će se artikulirati kakav-takav otpor ili se kreće u pravcu totalne ‘kimilsungizacije’. To je, po mom mišljenju, prava pozadina priče o ‘državnom udaru’. Trebalo je, naime, zataškati neposrednu brljotinu koju su napravili prerevnosni tragači za svedocima protiv Aleksandra Rodića i treba preventivno zatreti sve medijske i političke tačke potencijalnog otpora. Jer, zamislite užasa. Dobro ti fejsbuci, *Vreme*, *NSPM* i ostala boranija. Nije prijatno, ali ni ne škodi previše. Ali jedne tiražne dnevne novine, u jednom trenutku, iz nekog razloga, malo su se otrgle i počele kritički da pišu o Premijeru. Ne baš sasvim, ne do kraja i ni izbliza ne onoliko koliko su raspinjale i razmazivale Premijerove protivnike iz vlasti i opozicije. E, to je već nedopustivo.”⁷⁷

Nakon što je otkrio smisao emitovanja programa *TV Pink*, Vukadinović nas „vodi” ka srcu problema – prirodi vladavine Aleksandra Vučića. Reč je o vladavini bez jasnih orijentira u političko-vrednosnom smislu, koja se održava manipulacijom, lažju i nasiljem: “Ako bismo hteli da filozofiramo, moglo bi se reći da je Srbija izabrala Vučića baš zato što nije imala snage da izabere bilo šta. Ni Evropu, ni Rusiju, ni liberalizam, ni socijalizam, ni jasan otpor ni pravu kapitulaciju. Vučić savršeno oličava i simbolizuje upravo to veliko, zjapeće i zastrašujuće ništa. Odnosno, političku i mentalnu sklerozu koja, uprkos neprekidnoj simulaciji odlučnosti i aktivizma, zapravo, ne može ništa (suštinski) da prelomi i odluči.” Vlast koju je Vukadinović opisao, potrebno je zbr-

76 Isto, str. 15

77 Isto, str. 16

sati sa „lica zemlje“ ustankom kao činom otpora prema nepravdi i neznanju: “Ovo čudo nije ni došlo na vlast izborima – nego je na prošlomartovskim tzv. ‘izborima’ samo legalizovano i donekle legitimisano. ‘Ha, evo ga! Još jedan! Dakle, prizivaš ustanak, moj brajko.’ Naravno da prizivam. Ali ustanak kompetencije protiv gluposti, ustanak nade protiv beznađa, ustanak građanske hrabrosti protiv kukavičluka. Pobunu kakve-takve normalnosti protiv ludila. Pošteno i analitički govoreći, šanse za uspeh tog ‘ustanka’ i te pobune nisu prevelike – ali, isto tako, nije ni da ih nema. U svakom slučaju, pomenuti ciljevi svakako spadaju u stvari za koje se vredi boriti, pa možda za njih čak i ponešto žrtvovati. Ili se meni bar tako čini. A vama?”⁷⁸

U istom „dobronamernom“ i „prosvećenom“ maniru čitavu stvar prikazuju novinarka nedeljnika *NIN*, Vesna Mališić i Vera Didjanović. Vesna Mališić smatra: „Ne piše se dobro društvu u kome jedan tabloid sa pedigreeom kreatora afera postaje glavna opasnost za stabilnost države, a drugi, obavješteniji od države, diktira spisak političara koji u sprezi sa stranim ambasadama izvode državni udar.”⁷⁹

Takođe dajući svoj doprinos moralno-političkoj devastaciji premijera i *TV Pink*, Vera Didjanović tvrdi: “Danima najavljivanog državnog udara, dakle, nije bilo, ali svo ono razaranje institucija, bezočno laganje, širenje straha i panike i ponavljano pozivanje na linč jeste bilo ozbiljan udar na državu. A ako za sve to nema sankcija, a po svoj prilici ih neće biti, to znači da je reč o dozvoljenom ponašanju. I samo je pitanje dana kada će se ono ponoviti, i kojim će nas intenzitetom, ovako obamrle, sledeći put odalapati po zdravom mozgu i preostalom dostojanstvu. A možda i golom životu, što da ne – ako se i sami nađemo na spisku onih protiv kojih se poziva na linč iz programa televizije s nacionalnom pokrivenošću?”⁸⁰

Kratak osvrt na interpretaciju afere „državni udar“ pokazao je da nedeljnici svaki događaj postavljaju u već pripremljene interpretativne koordinate. Tako verbalni obračun *Kurira* (koji je pod američkim uticajem što zbog vlasničke strukture Adria Media Grupe, što zbog navodnih kontakata sa američkom ambasadom) sa *Informrom* i *Pečatom*, postaje nešto logično. Isto tako, proruska orijentacija *Pečata* i *Informera* dolazi do izražaja i kod ove medijsko-političke kontroverze „državni udar“. Radikalno kritičku poziciju i antivladin stav prikazuje nedeljnik *Vreme*, a donekle i drugi nedeljnici slične političke orijentacije. Kroz svaku unutrašnje-političku temu ili spoljno-politički izazov, bilo na regionalnom ili globalnom planu, ogleda se uređivačka politika, njen vrednosni kontekst, ali i stav prema konkretnim političkim akterima. Srbija je zemlja političkog pluralizma u medijima. Isto tako, Srbija je zemlja uzajamno suprotstavljenih interpretativnih matrica u tumačenju odluka i postupaka aktera, smisla i značenja konkretnih događaja i procesa koji se odvijaju u složenom kolopletu političko-istorijskih i širih socijalno-ekonomskih okolnosti. Žanr koji određuje javnost je polemika. Polemika je naglašeno intenzivna. Nema prevlasti autoriteta argumenta, već postoji i stalno se iznova održava retorička i politička sugestija čiji je cilj da pridobije čitaoca kao političkog pristalicu, u najmanju ruku glasača. Politička štampa u najvećem broju slučajeva stopljena je sa stranačkim životom.

78 Isto, str. 7

79 Vesna Mališić, “Plinsko svetlo,” *NIN*, br. 3388, str. 3

80 Vera Didjanović “Udarena država - Ko stvara haos u Srbiji - specijalni rat protiv zdrave pameti,” *NIN*, br. 3388, str. 12

5

O
Autorima

O AUTORIMA

Institut za javnu politiku je regionalna *think-tank* organizacija. Deluje u regionu Zapadnog Balkana kroz rad kancelarija u Beogradu, Podgorici i Ljubljani. Promocijom javnog dijaloga i konstruktivnih rešenja, Institut za javnu politiku doprinosi naporima država Zapadnog Balkana da postanu ravnopravni, pouzdani i progresivni partneri u evropskim integracijama i međusobnim odnosima. Nakon inicijalnog istraživanja i analize društvenog i medijskog konteksta u državama Zapadnog Balkana, *Institut* je razvio i sproveo niz projekata vezanih za medije, među kojima su: Uloga medija u procesu sekuritizacije na Zapadnom Balkanu, Civilni odgovor na klijantelizam u medijima – Medijski krug, NATO Reach Out - monitorign medija i Uloga medija u praćenju R1325 u Crnoj Gori.

Medijski arhiv EBART je privatna kompanija, osnovana 2000. godine. Njena osnovna aktivnost je čuvanje podataka iz štampanih medija u elektronskoj formi. Novinski arhiv postoji od 2003. godine i do danas je u njemu uskladišteno više od 3.000.000 tekstova iz štampanih medija koji imaju nacionalnu pokrivenost, kao i odabranih lokalnih medija. *Ebart* je specijalizovan i za izradu analiza medija. Od osnovnih, kvantitativnih analiza, preko kvalitativnih analiza koje porede medijski tretman zadatih ključnih reči, pa sve do složenih analiza sadržaja.

Velimir Čurgus Kazimir je rođen 1948. godine u Novom Sadu. Od 2002. godine direktor je Medijskog arhiva Ebart, jedinstvene medijske dokumentacije u Srbiji. Bio je novinar i urednik kulturne rubrike u *Politici* od 1988. do 1996. godine. Jedan je od osnivača Nezavisnog udruženja novinara Srbije. Autor je desetak knjiga proze i eseja na temu kulture i kulturne politike. Njegova dela prevedena su na engleski, francuski, nemački, španski, poljski i japanski jezik. Dobitnik je Međunarodne nagrade za esej časopisa *Lettre International* u Vajmaru 2000. godine. Član je srpskog PEN centra od 1987. godine. Priredio je više knjiga na temu odnosa politike i medija. Autor je više projekata iz oblasti istraživanja, medija i kulture. Posebno se bavio istraživanjem medijske scene u Srbiji i uticajem medija na političku i društvenu stvarnost. Autor je knjige "Hajka - analiza medijske kampanje protiv Vlade Zorana Đinđića".

Dr Isidora Jarić rođena je u Beogradu 1970. godine. Docentkinja je Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, na Odeljenju za sociologiju, na kome je i stekla titulu doktora nauka. Saradnica je Instituta za sociološka istraživanja, koji se bavi istraživanjem i ispitivanjem globalnih karakteristika i preobražaja u srpskom društvu. Urednica je dela "Bolonjska reforma visokog školstva u Srbiji: problemi, dileme, očekivanja i strahovi nastavnog osoblja na Beogradskom Univerzitetu" (Institut za filozofiju i društvenu teoriju i FilipVišnjić, 2010.), kao i dela "Politike roditeljstva" (Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015). Objavila je brojne naučne radove, članke i knjige, među kojima je i "Kultura i preobražaj Srbije – vrednosna usmerenja građana u promenama posle 2000. godine".

Danica Laban, rođena u Beogradu 1976, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Radila je na brojnim projektima, koji su u svojim medijskim komponentama imali zastupljenu vidljivost, treninge i istraživanja u oblasti medija. Sarađivala je sa domaćim i stranim organizacijama i institucijama, poput Saveta Evrope (*CAR project* 2011-2012), *UN Women* (projekti u oblasti socioekonomskog osnaživanja žena 2012), Kancelarijom za ljudska i manjinska prava (2012 - 2103, 2015 - projekti za unapređenje položaja Roma) itd. Radila je i na evaulaciji medija u Srbiji za *Strategic marketing/IPSOS* (2009-2011), za potrebe BBC Trust. Agenciju *Jigsaw Communications*, u okviru koje i danas posluje, osnovala je 2006. Tokom karijere, bila je i novinar i urednik na RTS, BK TV i TV Politika.

Dr Dejan Vuk Stanković rođen je u Beogradu 1973. godine. Titulu doktora nauka stekao je na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na katedri za filozofiju. Trenutno predaje filozofiju, etiku i filozofiju obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Od 2000. do 2013. godine stručno se usavršavao i učestvovao na projektima Instituta za filozofiju i društvenu teoriju kao stipendista Ministarstva za nauku, tehnologiju i životnu sredinu. Od 2004. do 2006. godine radio je za *Marten Board International*, privatnu kompaniju specijalizovanu za istraživanje tržišta i javnog mnjenja. Od 2006. godine do danas je nezavisni politički analitičar, komentariše politički i društveni život u Srbiji i regionu za različite TV i radio stanice i štampane medije.

Unos i obrada podataka:

Snežana Bajčeta, doktorandkinja Fakulteta političkih nauka

Predrag Bajić, doktorand Fakulteta političkih nauka

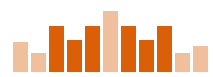
Milica Oros, studentkinja četvrte godine Fakulteta političkih nauka

Katarina Vukajlović, studentkinja četvrte godine Fakulteta političkih nauka

Borjana Aćimovac, studentkinja treće godine Fakulteta političkih nauka

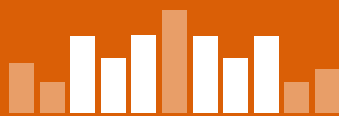
Rada Bjelić, studentkinja treće godine Fakulteta političkih nauka

MEDIJAMETAR

MEDIJAMETAR